

›EUs lobbyingkrig ›Absolut's etikmoras ›USAs fylleproblem ›Fridas succé
REPORTAGE Urban Cowgirls spelar på fängelser

accent

KONGRESS2007

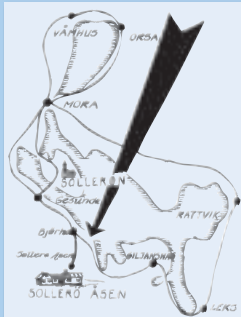
›Debatter ›Beslut ›Möten ›Utmärkelser ›Upplevelser

**Livet
behöver
inga droger**

Välkommen året runt till IOGT-NTO Dalarnas Kurs- och Fritidsgård

Helårsöppen
anläggning med
milsvid utsikt
över Siljan

Åsengården ligger 350 m över
Siljans nivå. Utsikten kan ej
beskrivas, den måste ses.

Utnyttja våra höstpriser!

Nu är det dags att boka
inför hösten och vintern.

STUGOR • RUM • CAMPING

Hyr per dygn, kortvecka eller vecka.
Tel: 0250-210 70, 070-546 65 41 • Fax: 0250-215 40
asengarden@telia.com • www.asengarden.nu

Saxenborg

Pensionat & Konferens

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Nu är det dags att anmäla sig till årets

Singel- mingel

2-4 november har vi singel-mingel
i ombonad pensionatsmiljö för dig
som är mellan 25 och 50 år.

Barn under 12 medföljer kostnadsfritt.

Pris 1 750 kr med helpension och program.

Mer info och program på www.saxenborg.se

Anmäl dig på 0240-64 00 11.

Dyra lån eller pengar över?

Lägg inte dina pengar på att betala
dyra lån och krediter helt i onödan.

Låna förmånligt, med eller utan säkerhet,
och få pengar över till något mycket roligare.

Trimma din
ekonomi!
Ring idag!
0200-87 50 30

IOGT-NTO

I samarbete med SalusAnsvar

Ring **0200-87 50 30** eller besök
www.salusansvar.se/iogtnto

Kreditgivare och/eller kontoförande bank:
Bank2 Bankaktiebolag, org.nr 516401-0018

Lobbyingkrig om EU-makten

6 GRANSKNING Det pågår ett lobbyingkrig om alkoholpolitiken i EU. När EU antog sin första alkoholstrategi använde alkoholindustrin allt sitt inflytande för att göra texten så blek och urvattnad som möjligt – vilket delvis lyckades trots motstånd från bland andra nykterhetsrörelsen.

KONGRESS 2007

IOGT-NTO HÖJER AMBITIONERNA

20 KONGRESS På två år ska IOGT-NTO öka till 60 000 medlemmar. Organisationen ska bli en ännu starkare kraft i samhället både på både lokal och internationell nivå. På vägen dit ska rörelsen dessutom bli mer jämställd.

REPORTAGE

Urban Cowgirls

34 REPORTAGE Urban Cowgirls spelar country på fängelser runt om i Sverige. Accent följde med till öppenvårdsanstalten Asptuna i Botkyrka utanför Stockholm.

KULTUR

Skrev bok till sina barn om sin barndom

38 KULTUR Hur berättar man för sina barn om hur det är att växa upp med en alkoholiserad pappa? Anders Nykvist skrev en bok som han ska läsa för sina barn är de fyllt 12 år.

OPINION

Stolta och otåliga kongressombud

4 LEDARE IOGT-NTO ska bli mer aktivt på lokalplanet. Men vem ska bestämma vad som ska göras, föreningarna eller förbundsledningen?

Absolut vodka spolar egna affärsetiken

14 ESSÄ Absolut Vodka har en omfattande "uppförandekod", som de inte följer visar Kajsa Elvebergs genomgång.

AKTUELLT

Skatteverk och tull samarbetar

10 ALKOHOLSKATT För att driva in skatten på nätimporterad alkohol har Skatteverket och tullen inlett ett samarbete.

Alkohol stort problem inom USAs trupper

16 I FOKUS Trots totalförbud dricks det inom USAs trupper i Irak och Afghanistan, ibland med förödande konsekvenser.

KULTUR

Det gäller att hålla sig vaken när besluten tas

42 KRÖNIKA Att åka på kongress och vara ombud är inget latmansgöra, skriver Gunilla Nilsson i sin krönika.

I RÖRELSE

Talman med känsla för barnen ny i styrelsen

46 FEM MINUTER IOGT-NTOs förbundsstyrelse har fått en ny tung politiker i Rose-Marie Frebran som bland annat har varit riksdagsledamot, vice talman och ska utreda public service åt regeringen.

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	ESSÄ	14	REPORTAGE	34	IOGT-NTO INFO	48
REDAKTION	5	RESPONS	14	KULTUR	38	NÄSTA NUMMER	51
INSÄNDAREN	5	I FOKUS	16	HALLÅ DÅR	41	BAKIFRÅNLÄSARE	51
VASSASTE PENNAN	5	FORSKNING	18	KRÖNIKA	42	POSITIVA SLUTET	52
GRANSKNING	6	SIFFROR&FAKTA	18	KORSORD	43	GODA NYHETER	52
AKTUELLT	10	ELDSJÄL	19	I RÖRELSE	44		
FULL KOLL	11	KALENDER	19	FEM MINUTER	46		

OMSLAGSBILD

Karl-Erik Fredholm, deltagare på kongressen i Uppsala.
Foto: Pierre Andersson

Efter de senaste årens framgångar är IOGT-NTOs stora utmaning nu att utveckla det lokala arbetet. Det är en förutsättning för fortsatt framgång. Det är samtidigt en utmaning som kräver samarbete och ömsesidig respekt mellan alla delar av förbundet, en gemensam utmaning för stolta och otåliga medlemmar.

Stolt och otålig kongress

AV EVA ÅHLSTRÖM

Vid den gångna sommarens IOGT-NTO-kongress i Uppsala hade alla deltagare anledning att känna sig stolta över framgångarna under den gångna kongressperioden – och under de sju-åtta år som gått sedan utvecklings- och förnyelsearbetet inleddes. Stolta över medlemsökningen som är unik bland dagens folkrörelser, stolta över det arbete som bedrivs inom de tre verksamhetsområdena – alkohol- och narkotikapolitik, förebyggande arbete och socialt arbete – och stolta över den respekt som IOGT-NTO-rörelsen numera möts med både på hemmaplan och ute i världen.

Men det betyder inte att man nu kan luta sig tillbaka och vara nöjd. Tvärtom! Uppdraget är långtifrån slutfört. Med stoltheten följer en känsla av otålighet, en vilja att gå vidare för att på djupet påverka inställningen till alkohol och andra droger och den politik som möjliggör dagens höga konsumtion och konsekvenserna i form av våld, olyckor, sjukdom och för tidig död.

Den stora utmaningen för den kommande kongressperioden är att utveckla det lokala arbetet. Det är en förutsättning för att förbundet ska fortsätta att växa och påverka samhället. Så långt var ombuden och förbundsstyrelsen rörande eniga. Men när man sedan diskuterade hur ansvaret och resurserna för det arbetet ska fördelas var det slut på enigheten.

I princip är man säkert överens: alla ska jobba enligt de mål och den verksamhetsinriktning som kongressen fastställer. De är med förbundsledningens ord "nivåneutrala" och gäller arbetet från lokalplanet till de internationella arenorna. Förening och distrikt bestämmer själva hur

de vill jobba. Förbundet fördelar resurser och bidrar med inspiration, metoder, tips och idéer.

I praktiken är det inte lika enkelt. Förbundsstyrelsen vill – och ska – driva på, distrikt och föreningar vill – och ska – bedriva en verksamhet som passar dem och deras medlemmar, och de reagerar mot vad de uppfattar som toppstyrning och diktat.

Det här är inget specifikt för IOGT-NTO. I alla organisationer uppstår en spänning mellan "dom där uppe" och "vi här ute i verkligheten". Och för IOGT-NTOs del är den spänningen betydligt mindre idag än i

»I alla organisationer uppstår en spänning mellan 'dom där uppe' och 'vi här ute i verkligheten'. «

början av det pågående utvecklingsarbetet, när föreningar och distrikt kände sig överkörda av förbundsledningen och inhyrda konsulter. Sedan dess har förbundsstyrelsen blivit mycket bättre på att lyssna och inbjuda till dialog.

Men fortfarande finns spänningen där. I Uppsala märktes den särskilt i debatten om antalet utvecklingskonsulter och deras roll och – liksom vid varje kongress – i diskussionen om fördelningen av resurser mellan de olika nivåerna i förbundet.

Det gemensamma uppdraget kräver respekt för varandras roller, och det kravet blir extra tydligt när den uppgift man kommit överens om är att utveckla det lokala

arbetet. Gunilla Nilsson, distriktsordförande i Kalmar och krönikör i det här numret av Accent, slår huvudet på spiken när hon efterlyser "en vi-känsla som genomsyrar både förbund, distrikt och lokalförening".

I september träffar förbundsstyrelsen företrädare för distrikten för en diskussion om hur det regionala arbetet ska utvecklas. Det är ett givet tillfälle för dialog. Då har de ansvariga i distrikten möjlighet att tala om hur de ser på uppdraget, vilken roll de vill spela och vilket stöd de behöver från förbundet. För förbundsstyrelsen gäller det att lyssna och givetvis också förklara hur den ser på arbetsuppgifter och rollfördelning. Och inte minst gäller det för alla parter att visa respekt för varandra, stolta och otåliga inför de gemensamma utmaningarna. ■

FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

(M) sår splittring i EU

ALKOHOLSKATT. I EU-parlamentet röstade de svenska moderaterna nej till höjda minimiskatter på alkohol. När EUs finansminister diskuterade frågan var Sveriges Anders Borg (m) för en höjning. För att kunna ändra skatter måste alla EUs 27 medlemsländer vara överens. Hur lätt blir det när inte ens moderaterna kan det?

Lindesberg har full koll

ÅLDERSGRÄNSER I Lindesberg höjer kommunen åldersgränsen för köp av folköl till 20 år under festivalen Augustibuller. Det har visat sig kunna minska ungdomsfyllan. Det är bra! Ännu bättre om de också kollar att handlarna är noga med 18-årsgränsen mellan festivalerna.

Allför fullt på akuten

ALKOHOLRELATERAT På akuten i Mariehamn hade under en sommarvecka en femtedel av patienterna skadat sig på grund av sitt eller någon annans alkoholmissbruk. Det skulle vara intressant om läkarna på svenska akutmottagningar ville undersöka hur många av fallen där som är alkoholrelaterade.

Citatet

»Ölbolagens sponsring syftar till att idrott och alkohol ska höra ihop.«

ARI LEINONEN tycker att idrotten har blivit alkoholberoende.

Idrotten är alkoholberoende

IDROTT En full supporter avbröt EM-kvalmatchen mellan Danmark och Sverige. Supportern hade hinkat i sig 15-20 öl innan

han sprang in på planen och förstörde upplevelsen för alla andra. Ett fåtal tycks ha funderat över alkoholens roll i dramat. Denna och andra incidenter skulle knappast äga rum om inte alkohol konsumerades i stor mängd i direkt anslutning till idrottsevenemang av olika slag.

En bidragande orsak till att det dricks så mycket är att alkoholindustrin utnyttjar idrotten som reklampelare. Ölbolagens sponsring syftar till att idrott och alkohol ska höra ihop. En hög alkoholkonsumtion i samband med idrott ger klirr i kassan både för idrotten och för alkoholproducenterna, vilket är en stark drivkraft för båda parter att utveckla ett så effektivt samarbete som möjligt. Att överkonsumtionen av alkohol leder till såväl negativa idrottsliga konsekvenser, våld och skadegörelse som till personliga tragedier tar varken idrotten, alkoholproducenterna eller reklamakarna något ansvar för.

Den fulla supportern förstörde matchen. Spelare och ledare la pannen i djupa veck. Ölreklamen stod upptäckt i bakgrunden. Idrotten är alkoholberoende och skulle må bra av avgiftning.

ARI LEINONEN, UMEÅ

Alkoholproducenterna borde stå för alkoholens vårdkostnader.

FOTO: PHOTOS.COM

Absolut vårdgaranti

PRODUCENTANSVAR EG-domstolens utslag om Internetspriten fick mig att fundera. EU trycker ju också på producentansvaret, alltså att producenten ska ansvara för att uttjänta bilar, eltandborstar och förpackningar återböras till moder natur på ett ansvarsfullt sätt. Kostnader för skador som orsakas av en vara ska väl också i rätt hög grad drabba producenten? Borde inte detta innebära att Bacardi, Carlsberg, Absolut och allt vad företag och produkter heter, skulle tvingas uppföra vårdanläggningar för dem som skadats av deras respektive produkt?

IOGT-NTO brukar framhålla att en flaska sprit såld på Systemet, då 65 procent av priset är skatt, i förlängningen orsakar en samhällskostnad som är flera gånger högre i form av alkoholskador, sjukdom och produktionsbortfall. Hur skulle det påverka debatten om Beajoulais hade en (rätt stor) vårdanläggning i Lyon-trakten, eller var det kunde bli? Om producenterna fick bekosta resa, uppehälle och vård för vinskadade inom hela EU? Bara en detalj bekymrar mig: Skulle man kunna lita på att anläggningarna hölls "torra", för god vårdeffekt?

Visst finns det väl en viss logik i ovanstående? Visst är det ett rättmätigt krav? Ändå skulle väl vårdnyttan minska om produktnamnet fick skylta i kliniknamnet. Men visst borde man kunna kräva att producenter, importörer, distributörer etc. måste dela alla följdskostnader, bland annat för vårdinrättningar?

Jag har aldrig varit övertygad om att alkohol är en vara bland andra, som ska få politiskt stöd till fri rörlighet, eller ska vi säga "fritt flöde" i det här fallet. Inte med de helt exceptionella kostnader som följer på konsumtionen.

HÅKAN SUNDBERG, VÄXJÖ

VASSASTE PENNAN

Håkan får en miljonlott!

Juristerna beslutar EUs alkoholpolitik

INFÖRSEL Så har då det hänt som många av oss varnade för inför EU-omröstningen 1994: EUs jurister har på rent formella grunder beslutat att Sverige inte får hindra privat import av alkohol, till exempel via Internet. Avgörandet kan bli förödande för alkoholpolitiken och folkhälsan i vårt land. Särskilt allvarligt är att beslutet om nätsprit visar att det är juristerna som styr i EU. Politiska beslut för att skydda exempelvis folkhälsan som inte skrivs in i detaljerade

paragrafer saknar värde när de ställs mot starka kommersiella intressen. I EU styrs alkoholpolitiken av handelspolitiken.

THURE JADESTIG

Bra jobbat, IOGT-NTO!

BERÖM IOGT-NTO är verkligen värd en eloge. Under senare år har organisationen fått 20 000 nya medlemmar. Det visar att folkrörelsen kan om den vill. Heder åt deras arbete, så många nya medlemmar är verkligen inte dåligt!

UNO ZETTERLUND, SOCIALDEMOKRAT

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer: 14 augusti

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medverkande detta nummer:
Kajsa Elveberg, Hanna Nolin, Christian Saltas, Magnus Ericsson, Anette Rimont, Anna Ågrahn, Martin Thelander, Diana Reybekiel, Gunilla Nilsson, Rurik Zaitzewsky och Anders Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet

tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammalgårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@infoklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406

MEDLEM I SVERIGES TIDSKRIFTER

LOBBYINGKRIGET OM

Det pågår ett lobbyingkrig om alkoholpolitiken i EU. När EU antog sin första alkoholstrategi använde alkoholindustrin allt sitt inflytande för att göra texten så blek och urvattnad som möjligt – vilket delvis lyckades.

■ **LOBBYINGKRIGET** Utanför fönstren värmer försommarsolen upp EUs huvudstad till närmare 30 grader trots att klockan bara är strax efter nio på morgonen. Inne i det stora, luftkonditionerade mötesrummet en trappa upp i EU-kommissionens högkvarter märks inte mycket av hettan. En och annan har nog svettats under kostymen på väg till mötet men här inne är det svalt och behagligt.

Ett stort, ovalt bord tar upp det mesta av rummet. En tjock heltäckande matta dämpar alla ljud till ett behagligt, nästan familjärt sorl. Familjärt är för övrigt en ganska bra beskrivning även av stämningen, det märks att många av deltagarna känner varandra sedan tidigare.

Ett 50-tal deltagare har samlats för konstituerandet av ett "forum för alkohol och folkhälsa", ett direkt resultat av den alkoholstrategi som EU-kommissionen antog i oktober 2007. Bland forumets grundande medlemmar finns såväl frivilligorganisationer inom alkohol- och folkhälsoområdet som representanter för alkoholindustrin.

SVEN-OLOV CARLSSON, FÖRBUNDSORDFÖRANDE I IOGT-NTO och ordförande i internationella IOGT finns på plats. På andra sidan bordet sitter en hel rad representanter från alkoholindustrin. Pernod-Richard, Moët-Hennessey, Scotch Whisky Association, Vin&Sprit. Onekligen en ovanlig situation för en nykterhetskamp.

– Jag var först tveksam till om det var en bra idé att finnas med här, säger Sven-Olov Carlsson. Vi hade ju helst sett ett forum utan inblandning från industrin. Men som det är nu kan det åtminstone vara bra att finnas med och se vad som händer.

Forum för alkohol och folkhälsa är tänkt att uppmuntra till frivilliga insatser mot hälsoproblem orsakade av alkohol. Modellen är hämtad från ett EU-projekt mot övervikt, där producenter

Konstituerande möte för "Forum för alkohol och folkhälsa i EU-kommissionens högkvarter. Här finns

»JAG VAR FÖRST TVEKSAM TILL OM DET VAR EN BRA IDÉ ATT VARA MED HÄR.«

SVEN-OLOV CARLSSON, PRESIDENT I INTERNATIONELLA IOGT

och frivilligorganisationer lyckades samarbeta framgångsrikt. Där lyckades man skapa lösningar där alla parter kände sig som

vinnare. Producenterna tog fram hälsosammare produkter – mindre fett, salt och socker – och lyckades på så sätt fänga upp den hälsotrend som blev allt tydligare för

några år sedan. Folk åt nyttigare samtidigt som industrin fortsatte att tjäna pengar.

EU-kommissionen har gått balansgång på slak lina för att åstadkomma den alkoholstrategi som antogs förra hösten. På ena sidan står en allt mer enig forskarvärld och ett antal frivilligorganisationer som är engagerade i frågorna. Det går inte längre att bortse från att alkoholen orsakar enorma skadeverkningar och stort mänskligt lidande. Rapport efter rapport talar ett tydligt språk.

På andra sidan står en stark och något

EUs ALKOHOLPOLITIK

is deltagare från både nykterhetsrörelsen och alkoholindustrin närvarande.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

desperat alkoholindustri. Desperat för att marknaden i Europa – den del av världen där människor dricker mest alkohol – börjar mättas och för att allt fler vill införa restriktioner kring försäljningen och marknadsföringen av deras produkter.

Balansgången syns inte bara i strategitexten. När den ansvarige kommissionären för folkhälsofrågor, Markos Kyprianou, håller sitt öppningstal på mötet den här varma junimorgonen i Bryssel är det med försiktiga formuleringar: "Det är överdrivet drickande som dödar, inte produkter-

na" och "vi ska inte kasta anklagelser på varandra."

MÅNGA AV DESTÖRSTA alkoholjättarna i världen har sina huvudkontor innanför EUs gränser. I många fall har de utmärkta kanaler in i maktens korridorer. Ända sedan de första stegen mot en gemensam alkoholstrategi för EUs länder togs under Sveriges ordförandeskap 2001 har industrins lobbyister jobbat hårt.

Att de under arbetets gång lyckades påverka strategidokumentet råder det

ingen tvekan om. Gabriel Romanus, fd folktoppartistisk riksdagsman och fd chef för Systembolaget, har i en artikel i Nordisk Alkoholtidskrift jämfört de tidigare utkastet till strategi med det slutgiltiga dokument som antogs i oktober 2006. På ett antal punkter har text strukits eller omformulerats på ett sätt som gör hela strategin mer tandlös.

En av skillnaderna är att man i utkastet tog upp frågan om handeln med alkohol över gränserna – en fråga som är aktuell bland annat i Sverige. I takt med att gränserna öppnas för i princip obegränsad privatimport av alkohol blir det allt svårare att upprätthålla en restriktiv alkoholpolitik på nationell nivå. I utkastet fanns formuleringar som pekade på just konflikten mellan effektiv alkoholpolitik och reglerna för den interna marknaden. I det slutgiltiga dokumentet är detta borttaget, här talas bara om problemen med teveklamation för alkohol som sänds från ett land till ett annat.

En annan skillnad mellan utkast och färdigt dokument är att texten om "alkoholens negativa inverkan på ekonomin" har ändrats till "alkoholens negativa inverkan på arbetsplatserna". Industrin har aldrig velat erkänna att alkoholen har negativa effekter på samhällsekonomin och har här lyckats göra strategitexten betydligt smälare.

Listan kan göras längre. Utbildning och information har fått en starkare ställning i texten trots att i princip all tillgänglig forskning visar att dessa metoder har en mycket begränsad effekt på människors beteende. I hela dokumentet har formuleringarna försvagats. I utkastet kunde man läsa om behovet av "en kraftfull, tydlig och stödjande policy för prevention av alkoholskador" på arbetsplatsen. I strategin hade de förstärkande orden försvunnit och kvar fanns bara "en policy".

MARIA RENSTRÖM TÖRNBLOM UTSÅGS 2004 av den svenska regeringen till "nationell expert i alkoholfrågor" och placerades i EU-kommissionen. Tidigare har hon med bas på socialdepartementet arbetat med alkoholpolitik både på nationell och internationell nivå, bland annat i förhandlingarna med kommissionen om Systembolagets vara eller icke vara. Utnämningen var ett sätt att få fart på kommissionen, för trots att beslutet att ta fram en alkoholstrategi fattades redan 2001 hade inte mycket hänt.

Sven-Olov Carlsson, president i internationella IOGT samtalar med EUs folkhälsokommissionär Markos Kyprianou.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

– Tjänsten varade bara sex månader, men när den tiden var slut erbjöds jag en experttjänst direkt på EU-kommissionen, säger Maria Renström Törnblom.

Arbetsbeskrivningen var både enkel och väldigt komplicerad: Ta fram en alkoholstrategi som kan antas av hela kommissionen och se till att den kan implementeras. Ett av de första stegen var att ta fram en stabil faktagrund.

– Kommissionen är väldigt noga med att inte införa några "onödiga" regleringar så det var nödvändigt att få fram underlag för evidensbaserade åtgärder och analyser av vad alla förslag kommer att få för effekt. Kan man inte visa att förslaget verkligen behövs får man ingen med sig.

Den viktigaste forskningsrapporten som publicerades av kommissionen under arbetet heter "Alcohol in Europe". Där slås bland annat fast att alkoholen orsakar mätbara kostnader inom EU på omkring 125 miljarder euro varje år och att det finns ett tydligt samband mellan konsumtionsnivå och skador. På listan över riskfaktorer för ohälsa eller för tidig död hamnar alkoholen på tredje plats i Europa.

NÄR RAPPORTEN PUBLICERADES ATTACKERADES den kraftfullt från alkoholindustrins sida. Man försökte hävda att de forskare som står bakom rapporten, Peter Anderson och Ben Baumberg, var partiska, och att annan forskning visade på helt andra resultat.

– Vi fick kritik framför allt från bryggerinäringen, säger Maria Renström Törnblom. För att bemöta kritiken satte vi ihop en grupp forskare som fick granska rap-

porten. Både industrin och frivilligorganisationer på hälsoområdet fick bidra med namn på forskare till gruppen. Det visade sig att gruppen som granskade rapporten hade väldigt få invändningar.

Maria Renström Törnblom erkänner att texten i strategidokumentet har förändrats under arbetets gång, men menar att förändringar är naturliga när ett dokument ska tas fram i samarbete med andra fackdepartement.

– Det utkast som Gabriel Romanus hänvisar till i sin artikel är den text som togs fram här på DG Sanco (det direktorat på kommissionen som har ansvar för folk-

»KYPRIANOU VAR VÄLDIGT UPPRÖRD ÖVER ATT DE ANVÄNDE SIG AV DIREKTA LÖGNER.«

MARIA RENSTRÖM TÖRNBLM

hälsofrågor). Den texten bygger helt på ett folkhälsoperspektiv. När vi sedan ska få fram en text som kan antas av samtliga kommissionärer kommer frågor som jordbrukspolitik och den fria rörligheten in. Precis samma sak händer i Sverige när ett förslag från ett fackdepartement ska förhandlas med de övriga departementen.

Att kommissionen utsatts för kraftig lobbying från alkoholindustrin råder det dock ingen tvekan om. Markos Kyprianou har själv beskrivit det som en av de mest intensiva lobbyingkampanjer han upplevt.

– Ja, det stämmer att han har sagt det, säger Maria Renström Törnblom. Alla använder lobbying, det gör även IOGT-NTO, men det som var exceptionellt i det

Maria Renström Törnblom och Carl Schlyter.

Det finns omkring 15 000 lobbyister i Bryssel.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

här fallet var att industrin använde sig av media för att sprida helt felaktiga påståenden och rena skräckscenarier som att "EU-kommissionen vill hindra er från att ta en öl". Kyprianou var väldigt upprörd över att de använde sig av direkta lögner.

SVEN-OLOV CARLSSON HADE GÄRNA sett att det utkast som Gabriel Romanus hänvisar till hade gått igenom och blivit den verkliga strategitexten.

– Det tog upp rätt frågor: pris, marknadsföring och gränshandel. Frågor som har verklig betydelse för att komma till rätta med problemen. Tyvärr förändrades stora delar av texten efter en väldigt intensiv lobbyverksamhet från industrins sida.

Inom DG Sanco, kommissionens direktorat för hälsofrågor, finns ett tydligt folkhälsoperspektiv och stor kunskap om alkoholfrågan. Här var det svårt för alkoholindustrin att påverka. När dokumentet cirkulerades till de övriga direktoraten fanns plötsligt öppningarna.

– Vi vet att många av kommissionärererna utsattes för kraftig lobbyverksamhet, säger Sven-Olov Carlsson. Och de är ju inga specialister på alkoholpolitik, de ser alkoholen som vilken vara som helst. Ambitionen från industrin har hela tiden varit att få bort strategin helt eller att göra den avsevärt svagare.

NÅGRA KVARTER FRÅN EU-KOMMISSIONENS stälklädda hus vid Schumanplatsen finns EU-parlamentet. På sjunde våningen, i en trång korridor fylld med de plåtlådor som parlamentarikerna använder för att flytta alla viktiga papper när de pendlar

Eurocare-medlemmar tillsammans med Markos Kyprianou. (se artikel till höger)

FOTO: PIERRE ANDERSSON

mellan Bryssel och Strasbourg, träffar jag Carl Schlyter. Han sitter i EU-parlamentet som representant för miljöpartiet och har träffat på alkoholindustrins lobbyister ett antal gånger sedan han kom till Bryssel.

– Allra mest var det precis när jag var nyvald, berättar han. Alkoholindustrin satsar stora resurser på att påverka både tjänstemän och folkvalda här i Bryssel och bland de första breven jag fick som ny parlamentariker var att bli medlem i en ölför-
ening.

Carl Schlyter berättar om en värld där politiska beslut baseras på ensidig information, inte minst på alkoholområdet.

– Den bild vi får från lobbyister och intresseorganisationer kopplade till alkoholindustrin är väldigt obalanserad. IOGT-NTO gör ett bra jobb men är tyvärr ingen match mot en hel bransch med så stora resurser.

Så varför kan lobbyister påverka mer i Bryssel än i Sverige?

– Ett av svaren är att ekonomiska intressen får större makt när man flyttar besluten till en central nivå. Det finns också en helt annan tradition här än hemma där folkrörelserna har goda chanser att vara motvikt. Här finns omkring 15000 betalda lobbyister och de allra flesta kommer från transnationella bolag.

METODERNA ÄR MÅNGA. CARL Schlyter visar en bild från en officiell middag med en europeisk spritorganisation – han gick dit av nyfikenhet – där gratissprit flödar.

– De kommer också med konkreta förslag till lagstiftning och man ser ofta hur industrins ändringsförslag lämnas in rakt av av en eller flera parlamentariker. En annan metod är att starkt ifrågasätta all forskning som går emot dem och presentera egna siffror. Det krävs stor kunskap och stora resurser för att stå emot dem.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

Alkohollobbyn har sin plats i Bryssel.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Alkohol en självklar del av representationen.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

IOGT-NTO PÅ PLATS I BRYSSEL

■ **NYKTERHETSLOBBYING** De senaste tio åren har det internationella politiska arbetet blivit allt viktigare för IOGT-NTO. Att finnas på plats i Bryssel är en nödvändighet för den som vill vara med och påverka – här finns både informationen och de människor som behöver övertygas.

– I takt med att integrationen inom EU fortsätter blir det allt viktigare att finnas på plats, säger Sven-Olov Carlsson. Det finns ingen tydlig gräns mellan inrikes- och utrikespolitik längre. EUs beslut påverkar alkoholpolitiken även om det egentligen är en nationell fråga.

I och med alkoholindustrins massiva närvaro i Bryssel är motkrafterna starka. Sven-Olov Carlsson upplever ändå en medvind i alkoholfrågan.

– Man börjar se vad som verkligen fungerar och att det vi gjort i de nordiska länderna har haft effekt. Det finns också ett väldigt starkt forskningsstöd för vår linje, och frågorna börjar få större uppmärksamhet. Men det finns fortfarande en stor obalans mellan den inre marknaden och folkhälsan, den hälsoparagraf som finns i EU-fördragen har visat sig vara tandlös i praktiken.

IOGT-NTO använder flera olika kanaler för att få information om och påverka beslutsprocesserna i Bryssel. Tillsammans med NBV, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, har man ett lokalt kontor några kvarter från kommissionens huvudkontor. Heltidsbemanningen är löst med unga praktikanter som arbetar på kontoret sex månader åt gången, men kontoret används också av personal från IOGT-NTO och NBV när de är på plats i Bryssel. IOGT-NTO deltar också i ett samarbete med Systembolaget, Statens folkhälsoinstitut, norska Vinmonopolet och finska Alko.

– Även om vi har olika intressen, olika behov och roller kan vi samarbeta, säger Sven-Olov Carlsson. Systembolaget kan förstås inte bedriva lobbying i Bryssel, men också de har ett behov av att få information och kunskap. Tillsammans rekryterade vi Tamsin Rose som nu är våra ögon och öron i Bryssel.

En tredje kanal för EU-arbetet är Eurocare. Organisationen startades redan 1990 på initiativ av IOGT International och samlar idag 46 organisationer som är engagerade i alkohol- och folkhälsofrågor.

PIERRE ANDERSSON

Skatten ska betalas

Skatteverket och tullen samarbetar kring nätimporten av alkohol

Skatteverket och Tullverket kommer att samarbeta för att kräva in den alkoholskatt som ska betalas när man importerar alkohol via internet.

■ ALKOHOLIMPORT Domen i det så kallade Rosengrenmålet förvånade många. Efter att domstolens generaladvokat uttalat stöd för det svenska förbudet mot privatimport av alkohol gjorde de flesta bedömningen att domstolen skulle gå på samma linje.

När domslutet presenterades i början av juni visade det sig vara ett nederlag för den svenska regeringen. Förbudet mot privatimport av alkohol via Internet anses strida mot EUs regler för den fria marknaden och domstolen anser inte att förbudet uppnått syftet att begränsa alkoholkonsumtionen och skadeverkningarna.

– Domen visar tyvärr att EG-domstolen inte tagit hänsyn till folkhälsan, säger Sven-Olov Carlsson, IOGT-NTOs förbundsordförande. Den nu tillåtna handeln med alkohol via Internet kommer till exempel att göra det svårare att kontrollera köparens ålder. Den artikel i EU-fördragen som handlar om folkhälsa har visat sig ha mycket liten betydelse i praktiken. Det är helt orimligt att en samling jurister i EG-domstolen ska kunna sätta sig över demokratiskt fattade beslut och bestämma över vår alkoholpolitik.

DEN FRÄMSTA DRIVKRAFTEN BAKOM Internethandeln av alkohol har varit priset. Detta incitament försvann dock i och med ett domslut i EG-domstolen i slutet av förra året. Den så kallade Jous-tradomen slår fast att den som i Sverige beställer alkohol från utlandet måste betala svensk alkoholskatt.

– Det gör att domen troligen kommer att få liten effekt, säger Sven-Olov Carlsson. Jag tror inte att folk kommer att beställa alkohol via Internet i någon större utsträckning när de ska betala svenska alkoholskatt på det de beställer. Tull- och skattemyndigheterna måste snabbt se till att upprätta en effektiv kontroll så att svensk alkoholskatt betalas.

Både Skatteverket och Tullverket togs på sängen av domen i Rosengrenmålet. Efter

Alkohol som beställs via internet i utlandet ska beskattas i Sverige enligt EU-dom.

FAKTA ALKOHOLIMPORT VIA NÄTET

SKATT Den som beställer alkohol via Internet måste betala svensk alkoholskatt. Skatten beräknas per liter och är olika hög beroende på vilken typ av dryck man beställer. För en flaska 40-procentig sprit är skatten omkring 200 kronor. Det kan också bli aktuellt med en straffavgift på 20 procent (vid beställningar över 4 000 kronor) och en förseningsavgift på 1 000 kronor.

»Helt klart ska svensk alkoholskatt betalas på nätbeställda drycker.«

BJÖRNE SJÖKVIST, SKATTEDIREKTÖR

domen finns stora frågetecken kring hur man praktiskt ska kunna hantera kontrollen kring privatimporten av alkohol via Internet. De rutiner som finns för alkoholimport idag är relativt krångliga och anpassade mer för företag än för privatpersoner.

– Helt klart ska svensk alkoholskatt betalas på nätbeställda drycker. Men vi ser att det behövs ett förenklat system för privatpersoner framöver, sade skattedirektör

Björne Sjökvist till Drugnews samma dag som domen föll.

NÅGOT ENKLARE SYSTEM HAR ännu inte tagits fram. I början av augusti hade bara 50 importdeklarationer lämnats in från privatpersoner. Skatteverket och Tullverket har dock hittat ett sätt att kontrollera att de som beställer alkohol via Internet också betalar skatten. Via så kallad handräckning – ett samarbete med myndigheter i andra EU-länder – har Skatteverket fått fram listor på svenskar som beställt alkohol från företag i exempelvis Spanien och Tyskland.

På Skatteverkets beställningslistor finns omkring 6 000 svenskar som kommer att få ett brev med budskapet "vill du ha den alkohol du beställt som nu ligger och väntar i tullen?" Beställaren uppmanas fylla i en importblankett. Om man inte gör det räknar Skatteverket ut hur mycket personen ska betala i skatt.

– Min erfarenhet är att de allra flesta människor vill göra så rätt det går, säger Ragnar Malmberg, kontorschef vid Skatteverket i Ludvika som hanterar frågan.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

Alkoholforskare för svensk modell

Svensk alkoholpolitik fungerar bäst ansåg några av världens främsta alkoholforskare när ICAA, International Council on Alcohol and Addictions, höll konferens i Stockholm

■ **ALKOHOLFORSKNING** Över 300 deltagare från 46 länder samlades i fem dagar för att lyssna på föredrag om aktuell forskning kring droger, spel och tobak. Veckan inledes av bland andra den australiensiska alkoholforskaren Sally Casswell som talade om vilka metoder som egentligen fungerar för att förebygga alkoholskador.

– Forskningen visar att det är viktigt med strukturella förändringar i människors miljö för att kunna förändra beteenden, säger Sally Casswell. Enbart information verkar inte ha några mätbara effekter om man inte samtidigt påverkar alkoholens pris eller tillgänglighet.

Sally Casswell pekar också på hur forskarvärlden blir allt mer överens om detta. Hon menar att sedan WHO för några år sedan kom ut med rapporten "Global Burden of Disease", där man visar att alkoholen är en av de absolut största riskfaktorerna för sjukdom och för tidig död, har allt fler fått upp ögonen för problemen.

– Det finns idag ett stort konsensus om vilka åtgärder som fungerar och vad som inte fungerar. Jag kan också se ett större intresse för åtgärder som riktar sig mot en bredare målgrupp än enbart missbrukare.

Det betyder att forskarvärlden ger ett mycket starkt stöd till den nordiska alkoholpolitiken. Höga skatter, begränsad tillgänglighet och andra åtgärder som begränsar totalkonsumtionen ses nu av de allra flesta som de åtgärder som fungerar.

Gabriel Romanus talar på ICAA-konferensen i Stockholm.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

– Att ledande forskare som Sally Casswell, Harald Holder och Tomas Babor kommer till konferensen och är överens om detta speglar just att det finns ett växande konsensus i forskarvärlden, säger Gabriel

»Det finns idag ett stort konsensus om vilka åtgärder som fungerar och vad som inte fungerar.«

SALLY CASSWELL, ALKOHOLFORSKARE

Romanus, före detta folktopartistisk riksdagsledamot och engagerad i ICAA sedan 25 år. Det är också intressant att se att det förebyggande perspektivet är så dominerande på konferensen.

GABRIEL ROMANUS HAR LÄNGE varit ansvarig för den alkoholpolitiska sektionen på ICAA-konferenserna och är mycket nöjd med årets upplaga.

– Det har varit många intressanta presentationer och ett bra jobb från arrangörernas sida. De ledande alkoholforskarna och folkrörelseföreträdarna har varit här och programmet har hållit hög klass.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

UPPFÖLJNING

Dubbelmoral av svenska regeringen i WTO-förhandlingar

WTO Inom ramen för den så kallade Doha-rundan håller Världshandelsorganisationen, WTO, just nu på att förhandla fram regler som kan komma att omöjliggöra för fattiga länder att skydda folkhälsan genom att behålla eller införa alkoholrelaterade restriktioner.

EU vill att utvecklingsländer ska släppa alkoholen och tobaken fri, säger forskaren Ellen Gould.

FOTO:

PIERRE ANDERSSON

En av förhandlingspositionerna som Sverige ställt sig bakom är att pressa utvecklingsländer – bland annat Sri Lanka och Kina – att göra så kallade "fulla åtaganden" på alla områden i de nya handelsavtalen.

– EU begär i princip att Sri Lanka ska släppa både marknadsföring och detaljhandelsförsäljningen av alkohol och tobak fritt, säger Ellen Gould, forskare i handelsfrågor knuten till Canadian Centre for Policy Alternatives. Ett annat exempel är att EU begär att Kina ska avskaffa sitt tobaksmonopol.

Att Sverige står bakom dessa krav är inget annat än ren dubbelmoral enligt Sven-Olov Carlsson, förbundsordförande i IOGT-NTO.

– Alkohol är inte vilken vara som helst, säger Sven-Olov Carlsson. Fattiga länder måste också ha rätt att bedriva en restriktiv alkoholpolitik. Vi har skickat en begäran om ett möte med handelsminister Sten Tolgfors. Den svenska regeringen måste kräva att alkohol ställs utanför WTOs tjänsteavtal.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

»EU begär i princip att Sri Lanka ska släppa både marknadsföring och detaljhandelsförsäljning av alkohol och tobak fri.«

ELLEN GOULD,
FORSKARE I HANDELSFRÅGOR

FAKTA ICAA

ICAA International Council on Alcohol and Addictions bildades i Stockholm 1907. Organisationens huvudkontor finns i Lausanne, Schweiz. Bland medlemmarna finns både frivilligorganisationer och professionella aktörer som på olika sätt är engagerade i alkohol-, tobaks- och spelmissbruk. Under 1990-talet lyckades alkoholindustrin få ett allt större inflytande i organisationen. Efter ett principbeslut ändrades detta och årets konferens var den första på många år som genomfördes utan inflytande från alkoholindustrin.

EU vill ha lika skatt på vin och öl.

Fel att ha högre skatt på vin enligt EU

ALKOHOLSKATTER Det är fel att ha högre skatt på vin än på öl. Det budskapet kom från EG-domstolens generaladvokat i mitten av juli. Bakgrunden är att EU-kommissionen stämt Sverige då man tycker att skatten gynnar inhemska ölbryggare på bekostnad av vinproducenter.

Ett besked från generaladvokaten innebär dock inte

att frågan är avgjord, beslutet fattas av EG-domstolen senare i år.

– Det kan inte vara aktuellt att sänka skatten på vin, säger Sven-Olov Carlsson, förbundsordförande i IOGT-NTO. Då får man väl snarare titta på att höja ölskatten, en sänkning vore som att slänga bensin på en brasa.

PIERRE ANDERSSON

Finland höjer alkoholskatterna

FINLAND Den finska regeringen föreslår att skatten på sprit och andra starka alkoholdrycker höjs med 15 procent och att skatten på öl och vin höjs med 10 procent. Det framgår av finansministeriets förslag till budget för 2008.

Den nu föreslagna höjningen riktar framför allt in sig på de starkare alkoholdryckerna, med en alkoholhalt över 22 procent. Enligt en opinionsundersökning i juli stödde tvåtredjedelar av de tillfrågade en höjning av spritskatten för att minska alkoholskadorna.

DRUGNEWS

Tullen lämnar tillbaka nätsprit

INFÖRSEL I början av augusti beslutade Tullverket att de som tidigare beställt alkohol via Internet och fått den beslagtagna nu ska få tillbaka den.

– Bakgrunden är EG-domstolens beslut i juni som säger att det inte är olagligt att importera över Internet. Vi kan helt enkelt inte styrka brott längre, säger tullåklagare Martin Lindh till TT.

De kunder som vill ha tillbaka sin alkohol måste dock betala svensk alkoholskatt. Skatten är omkring 200 kronor för en liter starksprit.

Knarkhandeln ökar på nätet

NARKOTIKA Enligt polisen blir det allt vanligare att narkotikaklassade preparat köps på Internet. På nätet finns ett stort antal så kallade nätapotek som marknadsför sig med budskapet "köp receptbelagda läkemedel utan recept"

ALKOHOLREKLAM TILL UNGA PÅ INTERNET

ALKOHOLREKLAM Vid Georgetown University i Washington finns Center on Alcohol Marketing and Youth (CAMY, www.camy.org), som granskar hur alkohol marknadsförs till ungdomar i USA. I brist på en europeisk motsvarighet och med tanke på att de stora alkoholföretagen är alltmera globala finns där mycket intressant att hämta också för oss.

I en utförlig och till stora delar ännu aktuell rapport från 2004, (Clicking with Kids: Alcohol Marketing and Youth on the Internet) visade CAMY att dryga 13 procent av alla besökare till hemsidor med alkoholreklam var minderåriga. Den "ålderskontroll" som hemsidorna ofta tillämpar består i att besökarna själva får fylla i födelsedatum, alltså välja vilken ålder man vill uppges. Besökare till Bacardis hemsida var till 66 procent minderåriga. Alkoholbranschen är mycket medveten om nätets möjligheter till interaktion med sina brukare. Spel fanns på hemsidorna för 10 av 15 bryggeriföretag och sju av 19 spritföretag.

Rapporten finns på CAMY:s hemsida (www.camy.org/resarch), liksom många nya fakta om marknadsföringen av alkohol till unga.

LARS ÅKE AUGUSTSSON

– Det formligen väljer in narkotikaklassade tabletter över Västeuropa och Nordamerika, säger Gunnar Fjaestad, kammaråklagaren som leder utredningen om nätapoteken. I Sverige misstänks fem personer ha drivit ett flertal webbplatser där man kunnat köpa narkotika. Tre av dem sitter häktade.

Dåligt väder dämpar alkoholförsäljning

SYSTEMBOLAGET Systembolaget fortsätter att öka sin alkoholförsäljning. Men i juli dämpades ökningen av ostadigt väder, enligt vd Anitra Steen. Särskilt minskade starkölsförsäljningen.

Hittills i år har Systemet sålt

fem procent mer alkohol, mätt i ren alkohol, jämfört med ifjol. Störst har ökningen i år varit i södra Sverige.

Men i juli var ökningen endast 0,7 procent. Medan försäljningen av sprit denna sommarmånad ökade 4,7 procent, så såldes bara 1,4 procent mer vin.

Starköl och cider/blanddrycker minskade i juli med –3,1 respektive –13,4 procent.

DRUGNEWS

Majoritet för heroinutdelning

DANMARK Det finns en majoritet i folket för att läkare på försök ska få skriva ut heroin till heroinmissbrukare i Danmark. Regeringen har hittills avvisat förslaget, men frågan kan på nytt bli aktuell i höst. Det är sedan Dansk folkeparti svängt som det nu finns en klar majoritet i danska riksdagen för ett försök med läkarförskrivet heroin till de mest nedgångna heroinmissbrukarna. Hela oppositionen är sedan tidigare för ett försök.

DRUGNEWS

Över 190 000 barn saknar stöd

BARN Endast 2 700 barn av cirka 200 000 barn med missbrukande föräldrar har fått hjälp genom särskilda stödgrupper av kommunerna i Sverige. Det visar en ny rapport från Junis, IOGT-NTOs Juniorförbund. Flertalet barn riskerar även fortsättningsvis att bli utan kommunernas hjälp om inte insatserna för dem ökar. Rapporten är baserad på en enkät med åtta frågor som samtliga kommuner i landet fått. 228 kommuner av 290 besvarade enkäten.

»Det är väldigt hedrande att få tala inför Sveriges kanske mest framgångsrika folkrörelse.«

FOLKHÄLSOMINISTER MARIA Larsson i sitt tal inför IOGT-NTO-rörelsens kongresser i Uppsala.

Ölmärke på byxbaken

MARKNADSFÖRING Spendrups inleder ett samarbete med jeansstillverkaren Cheap Monday. Enligt tidningen Resumé startar försäljningen av "Norrlands Guld-jeansen", med ölmärkets logga på jeansens bakficka och med inbyggd ölöppnare, under hösten.

Fredrik Sverkersten på Spendrups tycker att öl och jeans är en bra kombination.

– Jeans är enkla och okomplicerade. Och de fungerar i alla sammanhang, det är därför vi tyckte att det här var en bra idé, säger han till Resumé.

Politiker varnas efter fylleveckan

POLITIK Efter att flera högt uppsatta medlemmar i Liberala Ungdomsförbundet druckit sig kraftigt berusade under politikerveckan i Almedalen fick de en varning av förbundsledningen. Deltagare på Almedalsveckan berättar om en obegränsad tillgång på alkohol under veckan. På i stort sett alla mingel som arrangeras av företag och organisationer bjöds deltagarna på gratis alkohol.

Läkars drickande styr patientsyn

VÅRD Hur mycket läkaren själv dricker när det gäller alkohol styr uppfattningen om patienternas konsumtion. Detta enligt en avhandling som

Eget drickande styr läkarens uppfattning om patientens.

FOTO: PHOTOS.COM

presenterats vid Sahlgrenska akademien.

En gammal "sanning" i medicinska sammanhang är att en patients alkoholkonsumtion är acceptabel så länge

denne dricker mindre än läkaren. Avhandlingen visar att det ligger något i detta.

– Läkare som dricker mer tolererar en högre alkoholkonsumtion hos sina patienter än läkare som dricker mindre, säger Magnus Geirsson, läkare och doktorand, till Dagens Medicin.

Var femte akutfall beror på alkohol

ÅLAND På akutmottagningarna på Åland är patienterna berusade i 20 till 25 procent av fallen. Läkaren Petter Westberg har tittat närmare på vad som ligger bakom akutfallen en vanlig sommarvecka.

– Och så finns de ett mörkertal också, säger han till tidningen Nya Åland. Och under semestern spelar det ingen roll om det är helg eller vardag,

TRE FRÅGOR

Björn Vasseur

på restaurang Mistral, Lilla Nygatan 21 i Stockholm som satsar stort på alkoholfria alternativ.

Ni har fått beröm för ert ambitiösa alkoholfria dryckespaket, berättar!

– Ja, det är jättespännande. Vi har försökt tänka på samma sätt som med vinmenyn och hitta alkoholfria alternativ till alla delar av måltiden. Vi har inte hittat några alkoholfria viner som vi tycker håller måttet så vi har letat över hela världen efter andra bra alternativ. Nu har vi allt från högklassiga téer och jättebra, torr, alkoholfri cider till brödryck gjord av surdegskultur.

Varför satsar ni så mycket på alkoholfritt?

– Man ska få en bra upplevelse av måltiden även om man inte dricker alkohol. Det har varit en stor utmaning och det tog lång tid innan vi fick till en meny som vi var riktigt nöjda med, men det känns jättebra att ha gjort det. Och utmaningen fortsätter, vi måste hitta nya alternativ när köksmästaren byter meny.

Vad tycker gästerna?

Reaktionerna från gästerna är väldigt positiva, de har mer att välja på än vatten och lättöl om de är gravida, kör bil eller inte dricker av någon annan anledning. Många blir jätteglada!

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

FULL KOLL

ILLUSTRATION: DIANA REYBEKIEL

RYMDFYLLA Berusade astronauter är ett problem för NASA. Dags för alkohol på rymdfärjorna?

V&S spolrar egna etiken

Det än så länge statliga företaget Vin&Sprit, med storsäljaren Absolut vodka, har en omfattande och ansvarsfull "Affärsetisk uppförandekod" för hur företaget ska uppträda på olika marknader. Problemet är att de inte följer den, menar Kajsa Elveberg som granskat företagets reklam i olika länder.

AV KAJSA ELVEBERG, FD DROGPOLITISK FÄLTSEKRETERARE PÅ UNGDOMENS NYKTERHETSFÖRBUND

Vin&Sprit heter företaget som vi äger. Deras märke Absolut Vodka marknadsförs i 125 olika länder. Ansvarsfullt, enligt dem själva. Företaget har en "Affärsetisk uppförandekod" som ska reglera hur de uppför sig på olika marknader. I uppförandekoden, under kapitlet Marknaden, finns en hel rad punkter som företaget ska följa. Enligt den ska företaget bland annat inte: – aktivt rikta sig till barn och ungdomar under 21 år, – skildra alkoholkonsumtion i kombination med riskfyllda aktiviteter, – antyda att alkohol kan bota sjukdomar, förbättra mental eller fysisk kapacitet eller bidra till personlig framgång och attraktivitet, – förekomma i ett politiskt, religiöst eller pornografiskt sammanhang.

Många punkter finns uppräddade i detta omfattande dokument, det ser mycket ansvarsfullt ut, tills man granskar företagets reklam noggrannare. I två av tre Playboytidningar som jag beställde från USA förra sommaren gjorde V&S reklam för sin Absolut Vodka. Trots att de enligt egna regler inte ska förekomma i pornografiska sammanhang.

Vin&Sprit säger i sin affärsetiska uppförandekod att de inte ska rikta sig till ungdomar med sin reklam. Förra året marknadsförde de Absolut Vodka med kampanjen Absolut Kravitz, där artisten Lenny Kravitz var det stora namnet. Med i kampanjen fanns popband från hela världen. Enligt boken *Alkohol ingen vanlig handelsvara* är varumärkesfigurer och kändisar i reklamen särskilt effektiva när det gäller unga människor.

Forskning visar att reklamen inte behöver visa hög konsumtion eller berusning eftersom unga tittare ändå räknar med att det inträffar. Av bildreklam påverkas

särskilt yngre tonåringar. Reklamen visar upp attraktiva unga vuxna som njuter av den typ av livsstil som tonåringarna längtar efter.

Internet har skapat möjligheter att globalt marknadsföra produkter med särskilt fokus på unga. På Absolut Vodkas hemsida kan man ladda ner låten "Breath" av Lenny Kravitz, en låt om hur positivt det är med alkohol. Låten går inte att köpa i butik utan finns endast på denna hemsida. Man kan även ladda ner bilder av Kravitz och de andra artisterna. I kampanjen Absolut Kravitz har alltså Vin&Sprit satsat tydligt på ungdomsinriktad marknadsföring med förebilder ur musikvärlden.

»Många punkter finns uppräddade i detta omfattande dokument, det ser mycket ansvarsfullt ut, tills man granskar företagets reklam noggrannare.«

Anledningen till att det är diskutabelt med reklam riktad mot unga är dels för att unga påverkas mer av reklam än vad vuxna gör och dels att desto tidigare man börjar dricka desto mer dricker man i vuxen ålder. Risken att fastna i ett missbruk och få bestående skador av alkoholen är alltså högre för dem som började dricka tidigt.

Vin&Sprit satsar nu särskilt på cirka ett dussin marknader, varav de viktigaste är Mexiko, Kina, Spanien, Storbritannien, Ryssland och Tyskland. Den största potentialen ser företaget i Kina där tillväxten nu är 50 procent per år och tros komma att fortsätta ligga på en mycket hög nivå under

de kommande 15 åren. 300–350 miljoner kineser tillhör i dag medelklassen och har samma köpkraft som mellaneuropéer.

I Kina dricker folket i genomsnitt fem liter sprit per person och år. Alkoholkonsumtionen i landet består till 80 procent av starksprit som vodka. Kina är ett tack-samt land att satsa på eftersom alkoholkonsumtionen är på väg upp, men fortfarande dricker de bara hälften så mycket alkohol som vi gör i Sverige. Dessutom har de inte samma hårda lagstiftning kring reklam och åldersgränser som vi har. För att komma till rätta med de ökande alkoholproblemen bland Kinas ungdomar har landet från och med januari 2006 infört ett förbud att sälja alkohol till ungdomar under 18 år.

V&Ss mål är att försäljningen i Kina inom tio år ska ha gått om den i USA, som i dag är dess största marknad. De vill alltså få kineser att dricka mer alkohol. I sin marknadsföring har V&S gjort en annons som föreställer vodkaffaskan med ett kinesiskt tecken på. Tecknet betyder "lycka" och är vänt upp och ned, vilket är väldigt traditionellt. Betydelsen blir då "lyckan kommer" och är ett tecken som brukar användas i samband med det kinesiska nyåret. I det här sammanhanget får det dessutom dubbel betydelse eftersom vodka på kinesiska börjar med samma stavelse som tecknet för lycka. Budskapet blir då "lyckan kommer" och "vodka kommer".

I Indien har alkoholkulturen ändrats avsevärt under senare år, enligt rapporten Ung og lovende. Tillstånden att sälja alkohol har blivit fler och från att ha varit ett tabu är nu alkoholkonsumtion någonting modernt och viktigt, särskilt för unga.

RESPONS! ÄVEN JANNE JOSEFSSON SVEK BOBBY

BARN TILL MISSBRUKARE I sommar har Uppdrag Granskning i SVT sänt en timme långt program om omständigheterna kring 10-åriga Bobbys fasansfulla liv och död. Programmet sändes i repris två gånger, så tydligen ansågs det viktigt att så många

som möjligt skulle kunna se ett "djuplodande" program som gav svar på frågan "Hur kunde detta ske?"

Men ack så besviken man blev. Janne Josefsson och de psykologer som medverkade undvek helt att ta upp den viktiga frågan om samban-

det mellan alkoholen och Bobbys fruktansvärda liv och död. Endast som i förbigående hörde man reportern säga ungefär: "Nu började ett ständigt drickande dag och natt." Detta var det enda som sades om alkohol i hela programmet. Inte ens i

Absolut Vodka, ägt av statliga Vin&Sprit, riktar sig till ungdomar i olika länder med livsstilsreklam, tvärt emot vad deras egna etiska regler säger.

ILLUSTRATION: ANNA ÅGRAHN

Märkesalkoholen är för de rika i Indien – dricker du den tillhör du vinnarlaget.

Absolut Vodkas satsning i Indien är relativt ny och V&S breddar basen genom att introducera olika smaker på vodka. Företaget säger själva att de vill hänga på den uppåtgående trenden av vorkakonsumtion som nu finns i Indien.

För alkoholindustrin är Indien en ny och lovande marknad. Ett land som har låg alkoholkonsumtion från början, men som i och med ekonomisk tillväxt, ökande medelklass, ökande köpkraft och med hög andel barn och unga i befolkningen utgör ett mål för alkoholindustrin.

I Indien har alkoholindustrins kampanjer gett resultat. Spritförsäljningen har fördubblats på 6-7 år. År 2004 lanserades Kingfisher Airlines. Kingfisher är ett ölmärke, ett exempel på så kallad surrogatreklam. Även Absolut Vodka gör surrogatreklam i Indien. Under en nationell modelljakt, kallad Absolut Elegance har

V&S valt ut fyra kvinnliga modeller från olika städer i Indien. Enligt Siddharth Bannerjee som lanserar Absolut i Indien är målgruppen för klädmärket kvinnor som "vill ha ut mer av livet". Plaggen görs i en begränsad upplaga och inspiration hämtas från Absolut Vodka-flaskan.

I Tyskland har V&S under 2006 gjort reklam på busskurer och i tidningar med annonsen Absolut Herbertstrasse. Gatan i Hamburg är symbolen för den i Tyskland tillåtna prostitutionen. Till texten finns ett rött läppstiftsavtryck.

Så den marknadsföring som inte är laglig i Sverige och bryter mot företagets egna etiska kod sprider V&S i andra länder. Så här skriver företaget i sin Årsredovisning 2004: "Målmedveten satsning har bidragit till att Absolut fortsätter att öka volymerna på flertalet marknader."

Fler exempel på hur V&S gör reklam internationellt som inte är tillåten i Sverige finns, även exempel på hur de bryter

mot sina egna policys finns, och till och med hur de marknadsför sig här i Sverige trots våra restriktiva lagar kring alkoholreklam. Under 2006 gjorde företaget reklam i TV. V&S använde kanalen TV3 för att från Sverige, via England, tillbaka till Sverige göra TV-reklam för oss. De sände reklam där en svensk skådespelare på svenska gör reklam för ett av V&S:s viner. Reklamen är alltså enbart riktad till oss här i Sverige, trots att det är olagligt med den formen av TV-reklam här.

När man flyger med SAS får man deras tidning, Scanorama. Man får tidningen både på resor inom och utanför Sverige. I Scanorama står det att tidningen är "Responsible under Swedish press law". Tidningen måste alltså följa de svenska reglerna för vad som får tryckas.

Under 2006 har det funnits med reklam för Absolut Vodka i minst två nummer av tidningen. Reklamen bryter mot de svenska reglerna på alla sätt. Vorkan innehåller 40 volymprocent alkohol, gränsen för att få göra reklam går vid 15 volymprocent alkohol. Bilden innehåller mer än bara produkten, vilket är emot svensk lag och den obligatoriska varningstext som ska uppta minst en femtedel av annonsytan saknas.

Så Sverige sätter upp restriktiva lagar för att skydda oss konsumenter mot alkoholreklam eftersom man vet att alkoholreklam ökar konsumtionen och ökad konsumtion leder till mer problem i samhället. Samtidigt gör statens företag V&S sådan reklam som samma stat försöker skydda oss från.

Inom nykterhet rörelsen går åsikterna isär när det gäller utförsäljningen av V&S där IOGT-NTO anser att en utförsäljning vore positiv men där UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund, menar att staten istället borde ta sitt ägaransvar. En privatisering av företaget skulle minska insynen i det, anser UNF. ■

1. FHI, 2004.// 2. FHI, www.fhi.se, Pedersen W. Fra pils til ecstasy: Debut og stadier i rusmiddelbruk. Bergen: HEMIL-Sentret, 1998// 3. Ketil Eriksen, vd Absolut spirits, i intervju i Dagens Industri 5/10 2006// 4. Drugnews publ. 060110// 5. Ung og lovende, Forut, 2006// 6. Mellan åren 1998 och 2003. Ung og lovende, Forut, 2006// 7. The Telegraph Calcutta, India 2006-11-04, www.telegraphindia.com// 8. www.fibre2fashion.com

det följande studiesamtalet togs detta upp. Varför?

Min fråga till Janne Josefsson och hans medarbetare är därför: Varför undvek ni alla att över huvud taget ta upp alkoholproblemet?

Janne Josefsson brukar minsann

inte väja för obehagliga frågor, men här gjorde han det. Varför? Här svek han Bobby och även de cirka 200 000 barn som idag lever i familjer med missbruk.

Domstolen konstaterade att mamman och styvpappan inte var allvarligt

psykiskt störda. Fanns det då inte ännu större anledning att diskutera alkoholens inverkan på deras avskyvärda handlingar?

BENGT SÖDERSTRÖM,
SKELLEFTEÅ

RESPONS

TYCK TILL! Skriv eller ring till Accent och berätta vad du tycker om något du läst i tidningen. Mailadress är accent@iogt.se, övriga kontaktuppgifter finns på sidan fem i tidningen.

Alkohol stort problem i

Alkohol är ett växande problem inom USAs trupper i Irak och Afghanistan. Trots ett totalförbud dricks det – ibland med förödande konsekvenser.

■ **KRIG** Den 12 mars 2006 våldtog en 14-årig flicka av en grupp amerikanska soldater i Mahmudiya, Irak. Samtidigt som hon våldtogs dödades hennes föräldrar och hennes sjuåriga syster i rummet bredvid. Också den 14-åriga flickan mördades, och i ett försök att dölja spåren tände soldaterna eld på hennes kropp. Timmarna innan dådet drack soldaterna "hajjijuce", lokalt producerad sprit.

En annan soldat, Chris Rolan från tredje infanteridivisionen i Irak, avtjänar i dag 33 års fängelse sedan han druckit stora mängder insmugglad whiskey och gin och skjutit ihjäl en kollega med sin pistol.

Justin Lillis hade tur. Efter att han druckit hembränd sprit på armébasen i Balad, Irak, stal han en Humvee och körde omkring och sköt vilt omkring sig med sin M-16. Ingen sårades allvarligt och hans straff begränsades till tio år i fängelse.

Det råder totalförbud mot alkohol bland amerikanska soldater i tjänst i Irak och Afghanistan. Trots förbudet och trots att både Irak och Afghanistan är muslimska länder med en restriktiv syn på alkohol är det relativt lätt att få tag på alkohol på baserna. Soldaterna köper alkohol från irakiska soldater eller civila underleverantörer som rör sig på baserna. Det förekommer också att släkt och vänner skickar alkohol med posten, ofta maskerat med hjälp av vanlig hushållsfärg som medicin eller munvatten.

STATISTIK VISAR ATT ALKOHOL och andra droger är en bidragande faktor i mer än en tredjedel, 240 av totalt 665, av de fall som lett till fällande domar i arméns egna domstolar. 73 av fallen där alkohol och andra droger varit inblandade gäller mycket allvarliga brott som mord, våldtäkt, väpnade rån och misshandel.

Mycket talar för att problemen ökat på senare år. En undersökning gjord av försvarshögkvarteret Pentagon visar att fylledrickandet (mer än fem drinkar eller motsvarande vid samma tillfälle) ökat med 30 procent mellan 2002 och 2005. Inom armén och marinkåren är konsumtionen

Reportagebild av Paul Hansen om och kring amerikanska soldaters vardag på basen "Falcon" i Irak. att koppla av. Scott Cricks tar ut en låt på sin ömt vårdade gitarr. Trots att det råder totalförbud mot

På
all

bland soldater och befäl betydligt högre än i den civila befolkningen.

Också i den amerikanska flottan orsakar alkoholen problem. Nyligen dömdes ett befäl till fem års fängelse efter att ha våldtagit en underlydande efter en fyllefest ombord på ett av flottans fartyg.

Trots detta har flottan bestämt sig för att även i fortsättningen följa de mångåriga traditionerna och tillåta servering av alkohol till de besättningsmedlemmar som inte är i tjänst för tillfället. Meniga soldater tilldelas en ranson om tre burkar öl om dagen,

mellanbefälen kan utöver detta dricka en viss mängd sprit. För de högre officerarna finns inga formella begränsningar men de "förväntas dricka med måtta".

ISTARS AND STRIPES, det amerikanska försvarsdepartementets egen tidning, kan man läsa om den 256e brigaden från Louisianas Nationalgard som placerats i Irak. Bland de olika typer av formella anklagelser som riktas mot soldaterna i brigaden ligger det allmänt formulerade "försumlighet i tjänsten" i topp. På andra plats ligger anklagel-

inom USAs trupper

På bilden: Truppen Iron Hawks korridor fylls av en kakafoni av toner. Musiken är för många ett sätt alkohol så smugglas det in på baserna vilket ibland får förödande konsekvenser.

FOTO: SCANPIX

ser som har med alkohol att göra, på tredje plats ligger narkotikabrott.

Att soldater dricker alkohol eller använder andra droger för att hantera den extrema stress som ett krig innebär är inte nytt. Under USAs krig mot Vietnam uppskattade försvarsledningen att mer än 20 procent av soldaterna någon gång använt narkotika under sin vistelse i landet. Senare exempel finns också. "Diesel och plommonbrännvin drev kriget framåt" har läkaren och debattören Christina Doctare skrivit i sin bok om åren av krig och etnisk rensning i det forna

Jugoslavien, där hon tjänatgjorde för FN.

Att söka hjälp för sina problem är ofta tabu, speciellt bland unga befäl som söker en karriär inom det militära. För att bryta detta tabu och för att göra något åt problemen med alkohol och andra droger satsar Pentagon på en rad olika projekt. Finansieringen av dessa projekt har dock minskat på senare år – bara mellan 2005 och 2006 minskade anslagen för drogforebyggande projekt med nästan 40 procent.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

Restriktiv alkoholpolicy för svenska utlandssoldater

FN-TRUPPER Den svenska försvarsmakten har enligt Rolf Arsenius på

Svensk soldat i utlandstjänst.

FOTO: FÖRSVARSMAKTEN

myndighetens presstjänst en "restriktiv hållning till alkohol". För soldater i utlandstjänst regleras hållningen

till alkohol i ett dokument som heter "Etiska regler och uppförandekod för svensk personal i utlandstjänstgöring".

Där framgår att personal inom försvarsmakten ska "avstå från all alkoholkonsumtion som riskerar att äventyra arbetet, säkerheten eller hälsan". Här framgår också att alkoholkonsumtion inte är tillåtet under arbetspassen och att man för att vara "tjänstbar" måste ha en alkoholhalt på mindre än 0,2 promille i blodet.

I princip är soldater alltid i tjänst vid tjänstgöring i utlandet, men det finns ändå utrymme att dricka mindre mängder.

– Det är klart att man får gå ut och ta en öl om man inte är i aktiv tjänst just då, säger Rolf Arsenius. I samband med en incident i våras tog man fram en praxis att två öl är okej, inte mer.

PIERRE ANDERSSON

FAKTA TOTALFÖRBUD EFTERLEVS INTE

TOTALFÖRBUD Alkohol är totalförbjudet för amerikanska soldater i Irak och Afghanistan. Trots detta är det relativt lättillgängligt.

Av 665 fällande domar inom militärdomstolarna i Irak och Afghanistan hade 240 – över en tredjedel – en tydlig koppling till alkohol eller narkotika. 90 procent av sexbrotten är alkoholrelaterade.

Alkoholproblem bland studenter

Ny studie från Lunds universitet avslöjar höga nivåer av alkohol bland förstaårselever vid svenska universitet.

■ **STUDENT** Studien omfattar 2 032 studenter som höstterminen 2002 påbörjade utbildningsprogram vid Luleå tekniska universitet och Växjö universitet. I studien användes mätmetoderna: AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test) som är en enkel enkätmetod för att upptäcka beroendesymptom och skadliga alkoholvanor, eBAC (Estimated Blood Alcohol Concentration) och en förkortad version av AEQ (Alcohol Expectancy Questionnaire).

Männen hade mer problem än kvinnorna med sina dryckesvanor. Mer än hälften, 56%, av männen och 49 % av kvinnorna hade AUDIT-värden över de normala.

Enbart 3 % av de manliga studenterna och 4 % av de kvinnliga beskrev sig själva som absolutister, medan 13 % av männen och 8 % av kvinnorna uppgav att de drack mer än två gånger i veckan. Av dem konsume-

rade 16 % av männen och 4 % av kvinnorna fler än sex drinkar vid minst ett tillfälle i veckan. Även alkoholförväntningarna (AEQ) var högre bland männen, men i uppmätt blodkoncentration (eBAC) fanns inga signifikanta skillnader mellan könen.

FLERA STUDENTERS PROBLEM KAN kopplas till att de har vuxit upp i eller levit i relationer med problem kring alkohol, 9 % av männen och 14% av kvinnorna hade föräldrar eller syskon med alkoholproblem. Där hade männen högre värden av beroendesymptom och skadliga alkoholvanor.

Bland kvinnorna hade singelkvinnorna skadligare alkoholvanor, framförallt i åldersgruppen 18-25.

ANETTE RIMÖNT
accent@iogt.se

Källa:

Andersson, C., Johnsson, K. O., Berglund, M. och Öjehagen, A. (2007). Alcohol involvement in Swedish University freshmen related to gender, age, serious relationship and family history of alcohol problems. En studie från Lunds universitet, Lunds universitetssjukhus och Malmö universitetssjukhus.

»Mer än hälften, 56%, av männen och 49 % av kvinnorna hade AUDIT-värden över de normala.«

SIFFROR & FAKTA

GRAFIK: MARTIN THELANDER

Så dödar alkoholen i Sverige

Alkoholrelaterade dödsfall i landets kommuner enligt ranking från ett till 290, där ett är bäst.

DE TIO BÄSTA

- 1 Essunga
- 2 Vimmerby
- 3 Aneby
- 4 Norsjö

- 5 Mörbylånga
- 6 Vaggeryd
- 7 Ulricehamn

- 8 Götene
- 9 Mariestad
- 10 Habo

DE TIO SÄMSTA

289 Haparanda	284 Filipstad
288 Landskrona	283 Sundbyberg
287 Ljusnarsberg	282 Perstorp
286 Storfors	281 Gällivare
285 Jokkmokk	280 Oxelösund

Källa: Tidningen Fokus, Juni 2007

KORT OM FORSKNING

Flest alkoholskadade barn i världen

SYDAFRIKA Åter har forskare funnit en hög nivå av FAS (Fetalt Alkoholsyndrom) och PFAS (Partial Fetalt Alkoholsyndrom) i Sydafrika. Det är den högsta nivån som har rapporterats i världen. Orsaken till skadorna är ett hårt helgdrickande bland mödrarna, och de negativa konsekvenserna för deras barn är en försämrad verbal och icke-verbal intelligens, olika typer av problembeteenden och missbildningar. Källa: Drug Alcohol Depend 2007(2-3):259-71.

Missbruk på grund av misshandel

MISSBRUK Misshandlade kvinnor som är storkonsument av alkohol rapporterar flera traumasymptom

än vad normalkonsumerande kvinnor gör. Forskarna bakom den amerikanska studien tror att misshandlade kvinnorna dricker mer för att utstå våld i hemmet.

Källa: Addictive Behaviors 2007;32:6:1272-1283.

Hjärnskada upphäver nikotinberoende

TERAPI En amerikans studie avslöjar att storrökare som fått hjärnskador i insulan plötsligt kan sluta röka utan återfall. Nu hoppas forskarna att resultatet kan ge en ny vägledning för beroendeterapi.

Källa: Science 2007;315:5811:513-534.

Pappans alkoholintag skadar barnen

ALKOHOL En studie från USA har upptäckt att rättningar, vars pappor injicerats med alkohol 12-24 timmar innan parningen, blev mindre och utvecklades sämre. Som vuxna visade de längre reaktionstider, mindre rädsla och mer aggressivitet.

Källa: Physiology & Behavior 2887:91;1:154-160.

Alkoholkonsumtionen:

60

sjukdomar och sjukdomstillstånd orsakas av alkohol

Källa: "Alkohol i Europa", utgiven av EU-kommissionen.

Vill göra det omöjliga möjligt

Eleonor Bodel vill bevisa att det omöjliga går att genomföra, bara man vill och försöker. I Umeå har hon nydanat äldre vården genom att ge de äldre tillgång till kultur.

■ **ELDSJÄL** Det värsta Eleonor Bodel vet är människor som säger "det går inte" eller "så här har vi alltid gjort".

– Finns det en vilja, finns det en väg. Jag ser bara möjligheter och är väldigt envis, säger hon. Sedan år 2000 är hon projektledare för projektet Kultur för seniorer, Kultur och hälsa i Umeå kommun.

Hennes drivkraft att ge äldre tillgång till kultur handlar bland annat om just detta - att bevisa att det går och att man kan uppnå sina mål och visioner genom att kämpa. Däremot värjer hon sig mot epitetet eldsjäl.

– I så fall skulle väl Volvochefen också kallas för eldsjäl? Men det är ett jätteroligt jobb jag har och en stor glädje att få fullfölja sina idéer. Jag har väldigt fria händer.

Att projektet är uppskattat av såväl de gamla som volontärerna som arbetar med detta gör inte saken sämre. Dessutom finns det massor av forskning som visar att alla människor som får stimulans genom aktiviteter och kultur håller sig friska längre. De drabbas i mindre utsträckning av demenssjukdomar och depressioner.

ENLIGT ELEANOR BODEL SÅ kan kultur vara alltifrån ishockey och boule till opera och kreativt skrivande. Just Norrlandsoperan har varit mycket delaktiga i projektet och har uppträtt kostnadsfritt för de äldre. Och när de äldre inte kan komma ut, ja då får kulturen komma till dem.

Eleonor Bodel anser att kultur för de äldre borde vara en självklarhet i alla kommuner.

FOTO: PRIVAT

»Finns det en vilja, finns det en väg. Jag ser bara möjligheter och är väldigt envis.«

– Det kan vara en schackklubb som kommer till ett boende för att spela. Eller delar ur Norrlandsoperan, säger Eleonor Bodel, som anser att kultur för de äldre borde vara en självklarhet i alla kommuner.

Hon tycker att det är ett nedra sätt att tacka våra gamla, som har betalat skatt i hela sina liv!

– Därför håller jag många föredrag runt om i landet för att få andra kommuner att starta kulturprojekt för äldre. Det går framåt och fler kommuner visar nu intresse.

I Umeå kommun är antalet aktiviteter för de äldre uppe i över 7 000 per år. I och med att nätverket blir större och större, bil-

das det ringar på vattnet och fler vill vara med, både volontärer och organisationer.

NÄR EN ÄLDRE PERSON kommer till ett äldreboende får han eller hon tips om vilka aktiviteter och arrangemang som finns. Genom att personalen intervjuar de boende och deras anhöriga får de en bild av vad de äldre är intresserade av.

När Eleonor Bodel, i samband med att projektet startade, gjorde en enkät bland de äldre om vad de ville göra, stod det klart att de ville vara aktiva och delaktiga, exempelvis i diskussionsgrupper eller genom att besöka den lokala kyrkan. I fokus stod önskemål om att få vara i kontakt med andra, att prata. Det gick stick i stäv med personalens bild av önskemålen, som handlade om mer passiva arrangemang, som exempelvis att lyssna på dragspel.

Ett annat projekt i projektet som Eleonor Bodel vurmar för är "Generationer i samverkan". Där får unga och gamla mötas, bland annat genom att låta dagisbarn vara påskkärringar på äldreboenden eller låta tonåringar undervisa äldre om data och internet.

– Många barn och unga träffar inte gamla människor och vice versa. Det här är ett sätt att överbrygga generationerna, vilket är till glädje för alla.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewskey@iogt.se

FAKTA ELEANOR BODEL

ÅLDER: 59

FAMILJ: Två utflugna barn, Alex, 22 och Judith, 20

BOR: Nordmaling

KALENDER 2007

SEPTEMBER

29 Lördag Mikael, Mikaela

STOCKHOLM Metodutbildning förbyggare, Tollare Folkhögskola

OKTOBER

5 Måndag Bror

ISLAND NordAN, nordisk alkohol- och narkotikakonferens i Reykjavik, 5-7 oktober.

16 Tisdag Finn

STOCKHOLM Dagseminarium, IOGT-NTO-gården, Stockholm

Införseln - minskar den eller ökar? Och vad innebär det? Mats Ramstedt, alkoholforskare från SoRAD, Stockholms Universitet talar.

26 Fredag Amanda, Rasmus

STOCKHOLM Riksträff för förebyggare, Tollare Folkhögskola, 26-28 oktober.

NOVEMBER

1 Torsdag Allhelgonadagen

STOCKHOLM Ljusmanifestation för narkotikans offer.

8 Torsdag Vendela

STOCKHOLM Dagseminarium, IOGT-NTO-gården, Stockholm Alkoholpolitik i siffror - en förklaring till alla siffror vi använder oss av i debatten, Gabriel Romanus, ordförande i Alkoholpolitiskt Forum och NordAN samt tidigare VD Systembolaget

13 Tisdag Kristian, Krister

GÖTEBORG 13-17 Förebygg.nu, mäsas i Göteborg

30 Fredag Anders, Andreas

STOCKHOLM AN 08 - Alkoholpolitisk storhelg, Tollare folkhögskola, Saltsjö-Boo

accent

KONGRESS 2007

IOGT-NTO SIKTAR ÄNNU HÖGRE

vi gör sverige

IOGT-NTO-KONGRESS I UPP

IOGT-NTO höjer ambitionen och ska 2009 ha 60 000 medlemmar och vara en ännu större kraft både lokalt, nationellt och i EU. Organisationen ska också bli mer jämställd. Det och mycket annat beslutade kongressen i Uppsala. Men kongress är inte bara beslut utan också möten, upplevelser och inspiration.

ge nyktrare

UPPSALA 4-8 JULI 2007

Distrikt ifrågasatte

Att IOGT-NTO ska ha 60 000 nya medlemmar 2009 beslutade kongressen utan att blinka. Däremot blev det debatt om den ekonomiska fördelningen och antalet utvecklingskonsulenter.

■ UTVECKLINGSKONSULENTER I förbundets mål och verksamhetsinriktning för de två kommande åren: "Fokus 2009", som i övrigt antogs nästan helt utan debatt, föreslår förbundsstyrelsen en ökning av antalet utvecklingskonsulenter från dagens fem till nio med tydligt ansvar för varsin region i landet.

Förslaget vållade två heta debatter då flera ombud ansåg att resurserna behövdes bättre för direkt stöd till distrikt och föreningar.

– Utvecklingskonsulenter ska inte själva utföra verksamheten, det ska medlemmar och föreningar göra. Men de kan bidra med metoder och utbildning, ge inspiration och underlätta arbetet, förklarade Sven-Olov Carlsson. De är viktiga resurser i det fortsatta förändringsarbetet.

Han inbjöd samtidigt till en konferens i september där företrädare för distrikten ska få diskutera hur den nya regionala strukturen ska se ut.

Den stora utmaningen för den kommande kongressperioden är att utveckla det lokala arbetet. Det är en förutsättning för att förbundet ska fortsätta att växa och påverka samhället. Så långt var kongressombuden och förbundsstyrelsen rörande överens. Men hur ansvaret och resurserna för det arbetet ska fördelas rådde det delade meningar om.

SIGRID SÖDERHOLM, NY DISTRIKTSORDFÖRANDE i Norrbotten, var skeptisk. Hon trodde att distrikten skulle ha större nytta av att själva få förfoga över de resurser som idag används för utvecklingskonsulenter, och hon yrkade avslag på utökningen.

Hon fick stöd av bland andra Ulf Eriksson från Dalarna, som också var kritisk mot att den planerade konferensen hålls först efter kongressen, när besluten redan är fattade.

Monica Ståhl, Värmland, Gunilla Nilsson, Kalmar, och Erik Jansson, Stockholm, försvarade utökningen och ansåg att de

Efter två heta debatter röstade kongressen för att utöka antalet utvecklingskonsulenter till nio.

haft mycket god nytta av "sina" utvecklingskonsulenter.

– Det är inte effektivt om alla distrikt ska uppfinna hjulet själva, tyckte Monica Ståhl. Utvecklingskonsulenter hjälper oss att lära av varandra.

»Det är inte effektivt om alla distrikt ska uppfinna hjulet själva.«

MONICA STÅHL, VÄRMLANDS DISTRIKT

Ombuden från de distrikt som ännu inte haft hjälp av någon utvecklingskonsulent var mer skeptiska, och det krävdes både övertalning och rösträkning innan förbundsstyrelsen fick igenom sitt förslag.

Med 68 röster för och 35 emot beslutade kongressen att antalet utvecklingskonsulenter ska ökas till nio.

NÄR KONGRESSEN LITE SENARE behandlade budgeten för de kommande två åren, blev det ny diskussion om utvecklingskonsulenter. Hur stor del av anslaget för "lokalt och regionalt stöd" skulle egentligen gå åt till att bekosta de nya konsulenter? Något exakt svar gavs inte, men Sven-Olov Carlsson och Anders A Aronsson från förbundsstyrelsen förklarade att utökningen i huvudsak skulle finansieras genom omprioriteringar inom verksamhetsområdena och alltså inte minska stödet till föreningar och distrikt.

fler konsulenter

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

Sigrid Söderholm föreslog att kostnaderna för utvecklingskonsulenter, både de nuvarande och de nya, skulle redovisas separat och att högst 6,4 miljoner kronor 2008 och 7,2 miljoner kronor 2009 skulle få tas från "lokalt och regionalt stöd". Det blev också kongressens beslut.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FAKTA FOKUS 2009

FOKUS2009 är en sammanfattning av IOGT-NTOs mål och uppdrag för de kommande två åren. Innehållet presenterades utförligt i Accent 4/07.

De ska leda IOGT-NTO de närmaste åren. Den nya förbundsstyrelsen samlades direkt efter kongressen till ett första möte. På bilden saknas Rose-Marie Frebran.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Förbundsstyrelsen fick ny kassör

■ **FÖRBUNDSTYRELSE** Den väntade debatten uteblev när kongressen valde ny förbundsstyrelse. Valberedningens förslag klubbades rakt av. Debatten kom i stället när det var dags att välja ny valberedning, och den slutade med att nästan alla de gamla ledamöterna byttes ut.

Många väntade sig att det skulle bli diskussion om valberedningens förslag till ny förbundskassör. Men efter Anna Frejs skickliga argumentering för att det efter 128 år var dags att välja den första kvinnan på posten, och att den föreslagna kvinnan Åsa Hagman dessutom har en svårslagen kompetens, var det inte läge för några andra förslag.

Inte heller på övriga poster framfördes några motförslag, och den nya förbundsstyrelsen kunde utses helt enligt valberedningens förslag:

FÖRBUNDSORDFÖRANDE: Sven-Olov Carlsson, Flen, omval

VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE: Anna Carlstedt, Stockholm, omval

FÖRBUNDSSEKRETERARE: Mai Eriksson, Stockholm, omval

FÖRBUNDSKASSÖR: Åsa Hagman, Upplands Väsby, nyval (som kassör, har varit ledamot sedan 2005)

STUDIELEDARE: Mariann Wasserman, Matfors, omval

OMVALDA ledamöter: Thomas Johansson, Storby, Joakim Löfbom, Skellefteå, Maj-Lis Lööw, Mariefred, Sven-Gösta Pettersson, Piteå, Erik Wagner, Göteborg,

NYVALDA ledamöter: Siv Bard, Örnsköldsvik, Rose-Marie Frebran, Örebro, Jan Linde, Mölnlycke, Monica Ståhl, Storfors.

■ **VALBEREDNING** När sedan kongressens beredningsutskott föreslog en valberedning utan ett enda nytt namn, var det många som reagerade. En av dem var Anders Häregård, som tog initiativet till ett nytt förslag, där tre av de sju namnen var nya.

– Det är ingen kritik mot de nuvarande ledamöterna, försäkrade han. Men de har suttit länge och har inte fler i sina nätverk. Nu behövs nya ledamöter med nya nätverk.

Kongressen höll med och valde helt enligt det nya förslaget Britt-Marie Börjesgård, Jönköping, till ny sammankallande i valberedningen och Sven-Åke Sjödin, Kramfors, Erik Winnfors, Örebro, och Helene Sigfridsson, Stockholm, till ledamöter för två kongressperioder, samt Allan Tovhult, Jönköping, till ledamot för en kongressperiod.

Två av de sju, Anna Frej och Maria Haglund, valdes 2005 för två kongressperioder och har alltså en period kvar.

EVA ÅHLSTRÖM

Het debatt om medlems a

Från nyår ska nya medlemmar betala 50 kronor i inträdesavgift, och distrikten får 150 kronor per ny medlem under det första året. Det beslutade kongressen efter het debatt.

■ EKONOMI Sedan kongressen för två år sedan har nyvärvade medlemmar inte behövt betala någon avgift förrän efter 12 månader. Nu ville förbundsstyrelsen införa en inträdesavgift på 50 kronor, en tredjedel av den ordinarie avgiften. Ett motiv för det var, enligt avgående förbundskassören Anders A Aronsson, att betalningsviljan är lägre hos dem som får sitt första inbetalningskort efter ett år.

– Ett annat motiv är att det som är gratis inte anses värt något, förklarade han i debatten. Sen finns det förstås en ekonomisk aspekt också. Om 6 000 nya medlemmar betalar 50 kronor i stället för noll, betyder det 300 000 kronor mer till verksamheten.

Birgitta Mårtensson från Västernorrland och Ulla Lindroth från Dalarna, som båda värvat många nya medlemmar de senaste åren, ville absolut behålla det avgiftsfria året.

– Då kan vi erbjuda "provmedlemskap" i ett år, ansåg Birgitta Mårtensson. De får Accent i ett år, samtidigt som de får lite betänketid. Det tjänar förbundet på.

ULLA LINDROTH VARNADE, LIKSOM Thomas Bruhn från Örebro för att inträdesavgiften skulle göra det svårt att nå målen för värvningen.

Per Wihlborg, Skånedistriktet, var upprörd över hur förbundet hanterat frågan om ersättning för värvade medlemmar.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Gunilla Nilsson från Kalmar reagerade på begreppet "provmedlemskap".

– Det ska vara en aktiv handling att bli

»Det ska vara en aktiv handling att bli medlem. Alla har råd med 50 kr.«

GUNILLA NILSSON, KALMARS DISTRIKT

medlem, menade hon. Alla har råd med 50 kronor. Dessutom är det svårare att ta hand om "provmedlemmar".

Michael Fjäll, också från Kalmar, tog

udden av den fortsatta debatten när han steg upp i talarstolen och förklarade:

– Jag värvar till en organisation som jag är stolt över, inte för att jag ska få värvpremier. Jag skulle värva även om det kostade 150 kronor redan från första året.

En majoritet av ombuden höll med och fastställde den nya inträdesavgiften på 50 kronor.

Grundbidraget till distrikten har sedan förra kongressen varit 250 kronor per med-

KONGRESS 2007 BESLUT I KORTHET

RÄTTVISEMÄRKT IOGT-NTO, UNF och Junis ska uppmuntra föreningar, kretsar, distrikt och förbund inom IOGT-NTO-rörelsen att använda

rättvisemärkt kaffe och te och att lära sig mer om rättvisemärkning, bland annat genom NBVs studiensatsning kring frågan.

Däremot ville kongressen inte, som motionärerna från fyra föreningar i Råneå, Uppsala, Örnköldsvik och Göteborg, kräva att förbunden

vid sina kurser och andra arrangemang alltid ska servera rättvisemärkt kaffe och te.

Förbundsstyrelsen påpekade i sitt svar, att arrangemangen ibland hålls på kursgårdar där förbunden inte kan påverka inköpen, och valde därför att "anse att-satsen besvarad" och nöja sig med en rekommendation. Efter en kort debatt blev det också kongressens beslut.

BINGOLOTTO Förbundsstyrelsen fick i uppdrag att protestera hos ledningen för BINGOLOTTO mot att det serveras alkohol i programmet. Föreningen Globen i Hässleholm, som motionerat om det, anser att programmet motverkar föreningslivets insatser för en drogfri uppväxt, och det ansåg alltså också kongressen.

UTBILDNING I SPONSRING Förbundet ska ordna utbildning i sponsring. Kongressen tyckte, liksom förbundsstyrelsen och motionärerna

från föreningen Fridsam i Vetlanda att det är viktigt att söka nya resurser till verksamheten på alla plan – lokalt, regionalt och nationellt, och att detta kräver utbildning.

AFTER WORK En stor manifestation ska göras mot "After work", krogbesök med arbetskamraterna efter jobbet. Förbundsstyrelsen ville avslå förslaget och prioritera andra insatser, men motionärerna från Gotlandsdistriktet fick stöd av beredningsutskottet – och en majo-

avgifter

lem, oberoende av om och när de har betalat någon avgift. Men under det gångna året har förbundet tagit tillbaka 150 kronor per styck för de medlemmar som värvats av förbundets värvarteam, till exempel i Ullared. Det har upprört ekonomiansvariga i distrikten, och det kom också fram i debatten om ersättningen för nya medlemmar under den kommande perioden.

Förbundsstyrelsens förslag var 100 kronor till distrikten för varje ny medlem som betalat inträdesavgiften på 50 kronor. Kongressens ekonomiskutskott ville höja det till 150 kronor, men flera ombud krävde 250 kronor även för dem.

ERIK THAAGAARD-JENSEN PÅMINDE OM att förra kongressen med knappast möjliga majoritet – "det var förbundsstyrelsens röster som avgjorde" – beslutat om 250 kronor per medlem i stället för ett fast grundbidrag till varje distrikt.

– Nu tar förbundet tillbaka en del av de pengarna.

– Det är inte gratis att värva och ta hand om nya medlemmar, förklarade Per Wihlborg från Skånedistriktet. Om vi ska värva lika många nya medlemmar i år som nästa år, förlorar vi 100 000 kronor om ersättningen sänks till 150 kronor.

Anders A Aronsson påminde om att distrikten, förutom grundbidraget per medlem, har möjlighet att söka pengar till utvecklingsprojekt av olika slag.

Och kongressen beslutade – utan rösträkning – i enlighet med ekonomiskutskottets förslag: 250 kronor per fullbetalande medlem och 150 kronor per medlem som betalat inträdesavgiften.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

ritet av ombuden – för att "After work" är ett växande problem som behöver uppmärksammas i hela landet.

RÖKFÖRBUD Det ska vara förbjudet att röka i och strax utanför lokaler som används för IOGT-NTO-arrangemang,

men rökförbudet ska inte utsträckas till "behörigt avstånd" som föreningen Futuris Lundensis föreslagit. "Vi kan inte kräva att rökarna drar till skogs", tyckte Mariann Wasserman från förbundsstyrelsen, och det höll kongressen med om.

"Svensk och internationell alkoholpolitik hör ihop"

■ **INSTALLATIONSTAL** Svensk och internationell alkoholpolitik hänger ihop, och svensk nykterhetsrörelse har en roll att spela även på de internationella arenorna. Det var ett genomgående tema i förbundsordförande Sven-Olov Carlssons anföranden under kongressen.

– Det finns många exempel på att vår närvaro gör skillnad, förklarade Sven-Olov Carlsson i ett engagerat "installationstal" efter att han omvalts för ytterligare två år som förbundsordförande.

Att han nu också är president för IOGT International märks inte minst på de kopplingar han hela tiden gör mellan arbetet på hemmaplan och ute i världen – och på den extra glöd han visar när han beskriver alkoholindustrins hänsynslösa marknadsföring i länder med en svag eller obefintlig alkoholpolitik.

Att folkhälsan måste få en starkare ställning i EU-fördragen var ett centralt budskap i talet.

– Den artikel i EU-fördragen som handlar om folkhälsa har visat sig ha mycket liten betydelse i praktiken, förklarade han. Det är helt orimligt att en samling jurister i EG-domstolen ska kunna sätta sig över demokratiskt fattade beslut och bestämma över vår alkoholpolitik.

Ett exempel på hur EU-rätten påverkat svensk alkoholpolitik är alkoholreklamen, som det senaste halvåret ökat med hela 25 procent. Ett av de företag som driver på utvecklingen är statliga Vin&Sprit.

– Jag tycker det är bedrövt att staten å ena sidan arbetar för en restriktiv alkoholpolitik och samtidigt accepterar att ett av staten helägt företag kringgår de svenska reglerna för att nå den svenska marknaden.

I talet presenterade Sven-Olov Carlsson fyra punkter för en mänskligare alkoholpolitik. En av punkterna handlar om folkhälsans ställning i EU.

– Regeringen måste driva folkhälsofrågorna framåt inom EUs ministerråd och får inte heller försitta möjligheten att förstärka folkhälsans position när det nya EU-fördraget nu utarbetas, förklarade han.

Den andra punkten gäller införselkvoter, som måste sänkas. Regeringen har sagt att den arbetar inom EU för en sänkning, men hittills har inte mycket hänt.

– Sverige bör därför ensidigt återinföra lägre införselkvoter, ansåg Sven-Olov Carlsson. Det skulle visa att Sverige tar

IOGT-NTOs förbundsordförande Sven-Olov Carlsson talade engagerat om det viktiga i att alkoholpolitiken drivs på alla nivåer.

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

frågan på allvar.

Hans tredje punkt handlar om att kontrollera alkoholhandeln via Internet, se till att skatterna verkligen betalas och att ålderskontrollen fungerar.

– Detta måste bli en prioriterad fråga för både finansministern och folkhälsoministern.

Fjärde punkten gäller att lyfta bort alkohol ur de pågående förhandlingarna om handeln med tjänster (GATS) inom Världshandelsorganisationen WTO.

– Som avtalet nu är formulerat räknas alkohol som vilken vara som helst – vilket den naturligtvis inte är. Detta skulle kunna få stora konsekvenser för alkoholpolitiken i Sverige och andra länder.

– Men mest utsatta är utvecklingsländerna. Samtidigt som Sverige försvarar sin rätt att föra en restriktiv alkoholpolitik utsätter vi, via EU, en rad utvecklingsländer för påtryckningar att öppna sina marknader för alkohol. Detta är en dubbelmoral som den svenska regeringen inte längre kan stå bakom.

EVA ÅHSTRÖM

Subutex väckte känslor

Kongressens mest känsloladdade debatt kom att handla om IOGT-NTOs inställning till att använda ersättningsmedlen Subutex och Metadon i missbruksvården.

■ **MISSBRUKSVÅRD** Debatten gällde två motioner, som båda var mycket kritiska mot dagens användning av Subutex och Metadon, ofta i stället för behandling. Många har lika svårt att sluta med ersättningsmedlen som med den narkotika de ska ersätta, och det förekommer ett stort läckage, framför allt av Subutex som säljs vidare till andra missbrukare.

I en motion från Västmanland krävde Per-Erik Lundberg, som är narkotikapolis, tillsammans med Thure Jadestig, en rejäl skärpning av villkoren för att få använda ersättningsmedlen. I den andra motionen krävde Anki Blomfeldt, med stöd av Norrbottensdistriktet, totalt förbud mot ersättningsmedlen med undantag för en avgiftsperiod på tre veckor.

Anna Carlstedt från förbundsstyrelsen instämde i kritiken mot hur medlen används idag, men förklarade att FS ändå kommit fram till att substitutionsbehandling bör vara tillåten, som del i ett behandlingsprogram och med mycket starka restriktioner.

– Vi ser verkligen inte lättvindigt på problemen, menade hon. Vi har sett många exempel på misslyckad Subutexbehandling. Men vi vet också att det i vår verksamhet finns medlemmar som med hjälp av Subutex fått möjlighet att gå vidare till ett nytt liv i nya nätverk.

Per-Erik Lundberg var nöjd med för-

Krister Lundgren från Gävleborg berättar om det negativa med att använda Subutex.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

»Subutex och Metadon gör en död invärtes. Det är inget värdigt liv!«

KRISTER LUNDGREN, GÄVLEBORGS DISTRIKT

bundsstyrelsens restriktiva förslag. Men Anki Blomfeldt protesterade:

– Att ge Subutex till en narkotikamiss-

brukare är som att ge mellanöl till en alkoholist.

Hon och andra före detta missbrukare hävdade att det är en kamp på liv och död att sluta med drogerna men att det är möjligt även utan ersättningsmedel.

Elin Lundgren från Gävleborg ansåg att IOGT-NTO ska säga nej till varje form av "harm reduction" (riskreducering), inklusive substitutionsbehandling, och definitivt ta avstånd från behandling som inte är vetenskapligt prövad.

– IOGT-NTO är en nykterhetsorganisation, då måste vi säga nej till alla droger,

NÅGRA AV DEM SOM prövat Subutexbehandling

beskrev hur medlet avtrubbar alla känslor. En av dem var Krister Lundgren från Gävleborg.

– Subutex och Metadon gör en död invärtes. Det är inget värdigt liv! Men nu vet jag att det går att bli nykter och drogfri utan dem. Nu har jag möjlighet att stå här på darriga ben och vara livrädd. Jag känner att jag lever, och är jag inte längre rädd för känslor.

Han belönades med en av kongressens längsta applåder. Förbundsstyrelsen fick ändå majoritet för sitt förslag om att tillåta ersättningsbehandling med mycket starka restriktioner, men först efter en votering som slutade med 57 röster för och 45 röster mot förslaget.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FAKTA UTDAG UR KONGRESSENS BESLUT ANGÅENDE ERSÄTTNINGSMEDEL

IOGT-NTO accepterar i sin verksamhet och för medlemskap medicinskt bruk av narkotikaklassade läkemedel, i substitutionsbehandling, om

syftet är en rehabilitering där medicineringen ska upphöra.

Målet för all substitutionsbehandling ska vara att även det medicinska bruket av

narkotikaklassade läkemedel ska upphöra.

Substitutionsbehandling ska ske med stor restriktivitet.

KONGRESS 2007 BESLUT I KORTHET

INGA SPRÅKRÖR IOGT-NTO, UNF och Junis ska inte ersätta sina förbundsordförande med två språkrör. Förslaget från en UNF-medlem röstades ner av alla tre kongresserna.

RELIGIÖST OBUNDET Förbundet ska påminna föreningar, kretsar och distrikt om att IOGT-NTO-rörelsen är religiöst obunden och ta fram en skrift med exempel på texter, sång-

er och musik som kan användas vid minnesstunder, avtackningar och andra högtidliga tillfällen. Allt i enlighet med en motion från medlemmar i flera föreningar i Dalarna, Stockholm och Göteborg.

NY SÅGBOK Förbundet ska inte skriva om texten i sången Dusten, som en medlem i Lund föreslagit. Däremot fick förbundsstyrelsen i

sen, eftersom ett antal sånger i den nuvarande Folkrorelsesångboken har texter som kan upplevas som ålderdomliga.

uppdrag att se över behovet av en ny sångbok i rörel-

SEXUELL LÄGGNING Förbundsstyrelsen fick i uppdrag att till nästa kongress göra en översyn av förbundets grundsatser och program. I den översynen ska man ta med kravet från en motionär i Stockholm om att i punkten om att IOGT-NTO samlar män och kvinnor utan hänsyn till nationalitet, religion eller politisk åskådning göra ett tillägg om sexuell läggning.

Sven-Åke får sitt politiska nätverk

Sven-Åke Sjödin knyter näven i en segergest sedan hans motion godtagits av kongressen.

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

■ **MOTION** Det blir ett nätverk för politiskt aktiva IOGT-NTO-medlemmar. Sven-Åke Sjödin fick kongressen med sig, och de första deltagarna i nätverket anmälde sig redan under debatten om hans motion.

– Det här har jag jobbat för ända sedan förra kongressen, säger en strålande glad Sven-Åke Sjödin. Då sa förbundsstyrelsen att kontakterna mellan oss som är aktiva i lokalpolitiken skulle ordnas ändå, utan att förbundet startade något nätverk, men sedan dess har inget hänt. Inte förrän nu!

Förbundsstyrelsen tyckte även den här gången att frågan är viktig, men att ett nätverk inte ska organiseras centralt. Nätverk ska växa underifrån, förklarade Åsa Hagman från FS.

– Men jag kommer ju underifrån, tyckte Sven-Åke. Jag är inte ens ombud, så längre ner kan man väl inte komma. Det ska vara helt frivilligt att vara med i nätverket, men utan hjälp vet jag inte vilka andra medlemmar som är politiskt aktiva.

I debatten fick han stöd av aktiva lokalpolitiker från flera partier – Monica Ståhl som är kristdemokrat, Gunnar Eklöf som är vänsterpartist och Allan Tovhult som är socialdemokrat.

– Det är viktigt att vi får hjälp att hitta varandra, så att vi får möjlighet att jobba ihop, till exempel om motioner och debattartiklar.

En klar majoritet röstade ändå för Sven-Åkes förslag.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

INGA STÖDMEDLEMMAR IOGT-NTO ska inte införa någon form av stödmedlemskap. Kongressen avslog en motion från en medlem i Kalmar. Däremot ska det finnas, och finns redan, andra möjligheter att stödja verksamheten, till exempel genom att köpa lotter eller stödja rörelsens internationella arbete.

"Svenska folket har all anledning att tacka IOGT-NTO, Unf och Junis"

■ **FOLKHÄLSOMINISTERN** Folkhälsominister Maria Larsson invigde kongresserna i Uppsala med att ösa beröm över IOGT-NTO-rörelsen och samtidigt be om fortsatt hjälp av frivilliga krafter.

– Svenska folket har anledning att tacka IOGT-NTO, UNF och Junis, förklarade en glad och avspänd Maria Larsson. Ni gör ett fantastiskt arbete, som inte går att mäta i pengar!

I alla sina tal betonar hon frivilligorganisationernas stora betydelse, och här kände hon att hon var bland vänner.

– UNF är den klokaste ungdomsorganisation jag känner, sa hon och möttes förstås med dånande applåder från de närmare tusen kongressdeltagarna.

– UNFs folkölskontroller visar att ålderskontrollen fungerar dåligt, konstaterade hon och lovade som svar på det att utreda möjligheterna att kräva tillstånd för försäljning av tillstånd. Det blir en uppgift för den utredning om alkohollagen som hon ska tillsätta i höst.

Maria Larsson berömde också Junis undersökning om kommunernas stöd, eller snarare brist på stöd, till barn som växer upp i missbrukarhem. Fyra av tio kommuner har ingen verksamhet alls för de utsatta barnen, och de flesta andra gör alldeles för lite.

– Vi vet att barn som växer upp i missbrukarhem löper fem gånger högre risk att själva bli missbrukare, sa Maria Larsson.

Den 10 september genomförs en satellit-sänd konferens, med samlingar i 21 län för folk från kommunerna – om alkohol, våld och psykiska funktionshinder.

– Det är ett led i ansträngningarna att få igång bättre fungerande verksamhet i alla kommuner. Den ska ge stöd och inspiration för det lokala arbetet, bland annat genom goda exempel.

En annan nyhet, som hon valt att släppa i det här talet, var en planerad satsning på drogförebyggande arbete. 260 miljoner kronor om året under tre år avsätts för "långsiktigt, uthålligt arbete", delvis via myndigheter, delvis via frivilligorganisationer.

– Frivilligorganisationer är viktiga samarbetspartners för regeringen – särskilt när det gäller arbete bland barn och ungdomar och aktivt lokalt arbete, underströk Maria Larsson. Folkrörelserna har örat mot mar-ken, de når fler, och de kan påverka på ett annat sätt än stat och kommun.

Folkhälsominister Maria Larsson invigningstalade på kongressen.

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

För att underlätta deras arbete vill hon undersöka möjligheterna att införa avdragsrätt för gåvor till frivilligorganisationer, ett löfte som också belönades med applåder.

Folkhälsoministern sticker inte under stol med att hon är besviken över EG-domstolens oväntade besked om Internetsprit, men hon tycker ändå att det finns ett positivt "tankeskifte" i EUs inställning till alkohol som en folkhälsofråga.

– Samtliga medlemsländer står bakom alkoholstrategin och de gemensamma rekommendationerna från ministerrådet, betonade hon och berättade om ett växande intresse från andra EU-länder för svensk alkoholpolitik, för Systembolaget och de höga skatterna.

– Regeringen tänker se till att både punktskatteinstrumentet och försäljningsmonopolet kvarstår, lovade Maria Larsson.

IOGT-NTOs förbundsordförande Sven-Olov Carlsson tackade henne för att hon kommit och för vad hon sagt, både om folk-rörelserna och om alkoholpolitiken. Men han påminde samtidigt om att det finns mer att göra, inte minst för att driva frågan om sänkta införselkvoter.

Han presenterade en rykande färsk opinionsmätning, gjord av Temo på uppdrag av IOGT-NTO. Enligt den tycker sex av tio att införselreglerna är orimliga.

– Den och andra undersökningar visar att det finns ett starkt stöd för en restriktiv alkoholpolitik. Det bör göra det lättare för dig att driva införselfrågan i Sverige och EU.

EVA ÅHLSTRÖM

Varannan damernas år

Blev kongressen i Uppsala "den jämställda kongressen" som det var sagt i planeringen? Om några månader presenterar jämställdhetsmätarna från Förbundet Vi Unga sin rapport.

■ **JÄMSTÄLLDHET** Dag efter dag, timme efter timme avlöste de varandra på podiet och en utsiktsplats strax nedanför. De sex mätarna spejade ut över ombuden, räknade sekunder och ritade scheman över vilka som talade och hur de bemöttes.

– Det har varit intressant – och jobbigt, tycker Markus Östman-Slechta, en av de sex. Man måste vara skärpt hela tiden.

Metoden att mäta jämställdhet har utvecklats av Förbundet Vi Unga.

– Vi trodde att vi var rätt jämställda, säger Jessika Karlsson Loftbring, som är vice förbundsordförande. Men vi ville veta. Så vi gjorde ett första försök på vår förbundsstämma 2001, och sedan har vi utvecklat metoden.

Sedan dess har de också anlitats för att göra mätningar hos andra organisationer, som Sverok, Sveriges Roll- och Konfliktspelsförbund, Riksidrottsförbundet och centerpartiet.

Finns det några likheter mellan de organisationerna och IOGT-NTO?

– Vissa strukturer kommer igen, säger Markus. Som till exempel två tredjedels-principen: Om en grupp människor tror att de är jämställda, är det i verkligheten två tredjedelar som syns eller hörs mest. Men även den tredjedel som inte syns och hörs anser att gruppen är jämställd.

DE MÄTER TALARTIDEN FÖR kvinnor respektive män och för yngre och äldre ombud. Och de ritar upp "talträd" som visar vilka förslag som läggs av kvinnor respektive män, vilka som lägger flest förslag, vilka som får

År 2011 är det dags för varannan damernas inom IOGT-NTO, tycket kongressen i Uppsala.

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

igenom flest förslag och vilka som stöder vilka.

– Vi studerar också härskartekniker och främjartekniker, förklarar Markus.

Härskartekniker är till exempel att förlöjliga den som talar, att avbryta henne eller honom, att visa sitt ointresse genom att tala med bänkgrannen eller vända sig bort. Främjartekniker är att stödja den som talar, till exempel genom att applådera eller i ett eget inlägg lyfta fram det som någon annan har sagt.

– Vi har också möjlighet att göra egna observationer, som vi tar med i rapporten, tillägger Markus.

Mätningarna kompletteras med en enkät där alla ombud får svara på frågor om sin syn på jämställdheten i organisationen.

INNAN DE HAR SAMMANSTÄLLT sina iakttagelser vill de inte säga något om vad de har kommit fram till. På frågan om de har noterat något speciellt just på IOGT-NTOs kongress svarar Jessika i stället snabbt:

– Alla sångerna!

– Alla var väldigt ödmjuka och snälla mot varandra i början, säger hon sedan. Längre fram, när det var viktiga frågor som diskuterades, blev tonen skarpare.

Hon har också noterat att det var en rätt liten andel av ombuden som gick upp i talarstolen – och en ännu mindre grupp som återkom många gånger.

– Inte har vi sett 114 ombud i talarstolen. De som går upp ses väl som företrädare för sina distrikt. Men visst är det lättare att påverka ju längre man har varit med.

KONGRESS 2007 BESLUT I KORTHET

FOLKHÖGSKOLORNA Styrelserna för IOGT-NTOs folkhögskolor Tollare och Wendelsberg fick tre nya ledamöter var vid förbundsstämmorna, som hölls under kongressen – i en show som ombuden sent ska glömma. Förhandlingarna genomfördes parallellt, från två talarstolar, och var bitvis rent förtrollande

med Tollares rektor Eva Önnesjö svävande i luften och en arbetsplan som skulle anlända med luftballong men fastnade i taket. Regissör var Wendelsbergs rektor och trollkarl Sven Östberg, som förklarade att den verksamhet som bedrivs på folkhögskolorna egentligen är omöjlig att driva.

– Den fungerar inte i teorin, bara i praktiken – tack vare lojal personal och fantastiska kamratförbund.

Sven-Erik Alfredsson omvaldes som ordförande för Tollare och Ingriid Jägerhed för Wendelsberg.

Nya i styrelsen för Tollare är Märta-Lena Schweiger, Magnus Molin och Rolf Wessman.

Omvalda blev Gunilla Zimmermann, Karl-Axel Johansson, Sören Storm, Maria Bergström och Bo Frid.

Nya i Wendelsbergs styrelse är Eva Nilsson, Birgitta Rydell och Birgitta Svensson, och där omvaldes Leif Spännar, Kjell Hallberg, Tina Frid, Stig Johansson och Alva Strandberg

2011

»När man pratar om jämställdhet är alla för det. I praktiken är det svårare.«

MARKUS ÖSTMAN-SLECHTA JÄMSTÄLLDHETSMÄTARE

– Sittningen är svår, tillägger Markus. Det har stor betydelse att det är svårt att ta sig ut och in i bänkraderna. De som sitter längst in drar sig nog för att begära ordet.

Ombudskursen före kongressen får däremot beröm:

– Den var jättebra, säger Jessika. Den har gjort att fler vågar gå upp och prata, och att fler förstår hur förhandlingarna går till och vad alla de konstiga orden betyder. En kurs är mycket bättre än bara en ordlista.

Om några månader ska de redovisa mätningar och iakttagelser i en rapport. Men en slutsats har de redan dragit:

– När man pratar om jämställdhet är alla för det, säger Markus. I praktiken är det svårare.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN PÅ mycket länge fick förbundsstyrelsen beröm för sitt sätt att hantera jämställdhetsfrågorna. Ombud efter ombud lovordade förslaget till handlingsplan, och den antogs med bara några små justeringar

– Nu har vi fått en handlingsplan, så nu kan vi börja jobba, sa Vanja Lindstedt, ombud från Västernorrland, och många höll med henne.

"Konkret", "tydlig", "lätt att föra ut" var några omdömen om planen med fyra mål för jämställdhetsarbetet fram till 2011, mål som ska gälla såväl i lokalföreningarna som på förbundsplanet.

– Bra att det är tidsbegränsat, tyckte Ingrid Grubbström från Jönköping. Då kan vi se över det med jämna mellanrum.

Jan-Ove Ragnarsson från Östergötland instämde och föreslog ett reviderat program redan till nästa kongress. Alla var förstås inte nöjda. Kongressens beredningsutskott ville inte koppla ihop ekonomiska beslut med krav på jämställdhet. Men det ville en stor majoritet av ombuden.

– Det är pengarna som styr, och när de ska fördelas är det viktigt att fundera över konsekvenserna för jämställdheten, förklarade Lena Lindgren, som tillsammans med Erik Wagner arbetat fram förbundsstyrelsens förslag.

DISKUSSION BLEV DET OCKSÅ om förslaget att ordna särskilda mentorsprogram för kvinnor i ledande positioner, eller aktuella för ledande positioner som det ändrades till. Beredningsutskottet ville ha mentorsprogram även för män men fick ge sig för argumentet att det behövs särskilt stöd för dem som är minst representerade.

Folke Källberg varnade för att tänka bara i antal kvinnor och män på olika poster:

– En minoritet kan förtrycka en majoritet i kraft av bättre argumentationsförmåga. Det handlar också om hur vi behandlar varandra.

Ingen bakläxa den här gången alltså. Men ändå tummen i ögat på förbundsstyrelsen som fick i uppdrag att återkomma till nästa kongress med ett reviderat handlingsprogram, som omfattar inte bara medlemmarna utan också de anställda.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FAKTA FYRA MÅL FÖR HANDLINGSPLANEN JÄMSTÄLLD ORGANISATION 2011

1. 90 procent av IOGT-NTOs styrelser på alla nivåer ska ha en jämn könsfördelning, det vill säga minst 40 procent och högst 60 procent av vardera könet.

2. IOGT-NTO ska utveckla mötesformerna så att alla medlemmar har möjlighet att nå sin fulla potential.

3. IOGT-NTO ska öka kunskaps-

nivån om jämställdhet och arbeta med attityder.

4. IOGT-NTOs jämställdhetsarbete ska vara en naturlig del av verksamheten.

KOMMANDE KONGRESSER

Om två år, i juli 2009, är det dags igen för IOGT-NTO-rörelsens kongresser. Då hålls de i Göteborg, närmare bestämt på Svenska Mässan.

– Vi siktar på att det ska komma 3 000 personer, säger kongressgeneralen Janne Linde,

sommar-Göteborg.

En annan turistort, Åre med lite andra attraktioner, blir

som passade på att göra reklam bland ombuden i Uppsala för allt som kan locka i

platsen för 2011 års kongresser. Jämtlandsdistriktet fick uppdraget att arrangera kongresserna och gör det i nära samarbete med Åre kommun.

– Tredje gången gillt, konstaterar distriktskonsulent Björn Karlsson, som var mycket nöjd med att Jämtland.

Eldsjälar fick veteranmedalj

Fyra verkliga eldsjälar fick under kongressen ta emot veteranmedaljen, IOGT-NTOs högsta utmärkelse. Vålförtjänt, tyckte ombuden som hyllade de fyra med långa och varma applåder.

UNO STEN har ägnat större delen av sitt drygt 90-åriga liv åt nykterhetsrörelsen, med uppdrag både lokalt och centralt, bland annat på SGUs förbundsex-

pedition i Köping och som instruktör för IOGT. Han har också arbetat på Accent och på föregångaren Reformatorn. Uno Sten är fortfarande aktiv i lokalföreningen i Jakobsberg och lovade i sitt tacktal att hålla på ett tag till.

INGA GUSTAVSSON är IOGT-NTO-rörelsen personifierad på Vaddö, där "alla känner Inga" efter många års aktivitet inom alla grenar av rörelsen – och dessutom

både hembygdsföreningen och några föreningar till. Men inte PRO, i alla fall inte än, förklarade Inga som tackade för utmärkelserna med att, sin vana trogen, leda allsång med egen text till kända melodier.

GUNNEL LINNÉ har varit aktiv på alla nivåer i över 50 år, i Sundsvall och Åsele och i förbundsstyrelserna för Junis, IOGT-NTO och Våra Gårdar, med allt

från ungdomsverksamhet till att driva biograf. Hon har också gjort sig känd för sitt aldrig sinande engagemang för flyktingar och för sin övertygelse om att "ingenting är omöjligt, men vissa saker kan ta lite längre tid".

TORSTEN FRIBERG fick medalj för alla sina insatser under 27 år i förbundsledningen, där han enligt Sven-Olov Carlsson "i hög grad bidragit till förbundets utveckling från motvind till medvind". Torsten lämnar i och med kongressen tjänsten som förbundsdirektör och "går ner på heltid" genom en rad uppdrag inom och utanför IOGT-NTO-rörelsen.

EVA ÅHLSTRÖM

Nya ögon på kongressen

Som ett årsmöte fast större och mer invecklat, säger Ida Carlander, som är kongressombud för första gången, och vill ha nya former för att göra fler ombud delaktiga.

■ **ONSDAG 10.00** Sal 321 i Katedralskolan i Uppsala. Ida Carlander, 28 år, från Göteborg, och femton andra nya ombud har samlats för ombudskurs. Stämningen är en blandning av förväntan och nervositet. Om två timmar börjar förhandlingarna. Ida är inte bara ny som ombud utan också ny medlem i IOGT-NTO. Hon gick med för drygt ett och ett halvt år sedan.

– Det var en kompis som frågade om jag inte ville bli medlem. Jag hade en ganska negativ syn på nykterhetsrörelsen och var skeptisk. Men sedan läste jag på och ändrade min uppfattning, det var särskilt rörelsens grundsatser som övertygade mig.

Hon gick med i lokalföreningen IOGT Centro och började snabbt arbeta ideellt. När hon slutade sitt eget arbete blev det ideellt på heltid och snart var hon invald i distriktsstyrelsen.

– Och när IOGT Centro behövde en projektledare blev jag anställd där.

Hennes förväntningar på kongressen är lågt ställda. Inte för att hon tror att det ska bli dåligt, utan för att det är mycket hon inte vet och har erfarenhet av.

– Jag är ju ganska ny i rörelsen och det här är min första kongress så jag tänker ta det lugnt för att se och lära, säger hon.

Ombudskursen leds av erfarna kongressdeltagarna Anna Carlstedt, vice ordförande i IOGT-NTO, Erik Wagner från förbundsstyrelsen, Ulf Persson, en av fyra mötesordförande under kongressen och Torsten Friberg, avgående förbundsdirektör.

De lotsar vant och med humor deltagarna genom kongressens olika moment, förklara konstiga ord och uppmuntrar var och en att våga gå upp i talarstolen om så bara för att säga att man bifaller förslaget.

– Ombudskursen var mycket bra, det känns skönt att få en introduktion, berättar Ida efteråt och fortsätter: Jag fick en liten chock när kongresspärmen kom och undrade vad jag hade gett mig in på.

Hon har förberett sig och läst igenom alla förslag och motionerna, även om en

Ida Carlander var kongressombud för första gången i Uppsala.

FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

FAKTA IDA CARLANDER

ÅLDER: 28 år

BOR: Göteborg

ARBETE: Projektledare på IOGT Centro, ledamot i styrelsen i Göteborgs distrikt.

del blev lästa på tåget upp. Men upp i talarstolen har hon inte tänkt sig.

– Nej, det får vänta.

■ **FREDAG 17.00** Trappan till stora ingången på Katedralskolan. Ida är både lite trött och tagen. Innanför ligger kongressbyrån, kongressens central och människor går hela tiden ut och in genom dörrarna. Hon

»Det finns mycket att göra med formen så att alla 100 ombuden blir mer delaktiga.«

IDA CARLANDER, KONGRESSOMBUD

har lite svårt att formulera orden om sina upplevelser av kongressen hittills.

– Det är så intensivt och tar mycket mer energi än jag tänkt mig. Det är så många intryck från förhandlingarna, kvällarna, alla möten med människor och det tar på krafterna.

Hon tycker ibland att det är svårt att hänga med vid röstningen när hon inte är insatt i en viss fråga. Det brukar hon lösa genom att bolla tankar med de andra ombuden från Göteborg.

– Ofta har man en åsikt i början, men ju mer man lyssnar och diskuterar desto svårare är det att se konsekvenserna av ett beslut. Men till slut förstår man att ingen kan se alla konsekvenser och då kan jag släppa på ambitionen lite.

Vad Ida tycker om kongressen som helhet vill hon vänta lite med att berätta tills hon samlat ihop sig lite mer. Än så länge är det största intrycket alla människor hon träffar.

■ **SÖNDAG 12.00** Matsalen på Ekonomikum tvärs över gatan från Katedralskolan. Sista lunchen på kongressen. Förhandlingarna är slut och de flesta ombuden och deltagarna är på väg hemåt. Ida är mer samlad och lugn nu än hon var sist vi träffades även om hon fortfarande har många intryck att bearbeta.

– Det var som ett stort årsmöte, fast längre och mer invecklat, säger Ida och kommer sedan med lite kritik. Hon tycker att formen är gammaldags och behöver förändras.

– Det finns mycket att göra med formen så att alla 100 ombuden blir mer delaktiga och bidrar till debatten. Detta passar ett fåtal, de som är vana och de som tycker om att stå upp och tala inför en grupp människor. De som behärskar formen får också mycket makt eftersom man förutsätter att de som inte säger något håller med. Vill man ha med fler människor i debatten och få en mer nyanserad debatt måste man nog ändra på formen i framtiden.

Själv tycker hon att hon varit delaktig i besluten, även om hon inte gick upp i talarstolen. Ibland var det dock svårt när tempot var högt och flera förslag ställdes mot varandra.

– Jag röstade fel en gång och röstade för ett förslag jag var emot. Men det är svårt att säga till, man vill inte fördröja förhandlingarna. Jag skulle vilja att det funnits mera tid.

Allt som allt tycker Ida att det har berikat henne att vara ombud, och att det kommer att underlätta arbetet i distriktsstyrelsen.

– Jag har fått en fördjupad förståelse för den demokratiska processen och hur samhället fungerar och är uppbyggt. Men det tar tid att växa in i ett nytt sammanhang och jag kommer gärna tillbaka till nästa kongress.

PATRIK SANDSTRÖM

patrik.sandstrom@iogt.se

Utan fika, ingen kongress. På kongressfikat är det nästan alltid fullt upp.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

Fikakongressen

Kaffekulturen kan nästan sägas vara ett av IOGT-NTOs "ben". För vad vore en kongress utan ordentliga fikapauser?

■ **FIKAKONGRESSEN** I år har man satsat extra på caféet, som ligger centralt på kongressområdet. Ingen har kunnat missa det, oavsett vart man är på väg. Rymligt och snyggt är det också med detaljer från 1950-talet i form av grafiska textilier, pryttlar, gamla affischer på väggarna och – inte minst – personal i tidstypiska kläder.

– Åh, det är ruschigt mest hela tiden, berättar Carina som står bakom disken och säljer kakor och mackor på löpande band. Mackorna säljer bäst, liksom maffiga bakverk, som pajer. Kakor och tårter är hembakade av idoga medlemmar som på detta sätt bidrar till kongressen.

Bakom disken står också Camilla Berner, som är ansvarig för caféet. Hon berättar att årets kongresscafé går i miljöns tecken. Kaffet är rättvisemärkt och folk uppmanas dricka ur kåsor i stället för pappersmuggar, som kostar extra.

– En av anledningarna är att det är svårt med disken här på Katedralskolan. Men ett ännu viktigare skäl är förstås att miljömedvetenheten vilket känns helt rätt för den här organisationen, säger hon och hojtar till Frederick, som tillfälligt har ryckt in, att köttbullmackorna är slut.

Folk kommer och går i en oavbruten ström. Men vissa stunder är det naturligtvis mer folk. Som mellan tio och elva på förmiddagen, då många pausar från seminarier och förhandlingar. Kön ringlar sig lång och personalen bakom disken svettas.

KICKI ANDERSSON, CARL-ERIC CARLSSON och Jörgen Andersson från Örebro är nöjda. De är här som dagbesökare och för att göra reklam för NSF:s stiftelser.

– Fiket är väldigt bra i år! Det ligger bra till och det är lätt att slinka in här. säger Carl-Eric och får medhåll av Kicki.

Vid ett annat bord sitter funktionären Gunnar Sverredal i ensamt majestät iklädd prydlig vit skjorta och fluga.

–Ja, jag tänkte att jag skulle klä mig 50-talsmässigt också, säger han blygt och sörplar i sig lite kaffe från Guatemala.

MARIA ZAITZEWSKY

KONGRESS 2007 ENKÄT

Varför är du på kongress?

INGRID DARJ, Ö-vik För att träffa folk och för stämningens skull. Det är ju

på kongressen som man verkligen känner styrkan i rörelsen. Dessutom verkar programmet vara bra. Jag har varit med i IOGT-NTO sedan urminnes tider, är född in i rörelsen.

HANS HALLBÄCK, Jönköping Jag är här som funktionär. Jag tänker försöka följa med i allt som händer och hålla koll på förhandlingarna. Jag har varit med sedan

2003, men detta är första gången jag är med på en IOGT-NTO-kongress. Jag tycker att det känns spännande och kul! Inte minst att träffa folk man känner.

MONICA JOHANSSON, Ö-vik Jag är här som förbundsanställd, men tycker förstås att det är roligt att träffa alla människor man känner. Jag ska föreläsa om huskurer, det ser jag fram emot.

ERIK THAA-GAARD JENSEN, Alingsås Jag är här i egenskap av ombud för

Älvsborgs distrikt. Jag förväntar mig att ha roligt på kongressen, har varit med sex, sju gånger tidigare och det är alltid toppen.

ULLA-BRITT PETTERSON, Fagersta. Åh, jag är här för människornas skull, för att möta folk och umgås. Jag har turen att ha en dotter boende här i Uppsala, så jag bor hos henne.

Fler enkätsvar på nästa uppslag

KONGRESS 2007 UNF OCH JUNIS

FÖRBUNDSTYRELSE Så här ser **Junis förbundsstyrelse** ut fram till nästa kongress 2009: Ordförande Carina Eriksson, Skellefteå, omval Vice ordförande Conny Appleby, Ljungsbro, nyval

Kassör Birgitta Rydell, Borensberg, nyval

Sekreterare Stefan Lindstig, Växjö, nyval (tidigare ledamot)

Utbildningsledare Jörgen Rosin, Norrköping, nyval

Ledamöter omval: Jenny Tapper, Uppsala, Anders Östergren, Oskarström, Åsa Hansson, Göteborg, Tommy Blomfeldt, Jokkmokk.

Nyval: Anna Darj, Växjö, Gunnar Eklöf, Örnsköldsvik, Christer Wik, Stockholm, Eva Dahlström, Matfors.

UNFs nya förbundsstyrelse:

Ordförande Robert Damberg, Uppsala, omval

Vice ordförande Salam Kaskas, Göteborg, ny plats i styrelsen Sekreterare Vidar Aronsson, Växjö, nyval

Kassör Therese Johansson, Sandviken, omval

Utbildningsledare Jennifer

Oskarsson, Östersund, nyval

Ledamöter: Oskar Jalkevik, Årsta, omval, Linda Engström, Vännäs, nyval, Sergio Manzanares, Gävle, omval, Susanna Odin, Sollentuna, nyval, Jonas Lundquist, Uppsala, nyval, Mi Larsson, Uppsala, nyval, Jon-Erik Flodin, Gävle, ny plats i styrelsen.

Konstnärligt besök hemma

En av årets kongressutflykter går till Bror Hjorths hus. Han är Uppsalas kanske mest kände konstnär och skulptör. Huset är bevarat som när han levde där.

■ **UTFLYKT** Bror Hjorth dog i slutet på 1960-talet, drygt 70 år gammal, och var främst verksam som skulptör med förkärlek för kubism och volym. Ett av hans mest kända verk, Näckens polska, kan beskådas utanför centralstationen.

En tapper skara på cirka tio kongressmedlemmar samlas i regnet utanför Bror Hjorths hus. Vi ska få guidad visning av australiensiskan Ting Adolphus och där efter möjlighet att själva skulptera i källaren. Ting berättar medryckande på lätt bruten svenska om Bror Hjorth, som var en mycket omtyckt man här i Uppsala. Han släppte gärna in besökare i sin ateljé och berättade pedagogiskt om sitt arbete. Han avbildade det han älskade mest – sin familj, djur, blommor. Som ung flyttade han till Paris, där han bland annat studerade för den kände skulptören Rodin. Men han fick kritik för att inte ha tillräckligt med passion i sitt konstnärskap, något som han tog hårt. Väl hemma i Sverige igen fortsatte han att skulptera och upptäckte att volym var hans styrka.

HAN VILLE FÅNGA VOLYMEN och viken i det han avbildade. Han lät ofta materialet bestämma hur skulpturen skulle se ut. I en träbit kunde ett ansikte framträda, som Bror Hjorth sedan byggde vidare på. Han avbildade gärna kända personer och några av hans favoriter var Chaplin, Gandhi och Strindberg, personer som ofta återkommer i hans konst.

Vi får varsamt beträda hans ateljé, där färgfläckarna på golvet fortfarande finns

Britt-Marie Spännar är nöjd med sin figur och med besöket i Bror Hjorths hus.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

bevarade, liksom hans penslar, verktyg och palett. Det är fascinerande!

Efter visningen förs vi ner i källaren, där långa arbetsbord, redskap och lera står och väntar. Deltagarna snör på sig förkläden

»Ja, det var toppen att få kunskap om Bror Hjorth, samtidigt som vi fick jobba med våra händer.«

BRITT-MARIE SPÄNNAR, KONGRESSDELTAGARE PÅ

och Ting berättar lite kortfattat om hur man kan tänka när man skulpterar för första gången.

– Gör gärna ett djur eller en människa, det brukar fungera bra. Kläm fram formen först med fingrarna, därefter kan man jobba med detaljerna. Låt materialet inspi-

rera er! säger hon och varnar för att ta sätta dit lös lera som näsa eller mun. De brukar nämligen ramla av. Bättre är att knåda fram alla drag.

Hon visar med ett snabbt exempel genom att knåda fram en liten figur som föreställer hennes ettåriga son Mingus. Knubbiga ben och rund kropp.

DELTAGARNA FÅR VARSIN LERKLUMP att jobba med, samt ett litet snurrbräde, så att man kan rotera sitt alster och även skulptera en eventuell baksida. Samtliga ger sig i kast med leran. Först lite tvekande och planlöst, men sedan allt mer målmedvetet.

Jan-Åke Svensson gör ett lejon, eftersom han är född i lejonets tecken. Han har aldrig jobbat med lera och tycker att det är svårt – men kul.

KONGRESS 2007 | BILDER

Barnpassning för de yngsta.

Invigning.

Vikingafest vid Uppsala högar.

Vit Jul redan nu.

Vad är det på gång?

a hos Bror Hjorth

Bror Hjorth levde och verkade i det här huset fram till sin död i slutet på 1960-talet.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

Agneta Larsson och hennes dotter Lisa har valt olika motiv. Agneta vill göra en solros, som så småningom tar formen av en ljusstake, medan Lisa gör ett finmejslat ansikte. Hon berättar att det ska föreställa hennes morfar. Men hon tycker inte att det blev så likt.

– Nej, ansiktet blev liksom för smalt. Och munnen är svår att få till, det blir för stor. Hur gör man egentligen? undrar hon kritiskt och får snabb assistans av Ting, som visar.

Britt-Marie Spännar har inte heller arbetat i lera tidigare, men lyckas ganska kvickt skulptera fram en uttrycksfull liten figur. Den är grov och skissartad, men riktigt bra. Figurens huvud är lätt lutat. Det ger den ett eget uttryck.

– Det här är jättekul att testa! Men jag

tycker att det är svårt, säger hon.

Efter en knapp timme är de flesta klara och Ting vill att var och en berättar om sin skulptur. Förvånansvärt fina saker visas upp. Jan-Åkes Lejonhuvud väcker beundran, liksom Britt-Maries skapelse. Ting är imponerad och sveper varsamt in var och en av skulpturerna i plast inför hemfärden. Hon berättar att de i efterhand kan målas med vanlig vattenfärg om man vill.

EFTERÅT ÄR DELTAGARNA NÖJDA. De flesta tycker att besöket var både intressant och roligt.

–Ja, det var toppen att både få kunskap om Bror Hjorth, samtidigt som vi fick jobba med våra händer. Det var en riktig kick, säger Britt-Marie Spännar.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Varför är du på kongress?

DAVID EKWU-EME, Ödeshög
En delegation från Ödeshög är här, jag är en av

dem. Jag är här för att dela kamratskapet med andra medlemmar och engagerade. Dessutom vill jag lära mig mer om alkoholpolitik, det tror jag att jag kan göra på kongressen. Jag är mycket engagerad i det internationella arbetet, liksom i ungdomar. Det känns viktigt att vara med och påverka! Det känns väldigt roligt att vara här!

MARIA MÜLLER, Upplands Väsby. Jag har varit medlem sedan 2003 och

är med på kongressen för första gången. Jag är här därför att jag tror på IOGT-NTOs ideologi och önskar att samhället skulle lyssna mer på den. Vi behöver inga droger. Jag tycker att det känns oerhört givande att vara här!

CAMILLA EKLUND, Gävle
Jag är här som konsulent för Gävle, jag jobbar

med Junis. Är här för första gången. Jag ska följa både förhandlingar och seminarier och hoppas också lära mig mer om rörelsen. Dessutom ser jag fram emot att prova på olika aktiviteter, utbudet är stort här!

NILS ALGOTT NILSSON, Skepparslöv
Jag är här på semester, för att trivas

och ha det skönt och för att se Uppsala, jag har nämligen aldrig varit här. Jag har varit med i rörelsen sedan 1941 och har varit på 22 kongresser. Det bästa med att vara här är att träffa alla man känner!

Vikingalekar för alla åldrar.

Mot alla droger.

Bill och Bull tar sig fram.

Pappersarbete.

Fikapaus.

Urban Cowgirls spelar på Asptuna öppenvårdsanstalt.

Ingrodd fotsvett blandas med Dolly Parton när Urban Cowgirls drar igång spelningen i gymnastiksalen på Asptuna öppenvårdsanstalt. Engagemanget för utsatta människor var en av anledningarna till att bandet bildades för drygt ett år sedan. Och så kärleken till countrymusiken förstås.

Urban Cowgirls

Spelar hellre på fängelset än i Globen

AV MARIA ZAITZEWSKY FOTO MAGNUS ERICSSON

Landskapet badar i solsken när countrybandet Urban Cowgirls en försommarekväll anländer till öppenvårdsanstalten Asptuna i Botkyrka utanför Stockholm. De höga grindarna glider upp för att bilarna ska kunna passera, och sluts kvickt bakom dem igen. Klockan är fem. Om en timme ska bandet spela inför en – förhoppningsvis – stor skara interner.

Var vet de ännu inte. Utomhus skulle kanske fungera, med sjön Aspan som vacker fond – om det inte vore för den hårda vinden.

– Nej, det går inte. Det blir problem med ljudet, konstaterar Lisen Elwin efter en stunds funderande.

Hon är sångerska, initiativtagare till Urban Cowgirls och den självklara ledaren i gruppen, som, förutom hon själv, består av sångerskan Maria Blom, ståbasisten Lisa Löwgren, cellisten Emeli Jeremias samt gitarristen Mats Carlsson, bandets ende manlige medlem.

Efter ett aningen hetsigt meningsutbyte mellan Lisen och en förvirrad anställd, står det klart att Urban Cowgirls kan hålla till i gymnastiksalen. Några pingisbord forslas snabbt bort och bandet placerar sig i ena änden, som får bli "scenen". Belysningen är rätt och slätt nakna lysrör i taket. Salen luktar lite fotsvettigt instängt, som gymnasalar ofta gör.

Emeli Jeremias är laddad inför spelningen på Asptuna-anstalten.

– Men det får duga, tycker Lisen och börjar packa upp utrustningen som i skytteltrafik har burits in från bilarna.

Det är högtalare, mikrofonstativ, sladdar, musikinstrument och annat som hör en spelning till.

Bandmedlemmarna skrattar och skojar under arbetet, det märks att de har jobbat ihop förr och att de tycker att det ska bli kul att spela i kväll.

»Man gör folk glada och det känns som att vi fyller ett tomrum. Annars kan musik vara så ytligt och kommersiellt. Att spela på en anstalt är ärligt, direkt och kärleksfullt.«

BASISTEN I URBAN COWGIRLS LISA LÖWGREN.

– Jag spelar faktiskt hellre på ett fängelse än inför 10 000 personer på Globen! Här är kommunikationen så rak och direkt, samtidigt som det är opretentiöst. Ibland är folk lite kantiga, men sedan när man sätter igång så brukar det lossna och då känns det bara så himla bra, säger Maria Blom och drar ett riff på gitarren.

– Ja, om de inte är nöjda så går de bara. Här är inte folk så artiga, utan visar öppet vad de tycker, flikar Lisen in.

Urban Cowgirls har funnits i ungefär ett år och förutom spelningar på klubbar och festivaler, har man spelat på bland annat Österåker, Norrtäljeanstalten, Håga och Hall.

Det var Lisen, som till vardags arbetar som behandlingsassistent på Stadsmissionen, som kom på idén att bilda ett band med företrädesvis tjejer, som spelar countrymusik med en repertoar från Dolly Parton och Johnny Cash – som för övrigt spelade på olika fängelser på 1960- och 70-talen. Själv har Lisen spelat och sjungit country i många år och har också gett ut en skiva med egna låtar.

Hon tror att en stor del av drivkraften att spela på anstalter är sprungen ur hennes engagemang för utsatta människor.

– Jag jobbar ju med hemlösa och de som finns på våra fängelser är samma människor som jag möter dagligen i mitt arbete. Jag blir berörd av deras livsöden och därför ligger det nära tillhands att vilja göra något bra för dem. Jag tror på musikens helande kraft, förutom att vi skänker fångarna en stunds verklighetsflykt och underhållning, säger Lisen, som dock inte tycker att det är någon jätteskillnad mellan att spela på ett fängelse och på en klubb.

– En spelning är ju en spelning oavsett var man är och man gör alltid sitt bästa. Men visst ger det en kick när man får bra respons på ett fängelse, det ger spelningen en extra dimension. De som är här betalar ju inte för att se oss, de har inte ens bett oss att komma.

KLOCKAN BÖRJAR NÄRMA SIG sex och all utrustning är på plats. Bandet testar mikrofonerna, sjunger upp med klara röster och stämmer sina instrument. Ett par intagna kikar nyfiket in genom dörren när de hör musiken. Djungeltrumman har uppenbarligen gått att något är på gång i gymnasalen. Några killar tassar snabbt över golvet och sätter sig längst bort, som obstinata och lite fnissiga skolpojkar. Så småningom kommer fler insläntrande och snart sitter ett tjugotal interner på golvet. Lisen uppmanar dem att komma lite längre fram och de masar sig aningen motvilligt mot mitten, där de sedan blir sittande under den 45 minuter långa föreställningen.

Urban Cowgirls river igång med sin rytmiska och, för de flesta, välkända musik. Lisen och Maria står mestadels för sången, även om Emeli ofta ackompanjerar i bakgrunden med vacker stämsång. Det gungar, det är medryckande och snyggt framfört, trots

Det blir många Johnny Cash och Dolly Parton låtar när Urban Cowgirls uppträder, såväl ballader som rockigare melodier.

Lisen Elwin och Maria Blom sjunger upp.

FAKTA URBAN COWGIRLS

NAMN: Urban Cowgirls med Lisen Elwin, Maria Blom, Mats Carlsson, Lisa Löwgren och Emeli Jeremias.

BOR: i Stockholm

GÖR: Uppträder med Dolly Partons och Johnny Cashes låtar på fängelser, festivaler och klubbar.

den bedrövlige inramningen och den skarpa takbelysningen.

Killarna på golvet ser avvaktande ut, någon trummar försiktigt med en fot eller en hand, annars är det mycket buffande, småpratande och spring ut och in.

En kille som stuckit iväg kommer snart tillbaka igen med en nypoppad påse popcorn och en dricka. Men när han väl har slagit sig till ro hör han till de mest uppmärksamma. Det känns som att han gärna skulle vilja blir ett med musiken, men inte riktigt vågar släppa loss. Över lag är grabbarna ganska rastlösa och tycks, inför varandra, vilja upprätthålla en tuff och cool fasad, där allsång definitivt inte ingår.

Lisen småpratar inbjudande i en paus och försöker få killarna med sig i sången, men utan större framgång. Ett "ägg" med ris-korn i, en slags mini-maracas, slängs ut i publiken för att någon ska rassla i takt till musiken, men ägget bollas skamset runt ett tag innan det slutligen landar hos en kille som lite lojt skakar det i handen.

Fast lite senare kan han inte låta bli att skaka lite mer takt-fast.

Jympasalen får bli Urban Cowgirls provisoriska spelokal, trots svettlukt och undermåligt ljus.

Mats drar en rolig historia från en spelning i ett annat fängelse, som väcker den del skratt, men annars är publiken anmärkningsvärt svärtånd. Visst svarar de på Lisens entusiastiska tillrop, som "visst är vi bra??", men det där riktiga draget infinner sig aldrig.

Lisen och Maria sjunger några av Dolly Partons mest kända låtar, som "Jolene", och Lisen nämner i förbigående att Parton har skrivit hela 3000 sånger. Så det finns ju material att ta av.

EFTER DRYGT FYRTIO MINUTER och en avslutande, smäktande skönsjungen ballad, är föreställningen över och internerna försvinner lika snabbt som de kom. Det känns nästan lite snopet. Tack och hej liksom.

En äldre finne med tatuerade armar konstaterar dock att bandet definitivt gick att lyssna på. De yngre nickar instämmande. Jodå, det var helt okej.

– Men jag lyssnar ju själv mest på hiphop och rap förstås, säger en kille med utländsk bakgrund och ger därmed röst åt många av de unga invandrarkillar, som är i majoritet på Asptuna.

För det är nog här som skon klämmer, tror Lisen, som efter föreställningen bara kan instämma i att stämningen aldrig nådde topp.

– Jag tror att det dels handlar om att många yngre inte känner till Dolly Partons låtar. Plus att de som sitter på en öppen anstalt har så mycket annat på gång. Det märktes att de var på väg, de var inte så mentalt närvarande. När vi spelar på slutna anstalter blir stämningen ofta en annan. Vi blir ett välkommet avbrott i en monoton vardag och vi brukar känna en enorm uppskattning. Så var det ju inte riktigt här, även om det var en helt okej spelning.

– Ja, så där kan det ju vara. Ibland blir det ett jättebra möte med publiken, ibland mindre bra, säger Maria, som har börjat plocka ihop utrustningen inför hemfärden.

Sammantaget tycker bandet ändå att kvällen har varit bra. Att allt inte är perfekt eller att man ibland, som i dag, får spela i de mest udda lokaler spelar mindre roll – snarare bidrar det till att det blir kul och inspirerande. Basisten Lisa Löwgren, som också spelar för barn, lyfter gärna fram glädjen med att utöva musik.

– Det är bara så otroligt roligt och att spela på fängelser är särskilt givande! Man gör folk glada och det känns som att vi fyller ett tomrum. Annars kan musik vara så ytligt och kommersiellt. Att spela på en anstalt är ärligt, direkt och kärleksfullt. ■

FAKTA MUSIK PÅ FÄNGELSER

JOHNNY CASH (1932-2003) sjöng bland annat på Folsom State Prison i USA 1968, en spelning som spelades in live. 1972 uppträdde han på Österåkeranstalten utanför Stockholm.

Hans största framgångar kom under 1960- och 70-talen med låtar som "I walk the line", "The ring of fire" och "Folsom Prison Blues".

Johnny Cash använde själv alkohol och narkotika och arresterades sju gånger. Han tillbringade några nätter bakom lås och bom.

För några år sedan kom filmen om Jonny Cashes liv "Walk the line", med bland andra Reese Witherspoon i en av huvudrollerna.

Skrev bok till barnen om sin egen barndom

Hur är det att bli förälder när man själv växt upp som barn till en alkoholiserad pappa? Anders Nykvist har skrivit en bok till sina barn om sin kamp att bli fri från det förflutna och skapa sig ett eget liv.

■ **FÖRÄLDRASKAP** Anders pappa dör ensam i familjens radhus. Han dör av alkoholism, organen i hans kropp orkar inte längre. Mamma och lillebror har flyttat därifrån tre månader tidigare. Anders, som är storebror, för ett år sedan. Det är en söndag i maj 1990 när Anders mamma ringer och berättar.

– Hon visste inte hur mycket jag längtat efter detta, att pappa skulle dö så att vi skulle få vara ifred, att äntligen slippa skrällen, oron och den ständiga rädslan. Men när hon sa att han var död blev jag bara ledsen. Alla möjligheter att ställa allt till rätta var borta, säger Anders Nykvist.

Nu har det gått sexton år. Anders ska fylla fyrtio år, är framgångsrik chef på ett it-företag, har fru, två barn och egen villa i en förort utanför Stockholm.

HAN BJUDER PÅ STARKT kaffe och kanelbullar vid det vita matbordet i det välstädade köket och pratar om rädslan för att bli som sin far. Att han till en början inte vågade skaffa barn för att han först ville veta säkert att han inte skulle utsätta dem för samma barndom som han själv genomlevt. Förnuf-tet sa honom att det inte fanns någon risk men oron fanns där i magen, tänk om arvet går igen.

– Jag har verkligen testat mig själv för att se om det finns något som jag är beroende av. Jag har velat veta om jag har något sug som jag inte kunde stå emot. Men jag har till och med provat att avhålla mig från kaffe, trots att jag dricker det mycket. Inte ens då kände jag något, säger Anders och torkar upp de sista sockersmulorna från bordet med sin servett.

Så han vågade bli pappa, det blev två döttrar, Klara, 6 år och Ella, 2,5 år. Och det var en fråga från Klara som fick honom att bestämma sig för att våga ta itu med sitt

Anders Nykvist försökte förtränga sin barndom och aldrig prata om sin uppväxt. En fråga från dottern Klara, 6 år, fick honom att ändra sig vilket till slut blev en hel bok.

FOTO: CHRISTIAN SALTAS

förflutna. Ett förflutet som han de senaste tjugo åren gjort allt för att förtränga, och aldrig någonsin pratat om, sin uppväxt.

– Klara frågade om min pappa brukade leka med mig. Och vad säger man? Min

»Jag tror inte att jag skulle kunna berätta det för dem på ett bra sätt, jag skulle bara börja gråta. En bok kan de läsa på sina egna villkor.«

pappa var ju också väldigt kreativ och lekfull och visst lekte han med oss, men det var på hans villkor. Men hur skulle jag kunna berätta allt annat, som var min barndom. Det enda hon vet om sin döde farfar är att han rökte för mycket.

ANDERS BESTÄMDE SIG ATT skriva en bok om den barndom som präglade honom så starkt. Fram till för två år sedan hade hans liv gått ut på att stå fri från sin pappa, att skapa sig

ett liv på egna villkor. Det skulle vara ett perfekt liv, ett liv med total kontroll.

– Mitt liv skulle vara felfritt, jag kämpade för att bli så vuxen som det bara gick. Jag har aldrig pratat om pappas missbruk, jag har tänkt att jag blir mindre värd om jag berättar.

Nu vill han försöka få ihop hela livet, jobba för att bli en hel människa, utan svarta såriga hemligheter. För sin egen skull, men allra mest för barnens. Det ska känna sin pappa, fullt ut. De har rätt att veta.

– Jag tror inte att jag skulle kunna berätta det för dem på ett bra sätt, jag skulle bara börja gråta. En bok kan de läsa på sina egna villkor, i sin egen takt.

När de fyller tolv år vill han att de läser boken, då vill han åka iväg ensam med varje barn och kunna finnas där, när de har läst.

FÖRSTA UTKASTET TILL BOKEN kom redan för sexton år sedan, när hans pappa dog. Behovet av att skriva av sig barndomen var stort. Om det som ingen utomstående kunde ana. För på ytan var allt perfekt, pappan som gjorde klassresa, fick fin familj och villa. Bakom radhusets dörrar rådde kaos. Det blev nittio sidor förtvivlan, hat, sorg, rädsla, om livet som barn till en alkoholist, tablettmissbrukare och hustrumisshandlare. Om hur han och lillebror Håkan ligger i sina sängar och hör hur mamma blir våldtagen, och misshandlad. Anders lärde sig tidigt hur han ska få pappa på gott humör, hur han ska göra för att pappa inte ska slå mamma och hur det ändå inte alltid gick att undvika.

– Jag har blivit expert på att läsa av människor och lärt mig att alltid vara steget före, ha tydliga strategier för hur jag ska handla. Något som kanske inte alltid är så bra. Nu försöker jag att släppa lite på kontrollen, att vara lite mer i nuet och inte bara i framtiden.

Kontrollen har varit hans sätt att överleva, att vara den som vet allt och som har lösningar på alla problem. Iyrkeslivet såväl som i privatlivet. Han har läst mycket om vilka mönster som finns inom familj med alkoholism, och hur de går igen genom

Anders Nykvists jobbiga barndom blev också en drivkraft att skapa ett bra liv. Idag är han chef på ett IT-företag, har familj med fru och två barn och bor i egen villa.

FOTO: CHRISTIAN SALTAS

generationerna. Anders går och hämtar en bok, *Flodhästen i vardagsrummet* av Tommy Hellsten. Snabbt bläddrar han fram till en sida med en tydlig skiss som illustrerar hur arvet går igen, och tar sig nya uttryck. Arbetsnarkomani kan vara en reaktion, att totalt försvinna upp i sitt arbete.

– Jag vet att jag har varit nära att hamna i det där. Varenda stund jag haft över har jag jobbat. Jag har alltid sett till att vara den bästa, vara påläst och tre steg för alla andra, säger han och fortsätter:

– Nu försöker jag göra andra saker, gå ut och gå, vara tillsammans med barnen.

TILLSAMMANS MED SIN FRU har han diskuterat hur de vill ha det i familjen, vad som är viktigt och vad de vill undvika. En sådan sak är relationen till alkohol, det ska vara ett avslappnat förhållningssätt. Barnen ska kunna se att föräldrarna kan umgås med sprit utan att bli konstiga och aggressiva.

– Så för den skull dricker vi alkohol. Men det blir måttligt, vi delar kanske en öl till

FAKTA

Anders Nykvist

ÅLDER 40 år

BOR: Förort utanför Stockholm

FAMILJ: Fru och två barn, Klara och Ella.

ARBETE: Chef på ett IT-företag

AKTUELL: Kom nyligen ut med boken "Hatet" på Albert Bonniers förlag

Andra författare

FÖRFATTARE Under det senaste året har en rad självutlämnande böcker om hur det är växa upp med missbrukande föräldrar eller hur det är att själv vara alkoholist, dykt upp.

Man kan nästan tala om en ny genre. Här är de mest uppmärksammade.

YVONNE DOMEIJ "Trasdocka" (Ordfront)

SUSANNA ALAKOSKIS "Svinalängorna" (Albert Bonniers Förlag)

HILLEVI WAHLS "Kärleksbarnet" (Norstedts)

DORIS DAHLINS "Skammens boning" (Ordfront)

BRITTA BERGGREN-ERICSSONS "Snälla mamma - sluta dricka" (Prisma)

ÅSA LINDERBORGS "Mig äger ingen" (Atlas)

maten en fredagskväll. Det är så lätt att barn till alkoholister får en så laddad relation till alkohol att de knappt pratar om det. Sedan får barnen en motreaktion och måste prova, det vill vi inte ska hända.

En annan sak är ilska. Anders vet med sig att han har oerhört svårt för det. Det är ett arv från barndomen, med en pappa som ständigt fick raseriutbrott vågar Anders inte bli arg. Han är livrädd för vad som ska hända då. Och både han och hans fru är diplomatiska, och försiktiga gentemot varandra. De skriker aldrig åt varandra och bråkar i princip inte heller.

– Men nu försöker jag medvetet bli arg. Jag vill inte att mina barn ska känna att det inte är okej att visa sina känslor. Vi pratar ofta, barnen och jag, om varför man blir arg och att det också går över.

Han är stolt över att vara den förälder han är, stolt över huset de bor i, över att han kan ge sina barn både ekonomisk och känslomässig trygghet.

– Men det allra viktigaste är vetenskapen om att barn inte är något man äger, det är något man får till låns. Och det är verkligen en förmån att få se sina barn växa upp och vara med dem.

HANNA NOLIN

accen@iogt.se

Tintin i Hajsjön.

Följ med Tintin och Milou till sjöss

Tintin till sjöss
Sjöhistoriska Museet i Stockholm

UTSTÄLLNING Tintins skapare Hergé har i flera av sina album, exempelvis "Krabban med Guldklorna", "Rackham den rödes skatt" och "Koks i lasten" inspirerats av fartyg, sjöfart och maritima miljöer. Den här utställningen har haft detta som utgångspunkt - och

det är ett lyckat grepp, eftersom man här närmar sig Tintin ur ett lite annorlunda perspektiv. Här finns också mycket konkret att ta fasta på. U-båten från "Rackham den rödes skatt" finns att beskåda i naturlig storlek, liksom en stor replika av aktern på 1600-talsskeppet från samma album. Rolig kuriosita

Kärleksfullt om alkoholiserad pappa

Mig äger ingen
Åsa Linderborg
Atlas

ROMAN När Åsa Linderborg var fyra år lämnade hennes mamma hemmet. Kvar blev Åsa och hennes far, hårdarmästare Leif Andersson,

en duktig arbetare på Metallverken i Västerås som såg till att det alltid fanns gardiner i fönstren, men som glömde att bädda med lakan och ge sin lilla flicka lagad mat. Flaskan prioriterades före världsliga saker som sängkläder, handdukar och en skinande diskbänk. Ändå målas en ömsint bild upp av Leif, Åsas älskade pappa. För henne var han en hjälte med samma status som Pippis starka pappa och hon var hans gummelumma, bundis och bästis. Varje morgon skjutsade han henne på pakethållaren till dagis – även om det ofta hände att hon anlände innan dagiset ens var öppet. Och kvällarna tillbringade de tillsammans med mycket skratt, kärlek och värme – trots att mycket av det som förväntas av en omvårdande förälder saknades. Åsa Linderborgs självbiografiska roman är något så ovanligt som en kärleksfull skildring av en alkoholiserad förälder. Hon ser sig inte som ett offer, utan väljer i stället att lyfta fram sin pappa, som trots sitt missbruk var en snäll och varm människa, och som gjorde sitt bästa för sin dotter. När Åsa kom in i tonåren började hon se sin far med andra ögon och de starka band som funnits dem emellan försvagades, samtidigt som Leif gick allt djupare in i sitt

Du levande, Roy Anderssons nya film.

UNDERBAR HUMOR

Du levande
Film av Roy Andersson

FILM Hur lever vi våra liv? Och vad vill vi egentligen göra med vår tid här på jorden? Frågorna är Existentiella frågor – och svåra att besvara. Men för Roy Andersson är de viktiga att ställa. I hans nya film "Du levande", som har premiär i september, är människan som alltid i fokus. Människan i all sin ömklighet. Människan som vill kärlek, som ropar efter beröring och storhet, men som för det allra mesta bara går runt i en grå vardag. Åren går, vi harvar på med våra små futtiga liv och sedan är det just inte så mycket mer. Roy Anderssons vardag är förstas osedvanligt grå och torftig. Färgskalan är brun/beige, ljuset florsockermt och skådespelarnas ansikten är desillusionerat bleka och tårda. Tiden tycks vara ett odefinierbart 50-tal eller 70-tal, som för tankarna till ett ökentrist öststatsland. Samhällskritiken är ständigt närvarande, ibland mycket påtagligt, som när karaktärerna talar direkt till oss. Vi har blivit ett gnälligt och självpigt folk, som köar hos trötta psykiatriker som skriver ut starka piller på löpande band.

Liksom i Anderssons förra film, "Sånger från sjunde våningen" bygger denna film på löst sammanflätade scener, med personer som ibland – och ibland inte – kommer i beröring med varandra. Deras liv är inkrökta och sorgliga; tystnaderna är långa, filmkameran stilistående för att låta de små skeendena i varje scen få ta plats. Det fungerar förunderligt bra. Men bäst av allt är ändå Roy Anderssons totalt absurda och svarta humor. Jag har sällan skrattat så mycket åt något som egentligen är så bedrövligt. En helt underbar film om livets jävlighet.

MARIA ZAITZEWSKY

missbruk. Åsa flyttade hem till sin mamma och under åren fram till faderns död hade de bara sporadisk kontakt.

"Mig äger ingen" är en stark och mycket välskriven bok

som ångar av vemod, revansch, sorg, glädje och – framför allt – kärlek till en man, arbetare och far som kämpade hårt, men som livet för illa med.

MARIA ZAITZEWSKY

En beskedlig man med stora problem

Brott
Karin Fossum
Forum

ROMAN Alvar Eide är en beskedlig och enkel man. Hans enda problem är att han inte klarar att ta ställning för eller emot någon eller något.

Men det löser han genom att undvika umgänge. Därmed slipper han ju ta ställning. Hans liv går sin gilla gång. Han arbetar på ett konstgalleri och går efter arbetet hem till sin lägenhet, där han i ensamhet intar sin middag. En dag kommer en ung kvinna in på galleriet för att värma sig. Hennes blick är jagad och hon är tunn som ett löv. Det är uppenbart att hon är missbrukare. Alvar, som har svårt att avvisa någon, erbjuder henne en kopp varmt kaffe. Det är början till en kedja händelser som han inte hade kunnat föreställa sig. Sakta med säkert ställs hans liv på ända. Flickan äter sig in i hans tillvaro och själv står han bara handfallen och låter det ske. Den här suggestiva historien, som man absolut inte kan släppa, får en extra dimension av att Alvar Eide också är en av författarens påhittade romanfigurer. Författaren själv är alltså en av gestalterna i boken och det är hon som bestämmer över Alvars öde. Alvar, vars oförmåga att styra upp sitt liv får honom på fall, men som lustigt nog var beslutsam i åtminstone ett fall. Han trängde sig nämligen före i kön av väntande romanfigurer, eftersom han absolut ville få sin historia berättad.

MARIA ZAITZEWSKY

är att Hergé sannolikt inspirerats av regalskeppet Vasa. Dubbelalbumen "Enhörningens hemlighet" och "Rackham den rödes skatt" var för övrigt de album han var mest stolt över, eftersom han lyckats väva samman flera historier.

Övervakningen är interaktiv och fantasifullt genomförd med smakprov från olika album. Här finns något för både barn och vuxna. Exempelvis en klurig frågelek för

de minsta och Hergés originalverk för de vuxna.

Den 22 maj skulle Hergé ha fyllt 100 år. Tintins äventyr har översatts till 60 språk och 200 miljoner album har sålts världen över. I Sverige har serien sålts i nära 5,8 miljoner exemplar. Utställningen pågår fram till februari 2008.

Gå gärna in på www.generationtintin.se, en alldeles ny svensk sajt för Tintinfrälsta.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitewsky@iogt.se

Hergé, Tintins skapare, på däck.

Att ge barn en bättre start

Den bortlämnade flickan
Kathy Harrison
Övers Eva Haskå
Forum

ROMAN Amerikanska Kathy Harrison har under hela sitt vuxna liv varit fostermamma åt ett flertal utsatta barn. Ett arbete som hon älskar och delar med sin make Bruce. En dag kommer femåriga Daisy till familjen. Hon kommer från

ganska goda förhållanden, men ändå är hon rädd och orolig. Hon äter inte och pratar knappt. Kathy inser att här

finns en hel del tungt bagage att bearbeta. Socialtjänsten varnar för att Daisy kanske är utvecklingsstörd, men Kathy inser snart att hon är normalbegåvad. Hennes egendomliga beteende visar sig bottna i en hemsk hemlighet, som så småningom nystas upp.

Det här är en gripande,

lättläst och intressant bok om livet som fosterförälder. Man får genom Kathy lära känna vart och ett av barnen – som i vissa fall försvinner efter ett tag. Tillbaka till sina föräldrar eller till en adoptivfamilj. Man får följa Kathy i hennes vardag och det är förstås både glädje, skratt, ömhet och sorgliga avsked. Ändå är det en bok som inger hopp och som innehåller massor av kärlek till alla de barn som fått en olycklig start i livet.

MARIA ZAITZEWSKY

Spännande trots dålig översättning

Kurragömma
Clare Sambrook
Albert Bonniers förlag
Översättning: Eva Johansson

ROMAN De första 50 sidorna sitter jag mest och retar mig på översättningen. Sedan griper emellertid berättelsen tag i mig, jag lyckas bortse från språket och sugas in i det tragiska händelseförloppet. Harry och Daniel lever med

pappa Don och mamma Mo i en varm och småstökig gemenskap där även moster Joanne och hennes fästman Otis ingår. Livet är på det hela taget ganska underbart tills den ödesdigra dagen då pojkarna åker på skolutflykt och bara en av dem återvänder. Lillebror Daniel är spårlöst försvunnen.

Till en början lyckas familjen hålla hoppet uppe om att han ska komma tillbaka levande men med tiden bryts de ner, var och en på sitt vis, och detta leder också till att sammanhållningen börjar knaka i fogarna. Utan Joanne och Otis hade förmodligen allihop gått under. Nu finns de där och sakta men säkert kan familjen bygga upp sitt liv igen. Spänningen som är inbyggd i historien gör att man bläddrar på som med en deckare. Detta är en bok som berör och som förtjänar att tas på allvar trots den torftiga översättningen

ANNA LUNDBÄCK

MISSA INTE

Här kommer några kulturtips inför hösten.

1 BOK Lo Kauppis nakna och självutlämnande dokumentärroman "Bergsprängardottern som exploderade" (Norstedts) om sin tuffa uppväxt och om sina år som missbrukare. Lo är skådespelare och skribent, har tidigare turnerat med Riksteatern med en föreställning om sitt liv.

Gunilla Backman

2 TEATER "Nära mig" en musikalisk föreställning med Riksteatern. Gunilla Backman är känd från musikalerna "Mamma Mia" och tillsammans med tre musiker framför hon sånger av bland andra Björn & Benny, Beppe Wolgers och Monica Zetterlund. Premiär i september.

3 FILM "Ett öga rött" är en färgsprakande filmberättelse som bygger på bästsäljaren med samma namn av Jonas Hassen Khemiri. Huvudpersonen heter Halim – och han har genomskådat en hemlig konspiration som försöker omvandla alla blattar till svennar. Premiär i september.

HALLÅ DÄR KAA ENEBERG VINNARE AV TURE NERMAN-PRISET PÅ 15 000 KRONOR

Nerman-vinnare

Hur känns det att ha fått ett pris?

Väldigt bra! Det är skönt med ett erkännande och att de människor jag skriver om nu har fått sina röster hörda. Det har ju talats väldigt tyst om alla de miljoner människor som föll offer i lägren under sovjettiden.

Prispengarna kommer väl till pass, eftersom jag

bekostar alla resor själv. **Varför skriver du om sovjet-svenskarnas öden?**

Jag har snubblat över ämnet, jag kom i kontakt med folk som ville ha hjälp att ta reda på vad som hänt deras familjemedlemmar. Jag började 1999. Jag skrev först en bok, efter att ha besökt lägren och pratat med människor. Sedan blev det en bok till på samma tema, eftersom många kom till mig med nya vinklar och historier. Sanningen är ju inte svart-vit.

Kaa Eneberg
Juryns motivering:
"Kaa Eneberg får Ture Nerman-priset för sin envisa inlevelse i Sovjet-svenskarnas öden". Bland andra "Tvingad till tystnad"

Men jag skriver inte politiska böcker, utan berättar hur människor har

haft det. Vi har ju inte fått veta hela sanningen. Och det är först nu som arkiven i Ryssland är öppna och som människor vågar prata om detta.

Vad gör du just nu?

Jag arbetar på en bok om Edvard Gylling, som under inbördeskriget var ledare för den bolsjeviska finska regeringen. Han blev senare avrättad i Moskva. Jag skriver också om nya fall som jag håller på att reda ut.

MARIA ZAITZEWSKY

Att åka på kongress och vara ombud är inget latmansgöra. Det är hårt arbete, konstaterar Gunilla Nilsson efter fem intensiva kongressdagar i Uppsala. Det gäller att inte slumra till en enda sekund för då kan det fattas beslut som man inte alls är nöjd med.

Det gäller att vara vaken

AV GUNILLA NILSSON

Kongressen börjar egentligen hemma. Vi ska läsa igenom en fullmatad pärm med förbundsstyrelseförslag, motioner och verksamhetsberättelser. Kongresshandlingar ska inte läsas som förströelseläsning. Det gäller att tänka igenom varje förslag samt diskutera med distriktsstyrelse och övriga ombud.

Sedan kommer något ännu svårare – packa resväskan. Man läser väderprognoser. Man försöker att i kongressinbjudan utläsa om det blir utomhusaktiviteter och man avläser avstånd mellan hotell och kongresslokal. Utifrån denna information packas sedan skor och kläder. Vis av regnandet här nere i södra Sverige så var självklart paraplyet en av de viktigaste prydnarna.

Trots mina tolv år som distriktsordförande har jag inte varit på en IOGT-NTO-kongress tidigare. Barn och eget företag har gjort det svårt att kombinera med en veckas kongress. Nu när barnet är 14 tipsade jag henne tidigt om att hon kunde få sommarjobb vecka 27! Att kongressen har blivit kortare är en fördel. Förutom att fler har möjlighet att vara ombud och det blir billigare, så blir kongressen effektivare. Jag jämför då närmast med Junis kongress i Jönköping, där tempot var lågt med lika mycket spiltid som förhandlingar.

De två första dagarna var det lätt att slumra till. Vi satt i en varm, dåligt ventilerad kongresslokal samtidigt som områdesansvariga förbundsstyrelseledamöter förtydligade det vi redan läst i verksamhetsberättelsen. Dessutom höll förbundsordföranden minst två långa tal som jag redan glömt innehållet i. FS bidrog därmed till att en ledig fredagskväll försvann. Ett

ILLUSTRATION: RUZ

»I ett inlägg framhöll jag vikten av att vi får en vikänsla som genomsyrar både förbund, distrikt och lokalförening.«

stort plus dock till dåvarande förbundskassören för en tydlig genomgång av den ekonomiska situationen och värvningen.

När det blev dags för motioner, budget och mål- och verksamhetsinriktning, blev det både roligt och intressant. Sven-Olov Carlsson sa i ett av sina tal att vi måste lägga kraft på det lokala och regionala arbetet. Helt i linje med vad vi diskuterar i vårt distrikt. Liggande förslag fram till 2009 innehöll flera punkter om hur arbetet ska stärkas, och efter en hård debatt klubbades förbundsstyrelsens förslag igenom. Jag har svårt att förstå resonemanget när man är så snäv i sitt tänkande att diskussionen

bara handlar om att få fördel i det egna distriktet. I ett av mina inlägg framhöll jag vikten av att vi får en vi-känsla som genomsyrar både förbund, distrikt och lokalförening. Tillsammans och med en positiv attityd kommer vi att lyckas!

Medlemslöftet har tydligen diskuterats vid flera kongresser. Hur kan vi hitta en väg så att både de som önskar en nolltolerans (där inte ens lättöl är tillåtet) och de som önskar behålla nuvarande gräns blir nöjda? En väg kan vara att behålla nuvarande löfte. Varje förening kan därefter göra en egen drogpolicy och bestämma hur det ska se ut i den egna föreningen. Toppstyning undviks och fler känner sig delaktiga i beslut, vilket skulle kunna gagna organisationen. Viktigt är i alla fall att vi medlemmar inte läser fast oss vid en åsikt utan funderar fram och tillbaka på vad som är bäst för att IOGT-NTO ska bli ännu större och starkare.

Disciplinerade ombud, ett proffsigt mötespresidium och en positiv stämning bidrog till att jag gärna åker som ombud på kongress flera gånger. I år var det en bra blandning mellan ombud som varit med förr och ombud som var på sin första kongress. Den blandningen är nödvändig för att skola in nya. Idealet vore att varje distrikt skickar minst en ny tillsammans med dem som var nya förra kongressen och några vana kongressdeltagare. På hemmaplan är det viktigt att ombuden är eller blir insatta i rörelsens arbetssätt och mål, för att hänga med i debatter och beslut. Kolla också gärna deras disciplin och sovanor. Några slumrande ombud har vi inte råd att ha! ■

OM KRÖNIKÖREN BONDE SOM GILLAR ATT LEDA

GUNILLA NILSSON är öländska och har tidigare arbetat inom turistbranschen på ön. Sedan 13 år är hon lantbrukare med mjölkproduktion, men just nu i färd med att ändra inriktning och satsa på köttresandjur.

Gunilla har varit aktiv medlem i IOGT-NTO-rörelsen sedan 18-årsåldern. I ett par perioder har hon också varit juniorledare. Sedan 1995 är hon distriktsordförande i Kalmardistriktet.

– Jag gillar att leda styrelse

och arbetsgrupper framåt och tycker att det viktigaste som IOGT-NTO har framför sig nu är att förnya och stärka föreningsverksamheten, förklarar hon.

Hantverk och bygghistoria är intressen som hon

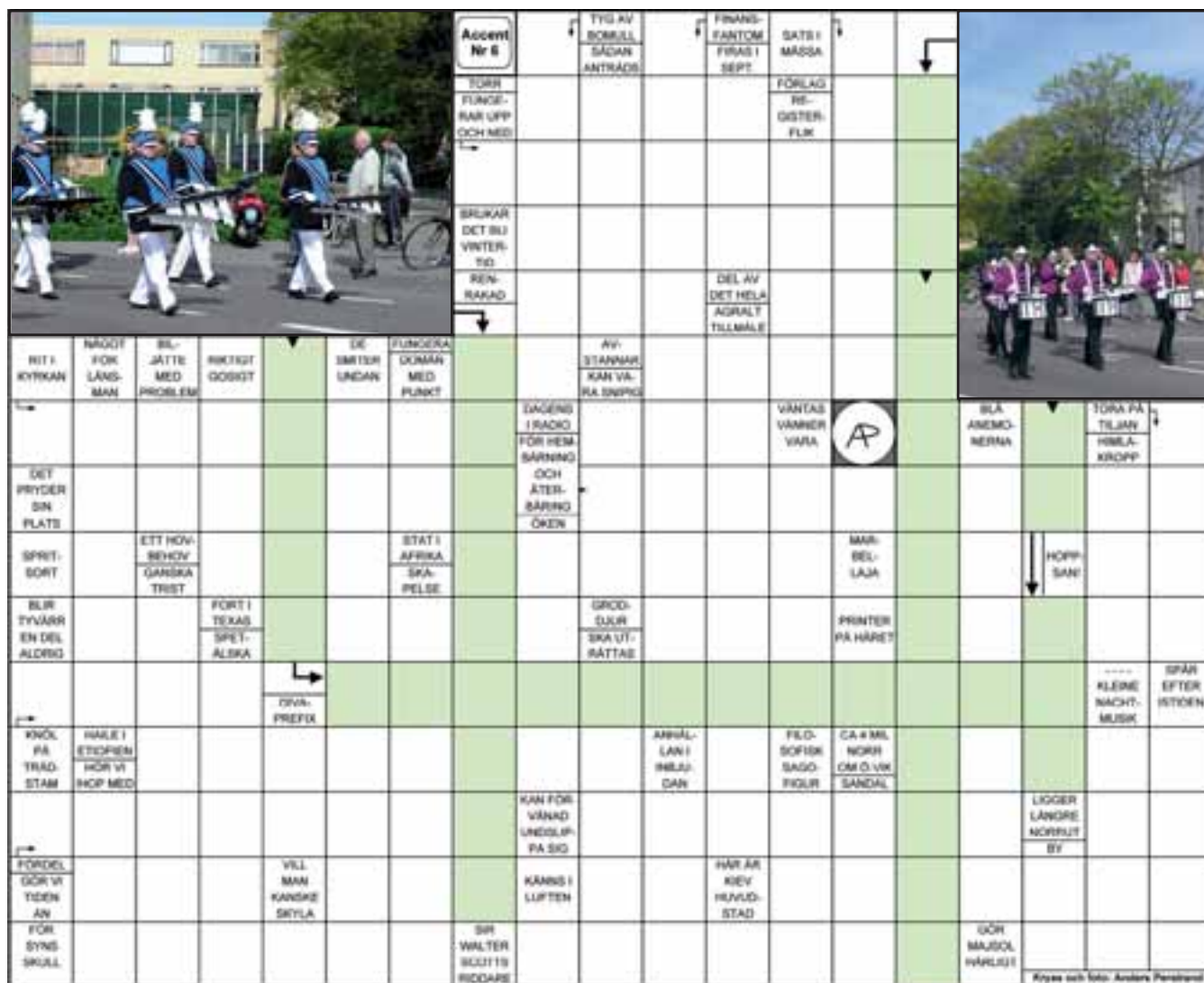
gärna skulle ägna sig mer åt, om hon bara hade tid.

– Jag kan prata öländska om det behövs och tycker att det är synd att dialekterna suddas ut mer och mer.

EVA ÅHLSTRÖM

Gunilla Nilsson

KORSORD NR 6 2007

Korsord nr 6 2007

MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som därefter har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast den 25 sept.. 2007. Märk kuvertet Kryss 6/07.

NAMN

ADRESS

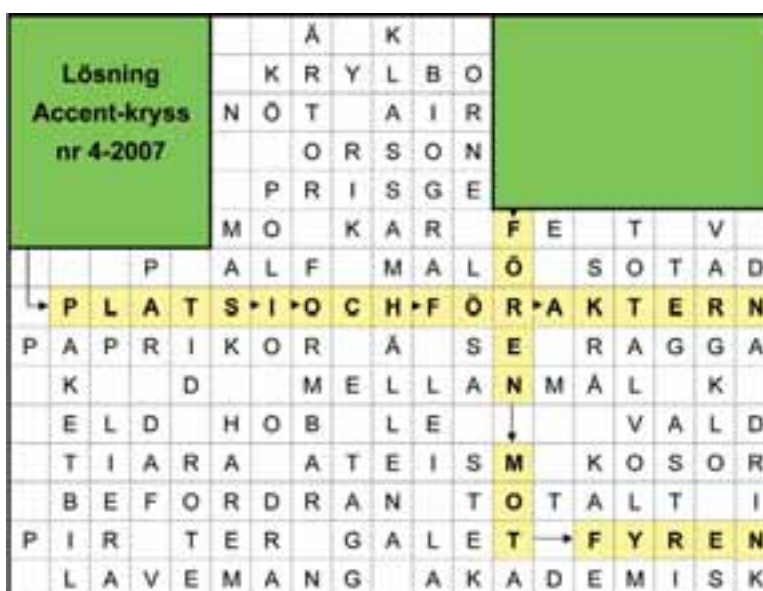
POSTADRESS

Vinnare nr 4 2007

FÖRSTA PRIS, tre Miljonlotter: C E Lindgren, Järvad.

SIDOVINSTER, varsin Miljonlott: Inger Bergström, Bollnäs, Ulrika Hargefors, Kil, Lennart Knutsson, Markvatten, Där Nile, Grums, Siv Andersson, Västerås, Sigvard Bodin, Norrala, Gun-Gerd Lundholm, Umeå, Marie-Louise Haav, Mölndal, Henrik Laestander, Skellefteå, Arne Lundälv, Mölnlycke, Percy Berggren, Älvsbyn, Gratulerar!

LÖSNING NR 4 2007

UNF i Pride-paraden.

FOTO: ANDERS A ARONSSON

Stolta nykterister på Pride-festival

PRIDE IOGT-NTO och UNF deltog för andra året i Pride-festivalen i Stockholm.

– Helt hysteriskt kul, tyckte Mikael Dirholt som jobbade i IOGT-NTOs monter tillsammans med sin partner Alec Sanders.

– Vi bjuder på ett brett sortiment vatten för att visa på de många goda alternativen till alkohol. Det blir

inledningen till många, många samtal med dem som visar sig intresserade eller känt sig provocerade.

Lena Hardin, som ansvarade för monter, är glad att IOGT-NTO nu arbetar mer aktivt med HBT-frågorna,

– Medvetenheten behöver ökas internt om HBT-perspektiven, och inom HBT-gruppen behöver man bli mer medveten om alkoholens effekter, säger hon.

GIF Centro-spelare i VM för hemlösa

FOTBOLL – Tänk att jag har fått

Farzin Khajouei

spela i landslagströja! Det var häftigt, tycker Farzin Khajouei från korplaget GIF Centro i Göteborg.

Han var en av tre spelare från GIF Centro som ingick i det svenska landslaget vid VM i fotboll för hemlösa, som avgjordes i Köpenhamn i början av augusti. Tränaren David Tajmaz Nilsson fanns också på plats för att stötta laget.

Slutresultatet var kanske inte så mycket att hurra för, femma från slutet av de 48 lagen, men det spelar mindre roll för Farzin och hans lagkamrater.

– Allihop var vinnare, säger han. Syftet var ju att bekämpa hemlöshet. Och gemenskapen var fantastisk.

Efter många års missbruk har Farzin slutat med droger. Han har till och med slutat röka, berättar han stolt. Nu har han fått jobb hos Baptistkyrkan som driver öppenvård för narkomaner och ett café i centrala Göteborg. Och i höst ska han för första gången flytta in i en egen lägenhet.

– Jag är på rätt väg nu, säger han. Och fotbollen har hjälpt mig att sluta med det gamla livet. GIF Centro betyder mycket.

Fotnot:

Den som vill stödja fotbollsverksamheten kan skänka 50 kronor genom att skicka ett SMS till 72550 eller skriva CENTRO 50 som meddelande. Samtalskostnad tillkommer.

Bo Högstedt diskuterar alkoholpolitik med Lars Pettersson från Famna, Riksorganisationen för vård och omsorg utan vinstsyfte

NYKTERT MINGEL

ALMEDELEN Direkt efter kongressen i Uppsala åkte ett tiotal från IOGT-NTO vidare till politikerveckan på Gotland, även kallad Almedalsveckan. IOGT-NTO ordnade ett välbesökt seminarium om en framgångsrik metod från Växjö, som går ut på att bekämpa langning och alkohol bland unga. Tillsammans med Vårdförbundet arrangerade IOGT-NTO sedan veckans enda alkoholfria mingel. Intresset var stort, och många nya kontakter kunde knytas.

Alkoholpositiva medier

PRESS Varför skriver tidningarna så mycket positivt om alkohol – och så litet om baksidorna? Det ville medlemmarna i lokalföreningen Leon Gambetta ha svar på. De samlade systematiskt alkoholpositiva artiklar ur lokalpressen och ordnade debatt med bland andra lokala journalister.

Enligt dem ligger det i allmänhetens intresse att läsa om fyndpriser på vin och liknande. Det fick NBV-konsulten Lotta Callander, som är medlem i föreningen, att reagera. Hon bestämde sig för att gå vidare och har nu, med stöd av Centrum för flexibelt lärande och NBV Halland producerat

Medlemmarna i Leon Gambetta kunde lätt fylla en hel skärm med alkoholpositiva artiklar ur lokalpressen.

FOTO: LOTTA CALLANDER

ett digitalt studiematerial. Unga under mediepåverkan av alkohol. Där finns fakta och statistik, frågeställningar och tips om hur man kan arbeta vidare med frågorna. Materialet finns på hemsidan www.resurs.folkbildning.net/ds07/alkoholpaverkan/index.htm

Globala ambassadörer

INTERNATIONELLT 40 engagerade deltagare från IOGT-NTO, UNF och Junis har utbildat sig till globala ambassadörer. Under några intensiva dagar på Tollare folkhögskola trimmades de med föreläsningar om alkohol som utvecklingshinder, FN:s Millenniemål, IOGT-NTO-rörelsens internationella samarbete och insamlingstaktik.

Ambassadörerna ska sedan ut i landet och lyfta in det globala perspektivet i befintliga aktiviteter, ordna insamlingar, föreläsningar, aktioner och finnas till hands för föreningar som behöver draghjälp kring de internationella frågorna.

SARA SANDBERG

Tusentals möten på kristna konferenser

FESTIVALER Sångarfestival i Falköping, Cityfest i Gävle, Motorbicy-konferens i Gullbranna, Nyhemsveckan i Mullsjö, Europakonferens i Uppsala, Lapplandsveckan, Jesusfestival i Älmhult. IOGT-NTO var med, för tredje året i rad, på de kristna samfundens sommarkonferenser.

– Vi har mött tusentals konferensbesökare, berättar Inger Edén från IOGT-NTO. Och många har uttryckt uppskattning över att vi gör nykterhetsfrågan synlig både i kyrkan och i samhället.

– På olika sätt har vi kommunicerat med barn, ungdomar och vuxna. Föräldrar har fått ett särskilt brev från IOGT-NTO.

Sammanlagt värvades under konferenserna närmare 1 900 nya medlemmar.

FÖRENINGSTIPSET

Hör av dig till Accent med ditt bästa föreningstips på telefon 0733-72 62 50 eller e-post accent@iogt.se.

Det bästa förenings-tipset belönas med en miljonlott.

IOGT-NTO smidde nya tankar på Wendelsberg

TANKESMEDJOR Hundratals tankar om högt och lågt kastades ut och analyserades under två tankesmedjor som genomförts av Wendelsbergs folkhögskola, på uppdrag av IOGT-NTOs förbundsstyrelse. Temat för den första tankesmedjan var "En modern folkrörelseorganisation", och den andra handlade om alkoholpolitik.

– De flesta tankar har tänkts tidigare, men även de som passerat bäst före-datum för länge sedan kan ibland kännas fräscha och kloka, säger Sören Eriksson som arbetat med att genomföra tankesmedjorna och samla ihop tankarna.

EVA ÅHLSTRÖM

Sir Robert Baden Powell, alias Jan-Anders Stake, hälsar på deltagare i jubileumsläget.

Jubileumsläger på Ransberg

SCOUT Minior- och juniorscouter från Värmland fick celebrert besök under jubileumsläget på Ransbergs herrgård. Sir Robert Baden Powell (miss-tänkt lik Jan-Anders Stake) hade plockat fram sin gamla scoutdräkt och begett sig till Ransberg för att berätta om hur han startade scouting för 100 år sedan.

Minnesvärt i Köping

MINNESTRÄFF En solig som-mardag för 50 år sedan stod 70 blänkande nya Volvobilar uppställda på Stora Torget i Köping, i väntan på att över-lämnas till 70 lyckliga vinnare i SGUs stora lotteri. Överskot-tet av lotteriet gick till Röda Korsets Ungerninsamling.

Ansvarig för SGU-loteri-erna var Sune Persson. 50 år efter den minnesvärda dagen tog han initiativ till en jubi-leumsträff i Köping för några av dem som var engagerade i lotteriet.

Bland dem fanns en av de 70 chaufförer som körde bilarna till Köping, några av de 600 som arbetade i hemmen med att administrera lotteriet och några av de centralt anställda på SGU-kansliet.

Det blev ett kärt återseende hos IOGT-NTO i Köping för några av dem som var engagerade i det stora Ungernlotteriet för 50 år sedan.

FOTO: BO ASP

– Det blev en mycket triv-sam träff, säger Sune Persson, som var glad att återse gamla medarbetare.

– Särskilt roligt var det att Yngve Nord kunde vara med. Han var då, för 50 år sedan, Volvos försäljningschef och höll tal till vinnarna från råd-husets altan.

IOGT-historia på Färöarna

FÄRÖARNA – Att dokumentera Färöarnas IOGT-historia är i mångt och mycket liktydigt med att dokumentera hela Färöarnas historia, säger Jakup Lindenskov.

Han borde veta. Han är inte bara en färgstark medlem i IOGT utan också politiker på hög nivå. Han har fungerat som president på Färöarna och representerat den lilla

– IOGT spelar en viktig roll i Färöarnas historia, berättar Jakup Lindenskov.

FOTO: FREDRIK PERSSON

ögruppen i det danska parla-mentet. IOGT star-tade på Färö-arna 1902 och är fortfarande en aktiv orga-nisation. Längre rädde totalför-bud mot alko-hol på öarna, och många av de äldre har någon gång i

livet varit med i IOGT. På sena-re år har det varit lite si och så med ungdomsverksamheten, men nu planeras en nystart inom ramen för ett nordiskt ungdomsprojekt. Berättelsen om hur nykter-hetsrörelsen spreds från by till by finns att läsa i en jubileums-bok, som lokalföreningen i Torshavn producerat.

RÖRELSEN I MEDIA

Debatt om alkoholromantik

VÄRMLANDS FOLKBLAD.

Monica Ståhl, IOGT-NTOs distriktsordförande i Värmland, anmälde Allsång på Skansen till Gransknings-nämnden efter Markoolios framträdande med låten "Ingen sommar utan reg-gae", där han sjunger om att dricka hembränt. Anmälan gav rubriker i en rad riks- och lokalmedier, och i Värmlands Folkblad resulterade den i en veckolång debatt om alko-holromantik.

Uppmärksammas medlemsökning

ÖSTGÖTA-CORRESPON-DENTEN.

IOGT-NTOs med-llemsökning har uppmärk-sammats bland annat av Östgöta-Correspondenten. I ett stort reportage intervjuas distriktsordförande Peter Olsson om ökade alkoholpro-blem i samhället och vad som krävs för att komma till rätta med dem.

Vad kan man göra för barnen?

DALARNAS TIDNINGAR.

Junis undersökning om kommunernas dåliga stöd till barn till missbrukare har fått stort genomslag. Dalarnas Tidningar har följt upp rap-porteringen med en intervju med distriktskonsulent Lena Borgs och socialchefen i Hedemora, Anders Jacobson, vad kommunen och frivil-ligorganisationerna kan göra för att stödja de utsatta barnen.

Bostad sökes i norra Stor-Stockholm

av 37-årig rökfri västerbottning (arbetar i Kista).
Tel 0703-77 52 66, Andreas

Talman med känsla för barnen

IOGT-NTOs förbundsstyrelse förstärktes vid kongressen i Uppsala med Rose-Marie Frebran en tung politiker med erfarenhet från rikspolitik.

■ **VAD FICK DIG ATT TACKA JA TILL ATT VARA MED I IOGT-NTOS FÖRBUNDSSTYRELSE?**

– Först och främst den stora ökningen av alkoholkonsumtionen och de allt större problem som den för med sig.

Sedan spelade det in att regeringen gjorde ett utspel om att den vill samarbeta med folkrörelserna för att komma till rätta med problemen. Det kom medan jag funderade på hur jag skulle svara valberedningen, och det kändes som bra timing. Det var en puff i rätt riktning.

■ **VAD HAR DU FÖR INTRYCK AV IOGT-NTO SOM ORGANISATION – INNAN DU SJÄLV INGÅR I LEDNINGEN?**

– Det är en organisation som arbetar väldigt seriöst. IOGT-NTO har under lång tid haft bra ledning och också nått ut med sitt budskap och lyckats göra sig hörd.

■ **VILKA FRÅGOR VILL DU I FÖRSTA HAND DRIVA?**

–IOGT-NTOs verksamhetsområden – alkohol- och narkotikapolitik, förebyggande arbete och socialt arbete – är ju viktiga allihop, och de samverkar med varandra, så jag har svårt att välja.

Men de som har det allra värst, och som jag känner starkast för, är barnen som far illa i missbrukarhemmen. Dem vill jag arbeta för, och det kräver insatser inom alla tre områdena.

■ **NYLIGEN FICK DU UPPDRAGET ATT UTREDA FRAMTIDEN FÖR PUBLIC SERVICE. KAN DU BERÄTTA NÅGOT OM DEN UTREDNINGEN?**

– Ett väldigt intressant uppdrag! Det blir en bred utredning, där vi ska se över "allting",

Rose-Marie Frebran har bland mycket annat representerat kristdemokraterna i riksdagen från 1991 till 2002. Under den senaste perioden var hon också vice talman. Nu har hon fått regeringens uppdrag att utreda framtiden för public service.

FOTO: RIKSDAGEN

»Först och främst den stora ökningen av alkoholkonsumtionen och de allt större problem de för med sig.«

inklusive finansieringsfrågan.

Regeringsbeslutet togs den sista maj, och utredningstiden är tolv månader, men det dröjer nog till i augusti-september innan vi kommer igång. Först ska jag rekrytera folk till ett sekretariat. Så i realiteten blir utredningstiden väldigt kort, men jag ser ändå ljus på det.

Nu i sommar arbetar jag med att knyta experter och sakkunniga till utredningen

och ta kontakt med både riksdagspartier och programbolag.

■ **HUR SKA DU HINNA MED ARBETET I FÖRBUNDSSTYRELSEN PARALLELLT MED EN SÅ OMFATTANDE UTREDNING?**

– Jag får göra så gott jag kan. Utredningsuppdraget kom efter att jag tackat ja till att vara med i förbundsstyrelsen, och det är ett uppdrag som det var svårt att tacka nej till. Men det är ju tidsbegränsat, och jag räknar med att kunna smyga igång arbetet i förbundsstyrelsen och lägga ner mer tid på det när utredningen är klar.

■ **FÖR MÅNGA ÄR DU MEST KÄND FÖR DITT ENGAGEMANG FÖR FOTBOLLSKLUBBEN ÖSK. VARIFRÅN KOMMER FOTBOLLSINTRESSET?**

– Jag har aldrig spelat själv, men jag är fotbollsmorsa – och ordförande i ÖSK.

Det var 2004-2005 som ÖSK inte klarade förbundets ekonomiska kriterier. Vi blev degraderade till Superettan. Nu har vi bolagiserat elitverksamheten, och efter två år är vi uppe i Allsvenskan igen.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

Fotnot

Public service brukar översättas med radio och TV "i allmänhetens tjänst". Public service-modellen innebär att ett etermedieföretag på uppdrag av staten svarar för radio- och TV-verksamheten, som finansieras med licenser och har ett bestämt samhällsansvar.

FAKTA ROSE-MARIE FREBRAN

ÅLDER: 59 år

BOR: Örebro

FAMILJ: Maken Hans Gunnar och sönerna Rasmus, 21, och Svante, 19 år

BAKGRUND: Riksdagsledamot för kristdemokraterna 1991-2002 och vice talman

AKTUELL som utredare av public service och ny ledamot i IOGT-NTOs förbundsstyrelse

PERSONNYTT

Bengt Göransson prisad

BENGT GÖRANSSON, före detta kulturminister och demokratiutredare, har tilldelats Oskar Eklundpriset, Blå Bandets hederspris. Av motiveringen framgår att "Bengt Göransson är sedan många år en av Sveriges mera framträdande opinionsbildare". Han har visat sitt engagemang för alkoholfrå-

gan i tal och skrift. I debatten är Bengt tydlig och välformulerad."

Ny i Bryssel

ANDREAS ERICSSON är under hösten IOGT-NTO-rörelsens förlängda arm i Bryssel. Han efterträder Jeanette Ahlgren som politisk assistent vid NBVs och IOGT-NTOs gemensamma kontor.

Ny ordförande i Blå Bandet

ANNIKA R Bergman, Grästorp, valdes vid Blå Bandets Rikskonferens i juli till ny förbundsordförande. Därmed blev hon den första kvinnliga ordföranden i Blå Bandet, Sveriges Blåbandsförbund, en nykterhetsorganisation på kristen grund.

Ny ordförande i IOGT Norge

HELGE KOLSTAD valdes vid norska IOGTs kongress till ny ordförande. Helge Kolstad, som tidigare varit president i IOGT International, efterträder Turid Folkestad som förbundsordförande.

Ny lotteristyrrelse

BIRGITTA OLLI OCH PER HAG-MAN är nya ledamöter i styrelsen för IOGT-NTO Lotterier. De ersätter Lars-Erik Grubbström och Jerry Fredriksson som lämnat styrelsen. Övriga ledamöter är: Leif Larsson, ordförande, Torsten Friberg, vice ordförande, Märta-Lena Schwaiger, Anna Carlstedt, Sören Storm.

Kommunikation

PER-ÅKE LUNDIN är tillförordnad ansvarig för området kommunikation på IOGT-NTO-kansliet. Han leder och samordnar förbundets informationsarbete.

ANTON HULL är tjänstledig från sin tjänst som kommunikatör på IOGT-NTO-förbundet.

Förebyggare

CARIN HÅREGÅRD kommer från och med juli att tillfälligt fungera som verksamhetsansvarig för det förebyggande verksamhetsområdet.

THOMAS OLLI från Tollare folkhögskola kommer under hösten 2007 att arbeta för IOGT-NTOs förebyggande verksamhetsområde på 40 procent av sin arbetstid.

Kjell E Johanson lämnade ingen oberörd

■ **IOGT-NTOs förre** ordförande

Kjell E Johanson har lämnat oss. Han gick bort i en ålder av 74 år, fortfarande lika aktiv som någonsin, men de senaste åren mest på det regionala och lokala planet.

Kjell E kom som en stormvind in i ledningen för IOGT-NTO 1985, då han vid kongressen i Malmö valdes till ordförande, ett uppdrag som han hade fram till kongressen i Örnsköldsvik 1995. Det blev tio mycket spännande år för IOGT-NTO. Under Kjell Es ledning påbörjades då arbetet med att göra IOGT-NTO till en mer utåtriktad organisation. Kjell E var en nätverksbyggare och en samarbetsperson. Han kunde liera sig med både

heliga och oheliga allianser, allt i syfte att lyfta fram IOGT-NTO och våra sakfrågor. Det är tveklöst så att Kjell E satte IOGT-NTO på den moderna kartan.

Kjell E fortsatte sitt engagemang i IOGT-NTO även efter att han avgått som ordförande. Han organiserade möten, skrev böcker och debattartiklar, ibland tillsammans med oss och andra, han skrev krönikor och han reste runt och höll föredrag. Vi hördes av på telefon i stort sett varje vecka.

Kjell E lämnade ingen som mötte honom oberörd. Han gjorde stort intryck på sin omgivning, dels för sina djupa kunskaper, dels för att han var en mycket god och inspirerande talare som fick människor att lyssna. Vi som hade

förmånen att arbeta tillsammans med honom, morgon som kväll, helg som vardag, känner stor tacksamhet för alla möten och goda minnen.

Kännetecknande för Kjell E var hans starka och positiva folkrörelseengagemang, hans omfattande och djupt erkända kunskaper, inte minst inom alkohol- och socialpolitiken, och en aldrig sinande energi att ta nya initiativ. Genom Kjell E Johansons bortgång har en av nykterhetsrörelsens stora gått ur tiden.

Saknaden är stor efter Kjell E och hans återkommande samtal. Men hans insatser kommer vi alla att bevara i ljus minne och i stor tacksamhet.

SVEN-OLOV CARLSSON
TORSTEN FRIBERG

Utredar utbildning

EVA BLOMQVIST arbetar fram till årsskiftet halvtid med att utreda utbildningsfrågor inom IOGT-NTO. Hon ska undersöka möjligheterna

till samordning av utbildning inom de olika verksamhetsområdena och hur folkhögskolorna i större utsträckning ska ta ansvar för att anordna förbundets utbildningar.

Ny UNF-informatör

JOHANNA NYSTRÖM har anställts som ny informationssekreterare hos UNF. Hon efterträder Mathias Löfström.

Förverkliga dina drömmar!

Se till att få ut så mycket som möjligt av dina sparade slantar.

Med ett Förmånskonto Kapital får du ränta på dina pengar redan från första kronan.

Trimma din ekonomi!

Spara
till 3,60%
ränta!

IOGT-NTO

I samarbete med SalusAnsvar

Ring **0200-87 50 30** eller besök
www.salusansvar.se/iognto

Kreditgivare och/eller kontoförande bank:
Bank2 Bankaktiebolag, org.nr 516401-0018

Nätverk för spontana aktiviteter

MÅNADENS VERKSAMHETSIDÉ

Hur gör man för att få med de medlemmar som aldrig kommer på de vanliga föreningsaktiviteterna? IOGT-NTO-föreningen 90 Mölndal har testat en ny metod. De har startat ett nätverk för medlemmar som bor i Mölndals-trakten. Syftet är att med lite enkla spontana aktiviteter försöka få med även dem som inte kommer på föreningens andra aktiviteter.

Föreningen tror att det på så sätt blir lite lägre trappsteg för att lära känna varandra och därigenom kanske bli aktiv på flera sätt. Många har inte lust att boka in sa-

ker i almanackan flera månader i förväg, men när man blir spontant inbjuden kan det kännas lättare.

Inbjudan till aktiviteterna går ut ett par dagar innan aktiviteten via en sms-lista som man fått anmäla sig till. Hittills har 33 personer anmält sig att stå på listan. Man har genomfört tre aktiviteter hittills, minigolf, grillning och frisbeegolf, och massor av idéer finns kvar. Och än så länge har det kommit folk till varje aktivitet, och det roliga är att det har varit olika människor varje gång.

Har din förening också en bra verksamhet? Verksamheten ska

gärna vara utåtriktad och agera snabbt där det behövs. Observera att det ska vara verksamhet som ni bedriver eller har genomfört. Månadens verksamhetsidé belönas med 10 000 kr. Skicka in ert förslag med motivering. Eftersom en verksamhetsidé väljs ut varje månad kan förslagen skickas in löpande under året.

IOGT-NTO

Att. Kerstin Kokk

Box 12825

112 97 Stockholm

E-post: kerstin.kokk@iogt.se

Nytt i butiken

Allting kan beställas på butikens hemsida, iogt.se/butiken eller på telefon 08-672 60 05.

AXELBANDSVÄSKA

Mörkgrön väska med vitt tryck med texten "demokrati, solidaritet, nykterhet". En utvändigt ficka med blytläs. Reglerbart axelband. Pris: 100 kronor.

PICKNICKFILT

Mörkblå fleecfilt med undersida som tål fukt. Filten kan vikas ihop till en platt väskmodell som har en utvändigt ficka med tryck. Pris: 150 kr.

ANTECKNINGSBOK

Anteckningsbok i A5-format med spiralrygg, olinjerad. Bra present vid uppvaktningar och avtackningar. Pris: 60 kronor.

Kvällsöppet kansli

ÖPPETTIDER Vi fortsätter vårt försök med att ha kvällsöppet på IOGT-NTO:s administration till klockan 20.00 varje torsdagskväll. Detta för att kunna erbjuda bättre service till de ideella medlemmar som annars inte har möjlighet att kontakta oss på kontorstid. De berörda avdelningarna är MedlemsService, IOGT-NTO Direkt och Sobernet Support.

Man kan bland annat få hjälp med följande:

SUPPORT KRING SOBERNET och våra andra IT-system.

BESTÄLLA MATERIAL, digitalt eller i tryckt form.

STÄLLA FRÅGOR om IOGT-NTO-rörelsen och vår verksamhet.

FÅ INFORMATION om hur du kan komma i kontakt med IOGT-NTO

och UNF där du bor.

BEGÄRA UTTRÄDE eller andra förändringar i medlemsregistret.

BESTÄLLA MEDLEMSLISTOR för din förening.

Dessa tre nummer kommer vara öppna:

08-672 60 04 – Sobernet Support

08-672 60 05 – IOGT-NTO Direkt

08-672 60 38 – MedlemsService

Seminarier om alkoholpolitik

11 SEPTEMBER: EU:s alkoholstrategi och EU:s alkoholpolitik, Håkon Riegels, Eurocares ständige representant i Bryssel.

16 OKTOBER: Införseln – minskar den eller ökar? Och vad innebär det? Mats Ramstedt, alkoholforskare från SoRAD, Stockholms Universitet.

8 NOVEMBER: Alkoholpolitik i siffror – en förklaring till alla siffror vi använder oss av

i debatten, Gabriel Romanus, ordförande i Alkoholpolitiskt Forum och NordAN samt tidigare VD för Systembolaget.

Alla seminarier sker på IOGT-NTO-gården, Klara Södra Kyrkogata 20, Stockholm, kl 10-15. Kostnad 100 kronor inklusive fika, lunch samt resa med billigaste färdstätt. Anmälan sker till info@iogt.se eller 08-672 60 05 senast en vecka innan seminariet genomförs. Där kan du även få svar på frågor.

Kurs för ordförande och kassörer

UTBILDNING IOGT-NTO-rörelsen inbjuder till kurs för ordförande och kassörer i föreningar, kretsar och distrikt. Den ena kursen vänder sig till ordförande som vill arbeta långsiktigt och metodiskt. Den andra kursen vänder sig till kassörer som har grundläggande ekonomiska kunskaper. Vi fokuserar på hur man bygger en god ekonomi och finansierar utveckling.

Kursen anordnas den 6-7 oktober 2007. Vi startar klockan 10.00 på lördag och avslutar

med lunch på söndagen. Möjlighet till logi från fredag kväll finns för dem som reser långt. Platsen är Tollare folkhögskola utanför Stockholm.

Kursen kostar 1200 kronor inklusive resa och är öppen för deltagare från IOGT-NTO, NSF, UNF och Junis.

Anmälan senast den 20 september till IOGT-NTO Direkt, info@iogt.se eller 08-672 60 05. Uppge om du önskar specialkost och när du kommer till Tollare. Läs mer om kursen på iogt.se/utbildningar.

Kurs för valberedare

UTBILDNING IOGT-NTO-rörelsen har vind i seglen just nu. Vi värvar som aldrig förr. Bland våra nya medlemmar finns det många som är intresserade av att engagera sig i verksamhet och styrelser på lokal- och distriktsnivå. Här spelar valberedningarna en stor roll.

Vi inbjuder dig som är valberedare till en helg för utbildning, strategisamtal, idé- och erfarenhetsutbyte på Tollare folkhögskola i Nacka, 13-14 oktober 2007. Vi börjar på lördag klockan 10.00 och avslutar efter lunch på söndag.

Utbildningen arrangeras i samarbete med övriga rörelsen. Kursledare är Birgitta Olli, Ulf Persson och Thomas Olli.

Kursen kostar 650 kr. Resor med billigaste färdstätt ersätts. Om du åker bil bör du samordna resan med flera deltagare. Bor du långt från Stockholm har du möjlighet att sova på Tollare även natten till lördagen.

Anmäl dig till IOGT-NTO Direkt, info@iogt.se alt 08-672 60 05, senast den 30 september. Där kan du även få svar på frågor.

KALENDARIUM 2007

AUGUSTI

30-2/9 Medverkan med monter på Centerpartiets riksstämma, Kalmar

SEPTEMBER

- 11 **Seminarium:** »EU:s alkoholstrategi och EU:s alkoholpolitik«, Stockholm
- 21-22 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 27-30 Metodutbildning för genomförare, förebyggande arbete, Tollare

OKTOBER

- 5-7 NordAN-konferens, Reykjavik
- 6-7 Kurs för ordförande och kassörer, Tollare
- 7 Fullt Hus i nykterhetsrörelsens lokaler, Våra Gårar
- 13-14 Kurs för valberedare, Tollare
- 16 **Seminarium:** »Införseln – minskar den eller ökar? Och vad innebär det?«, Stockholm
- 19-21 Riksträff för förebyggargrupper, Tollare

NOVEMBER

- 1 Ljusmanifestation för narkotikans offer
- 8 **Seminarium:** »Alkoholpolitik i siffror«, Stockholm
- 9-11 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 13-15 IOGT-NTO medverkar vid Förebygg.nu-mässan, Göteborg
- 15 Pumpen-tävling i hela landet
- 30-2/12 AN 08 – Alkoholpolitisk storhelg, Tollare

DECEMBER

- 7-9 Förebyggargrupper, teorikurs, Tollare

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendarium kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

För senaste nytt, besök **iogt.se**

Nykterhetsrörelsens CV-bank

JOBB Äre du intresserad av nya spännande utmaningar idag eller framöver? Äre nykterhet en viktig värdegrund för dig? Då äre du välkommen att finnas med i nykterhetsrörelsens CV-bank.

Våre folkhögskolor, studie-

förbund och organisationer bedriver tillsammans verksamheter som spänner över ett mycket stort område och vi har återkommande behov av duktiga medarbetare.

Gå in på cv-bank.sobernet.nu och skapa ditt eget CV.

Världens Barn

Radiohjälpen 90 1950-6

Ställ upp i årets största insamlingsfest

- Anmäl dig till riksinsamlingsdagen för Världens Barn den 13 oktober 2007!

Sedan flera år har riksinsamlingsdagen för Världens Barn etablerat sig som årets stora insamlingsfest i Sverige. Förra året var vi över 25 000 entusiastiska insamlare som ställde upp i landets 290 kommuner.

Nu går festen vidare! Årets riksinsamling för Världens Barn kommer att uppmärksammas av Sveriges Radio och Sveriges Television innan den kulminerar den 13 oktober i direkt anslutning till två helkvällars TV-evenemang för Världens Barn i Sveriges Television. Den dagen går vi man ur huse för att förbättra livsvillkoren för barn runt om i världen och för att sätta nytt svenskt rekord i frivilligmobilisering!

Vi vet sedan tidigare riksinsamlingsdagar att människors generositet och vilja att bidra med gåvor till en bättre framtid för världens barn är oerhört stor.

Inför årets stora insamlingsfest ställer vi målet att bli minst 30 000 frivilliga bössinsamlare spridda på gator, torg och i bostadsområden runt om i Sveriges samtliga kom-

muner. Vi vet att våra organisationers frivilligarbetare, medlemmar, faddrar och gåvogivare står för ett starkt och äkta engagemang. Vi vet att vi tillsammans åstadkommer stordåd för världens barn. Vi vet att vi kan sätta nya rekord i frivilligmobilisering och insamlingsresultat. Och framför allt vet vi att vi kommer att få ett par fantastiskt roliga timmar tillsammans!

Därför inbjuder vi – Radiohjälpen och femton ideella organisationer - dig som läser detta upprop att delta i årets stora insamlingsfest: Riksinsamlingsdagen för Världens Barn. Nog har du möjlighet att satsa en timme eller två av din tid för att stärka barnens rätt till utbildning, hälsa och en värdig framtid?! Anmäl dig till Världens Barns riksinsamlingsdag den 13 oktober!

Ställ upp i årets största insamlingsfest - Anmäl dig redan idag!

Clowner utan Gränser

Diakonia

Erikshjälpen

Individuell
Människohjälp

IOGT-NTO-rörelsen

KFUK-KFUM

Kooperation Utan
Gränser

Lutherhjälpen

Lions

Läkarmissionen

Plan Sverige

Radiohjälpen

Rädda Barnen

Svenska Röda Korset

UNICEF Sverige

Vi-skogen

Fyll i och skicka in anmälningstalongen redan idag!

Jag vill delta i Riksinsamlingsdagen för Världens Barn den 13 oktober!

Namn

Adress

Postnummer Ort

Telefonnummer Mobil

E-post

Ange också i vilken
kommun du är bosatt

porto

Organisation

Att: IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut

Adress

Postnr + Ort 435 83 Mölnlycke

Liberala drogvanor i Lund

GRANSKNING Lärdomsstaden Lund är också drogstaden Lund. Här är det flera gånger vanligare att unga testar cannabis än i andra delar av landet. Forskare beskriver inställningen som amerikansk. Men det är inte studenterna som gör staden extrem. Det är yngre infödda lundabor med högutbildade föräldrar.

REPORTAGE

Omställning för Grönland

REPORTAGE Klimatförändringarna tvingar fram en svår omställning för invånarna på Grönland. Livsvillkoren ändras, och supandet är utbrett. Lars-Emil Johansen, öns ledande politiker och dessutom musiker och nykter alkoholist, reser runt och talar om sina personliga erfarenheter av missbruk. Han ser ljus på Grönlands framtid.

I FOKUS

Vem söker vård?

I FOKUS. Vad får människor med alkoholproblem att själva ta steget och söka hjälp? En ny studie visar att viktigaste motivet är en egen vilja att förändra sitt liv. Men en kombination av krav och omsorg från omgivningen kan också spela en avgörande roll.

I RÖRELSE

Nytt liv i Kampalas slumområden

I RÖRELSE. I slummen kring Ugandas huvudstad Kampala arbetar IOGT-NTO-rörelsens samsamarbetsorganisation UYDEL för att ge barn och unga livslust och framtidstro. Med hjälp av pengar från Världens Barn-insamlingen har UYDEL byggt ett nytt utbildningscenter för unga från utsatta miljöer.

KULTUR

Roy Andersson om livet som filmskapare

ROY ANDERSSON är åter aktuell med en ny film, "Du levande". Som alltid är han samhällskritisk, men denna gång också väldigt rolig. I Accent berättar han om livet som filmskapare och vad det är som driver honom i hans arbete.

TIPS FÖR DIG SOM LÄSER TIDNINGEN BAKIFRÅN

IOGT-NTO HÖJER AMBITIONERNA

20 KONGRESS På två år ska IOGT-NTO öka till 60 000 medlemmar. Organisationen ska bli en ännu starkare kraft i samhället både på både lokal och internationell nivå. På vägen dit ska rörelsen dessutom bli mer jämställd.

Skrev bok till sina barn om sin barndom

38 KULTUR Hur berättar man för sina barn om hur det är att växa upp med en alkoholiserad pappa? Anders Nykvist skrev en bok som han ska läsa för sina barn är de fyllt 12 år.

Alkohol stort problem inom USAs trupper

16 I FOKUS Trots totalförbud drick det inom USAs trupper i Irak och Afghanistan, ibland med förödande konsekvenser.

Talman med känsla för barnen

46 FEM MINUTER IOGT-NTOs förbundsstyrelse har fått en ny tung politiker i Rose-Maria Frebran som bland annat har varit riksdagsledamot, vice talman och ska utreda public service åt regeringen.

Absolut Vodka spolar egna affärsetiken

14 ESSÄ Absolut Vodka har en omfattande "uppförandekod", som de inte följer visar Kajsa Elvebergs genomgång.

Urban Cowgirls

34 REPORTAGE Urban Cowgirls spelar country på fängelser runt om i Sverige. Accent följde med till öppenvårdsanstalten Asptuna i Botkyrka utanför Stockholm.

Från värstingliv till firad artist

Från värstingliv med missbrukande föräldrar har Frida Muranius tagit klivet ut på de stora artistscenerna under sommaren.

■ **FRIDA MURANIUS** Med en alkoholiserad mamma och en blandmissbrukare till pappa borde det egentligen ha gått åt helskotta för 26-åriga Frida Muranius. Men det gjorde det inte. Tvärtom blev hon rikskändis efter att ha skrivit den omdebatterade sommarplågan "Dunka mig gul och blå". Låten som i våras upptäcktes av radiostationen Mix Megapol och som snabbt klättrade upp på topplistorerna – och som bannlystes i P4, eftersom man anser att den glorifierar våld.

Frida bara skrattar.

– Var och en får tolka låten hur de vill. Men den handlar absolut inte om våld. Samtidigt är jag glad över uppmärksamheten, eftersom den har gjort att folk lyssnar på min musik, säger Frida, som denna ljumma lördagskväll uppträder på Pride-festivalen i Stockholm.

Hur känns det?

– Helt otroligt. Men jag är skitnervös innan jag går upp på scenen. Är rädd att snubbla, glömma texten, att hatten ska blåsa av. Jag har ju ingen scenvana direkt. Detta är kanske mitt sjätte uppträdande. Mottagandet har varit väldigt positivt!

Att hjulen snurrar snabbt för Frida just nu råder ingen tvekan om. Det är hon tacksam över. Men hennes "riktiga" liv finns med familjen hemma i lilla Skivarp i Skåne. Här bor hon i ett parhus tillsammans med

Frida Muranius slog igenom under sommaren med omdebatterade "Dunka mig gul och blå."

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

»Detta är kanske mitt sjätte uppträdande. Mottagandet har varit väldigt positivt!«

maken Jochim och treåriga dottern Leea och lever tillbakadraget. Tills helt nyligen städade hon trappor. Just nu har hon tagit en paus från jobbet och låter musiken ta all tid.

MEN I FRAMTIDEN VILL hon gärna ha ett vanligt jobb igen, eftersom hon upplever artist-världen som ganska skruvad.

– Du vet, först är det världens drag. Och sen kommer tomheten. Det känns jätteskumt. För mig är livet med familjen vik-

tigast. Jag känner mig lyckligt lottad som är gift och har barn. Och kontakten med min mamma är numera bra. Hon är nykter sedan åtta år.

MEN FRIDAS LIV HADE kunnat ta en annan vändning. Elva år gammal söp hon sig full och under hela tonårstiden både drack hon, provade lättare droger och umgicks med missbrukare. Så, 21 år gammal, träffade hon sin kärlek, Jochim. När hon blev gravid bröt hon med sitt gamla liv, eftersom hon ville vara en god förebild för sitt barn. I dag lever Frida nästintill drogfritt.

– Jag kan dricka lite ibland. Men jag tål alkohol dåligt, blir lätt påverkad. Och eftersom jag inte vill tappa kontrollen, avstår jag oftast.

Framtiden känns ljus, tycker hon.

– Jag vill fortsätta att skriva musik, som handlar om livet och saker som jag själv upplevt. Och jag kommer definitivt att minnas sommaren 2007 som en av de bästa i mitt liv!

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

FAKTA FRIDA MURANIUS

ÅLDER: 26

FAMILJ: Maken Jochim och 3-åriga dottern Leea

BOR: Skivarp i Skåne

YRKE: Sångerska och låtförfattare.

AKTUELL: Sommarturné och nysläppta skivan "Gasen i botten".

GODA NYHETER

Ekotrenden fortsätter växa

EKOKAFFE Ekotrenden är ständigt på uppgång. Det är numera ekologiskt och rättvisemärkt kaffe i muggarna på McDonalds. Pressbyrå väntas inom

kort bygga om sina kaffemoduler och satsar på eko-kaffe. Bara i Coop-butikerna, som har det största ekologiska sortimentet, var ökningen förra året 7 procent. Eko-varor för 780 miljoner kronor såldes.

Tummen upp för rökfritt

RÖKFRITT upplevs som positivt av de flesta restaurangbesökare, två av tre gör tummen upp, visar en undersökning från Folkhälsoinstitutet. De flesta besöker

restauranger på samma sätt som innan rökförbudet som kom för två år sedan.

Allt fler får jobb

JOBB De flesta har anställning sex månader efter

akademisk examen. Det visar en ny undersökning från Göteborgs universitet. 92 procent av de som gått ut Handelshögskolan hade anställning inom ett halvår. Sedan 2006 har arbetslösheten bland akademiker minskat.